

VID
AFTONLAMPAN

AF

AINA.

NIONDE DELEN.

HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & C:o
FÖRLAGSAKTIEBOLAG.

AINA

VID AFTONLAMPAN

SKIZZER OCH NOVELLER

NIONDE DELEN

HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS 1901

FINSK TIDSKRIFTS TRYCKERI AKTIEBOLAG

INNEHÅLL.

	Sid.
Doktors hustru. En julberättelse	1.
Från en gammal prestgård	12.
Klockan	91.
Måsarnes vingar	98.
Sångarskatt	118.
Under vägen	142.

DOKTORNS HUSTRU.

EN JULBERÄTTELSE.

„Nu återstår blott att bära in teet“, sade den unga frun; „sedan är allt i ordning“.

Modern log: „Du har varit så flitig, Jenny; kom och slå dig till ro en stund!“

„Nej, inte ännu, käraste; det är alltid någonting man kommer ihåg i sista minuten, och så måste jag alltjämt ut att lyssna efter årtagen“. —

„Skulle han då redan kunna vara tillbaka; vägen är ju lång, icke sannt?“

„Jo, så sade karlarna, som afhemtade honom; men jag kan inte låta bli att vänta; och så nekar jag ej, att det var ledsamt, att Edvard skulle bli kallad på sjukbesök själfvaste julaftonen“.

„Det måste en läkares hustru finna sig uti;“ menade den gamla tröstande; „han kommer nog åter till qvällen“.

Den unga doktorinnan nickade, där hon stod vid fönstret och blickade ut öfver den lilla bit ödemark hon kunde se.

„Det blir mörkt i afton, månen går sent upp, och så ha vi ju ofta dimma på vår kära Isojärvi denna tid, innan isen lägger sig“, sade hon med en tyst suck. Nästa ögonblick hörde man henne dock gladt jollra i rummet bredvid, och kort därefter kom hon in med en liten sprattlande flickunge, som skrek af förtjusning och ref modern i det tjocka blonda håret. „Låt bli, lilla yrhätta“, förmanade hon. „Harry sofver, vet mormor; han var så förståndig och föreslog en liten lur på förhand för att orka vara uppe i qväll så mycket längre. Vi tända icke granen, förrän vi ha vår pappa hemma igen“. Pa-pa-pa- lallade barnet på hennes arm. Modern kysste henne ömt. „Du är så söt, min lilla blomma“, hviskade hon. Mormor fick tårar i ögonen; hon var så ovanligt vek i qväll, där hon satt vid den sprakande brasan i sin mjuka hvilstol och påminte sig många framfarna lyckliga jular, dem Gud skänkt henne. Nu i sin lefnadsafton satt hon här gammal och lam, men omgifven af frid och kärlek hos barn och barnabarn.

Kommunalläkarens bostad låg ganska ensligt, och det kändes ju litet ovanligt först för hufvudstadsbor, som de varit, och kanske mest för Jenny, hon som lefvat med i den musikaliska världens centrum och sjungit sig in i allas goda minne. Men hemmet gömde så mycken stilla lycka inom sig, att ensamheten aldrig kändes, utom då doktorn blef kallad till någon aflägsset boende sjuk, såsom i dag.

„Nu mormor, tag lillan“, bad den unga frun; hon var åter i beråd att med en schal öfver axlarna skynda ut. Där stod hon igen på sin gamla plats, höjden utanför huset, där man om sommaren hade en så härlig, fri utsigt. Det var tyst rundtomkring henne i den skumma qvällen, och ej ett ljud förnams på vida nejder. Månen kastade ett blekt ljus uppåt tallskogen bakom henne, men nedanför låg sjön insvept i en tät, hvit dimma, som sänkt sig öfver Isojärvis mörka djup, likt en för-rädisk fiende. Icke ens ljusen hos nämndemans midtöfver kunde man skönja, och blott då och då kom med vindens långdragna suckar ett doft genljud från fjärran — storforsens entoniga sång. Då det var så lugnt som nu, kunde man stundom förnimma det. Hon såg med ens så tydligt för sig den ensliga platsen mellan klipporna, där forsen störtade utför branten, så att skummet yrde kring qvarnhjulet. Den var så vacker vår och höst, då vattnet strömmade till och fyllde den till bräddarna, men ve den färdman, som med sin lilla eka kom in i strömhvirfveln och blef dragen ned i den kokande kitteln; han kom nog aldrig helbregda upp igen. Hon ryste. Hvarför tänkte hon på det just i qväll, om icke därför, att dimman låg öfver sjön så tät, att de mest erfarne roddare kunde taga miste om rätta stråten och styra rakt in i afgrunden. Hon lyssnade; nej inga årtag, allt var tyst. Stackars Edvard, så frusen han måste vara och genomdränkt af fukten. Hon gick in och helsade på hos Lisa i köket. Där fanns så präk-

tiga kol till teköket, och risgrynsgröten puttrade hvit och läcker i grytan. Det var doktors favorit-rätt; ingenting skulle fattas, då han kom hem.

Visaren på den gamla klockan i matsalen pekade på sju. Lillan jollrade ännu, men med sömntyngda ögonlock. En halftimme senare måste modern bära henne till barnkammarn och bädda ned henne under det rosenröda täcket. „Du lilla strunt, som inte kunde hålla dig vaken och vänta på julkjusen och pappas godnattkyss“, smågrälade hon, medan hon jämkade kudden tillrätta under det lockiga hufvudet.

Då hon kom tillbaka till hvardagsrummet, stod Harry vid mormors knä och hörde henne berätta om änglasången och barnet i Betlehems krubba — den historien kunde han aldrig tröttna på. Doktorinnan satt en stund tyst vid elden och lyssnade på de lågmälda orden. Hon försökte lugna sig vid ljudet af denna milda röst, men den oro hon ständigt bekämpade, smög sig åter öfver henne.

„Du är bekymrad, Jenny“, sade modern.

„Ja, jag vet inte, hur det är; denna väntan gör mig nervös, tror jag“. — Hon började gå fram och åter i rummet och stannade för att turvis titta på klockan, eller kasta en blick ut genom fönstret. Åtta — så sent det var. Nu blef Harry äfven sömnig, och granen stod mörk midt på golvet i salongen, och risgrynsgröten torkade — åh hvad det var ledsamt!

„Låt vår lilla pys få en julklapp; det piggar upp och håller John Blund på afstånd“, menade mormor.

Det var ett godt råd. — Lilla Harry blef lyckliggjord med en häst och en liten kärra från den innehållsrika korgen, som öfvertäckt i en vrå bidade sin tid att sprida fröjd och lösa julhemligheternas gåtor. Hur hade Jenny icke gladt sig öfver att få se gossens glädje, då han skulle öppna paketten, och nu — nu var hon så nedstämd och ängslig, att hans små jubelskrin nästan skuro henne i hjärtat. Till all lycka hjälpte mormor Harry att beundra både hästen, som genast döptes till Polle, och den näpna kärran. Medan fröjden varade, smög den unga frun åter ut. Det var nu alldeles mörkt, och dimman stod som en ogenomtränglig vägg utmed stranden. Man såg ej en manslängd öfver vattnet, och allt ännu hördes intet ljud, som skulle tydt på de väntades återkomst.

Hon skakades af en häftig skälfning, nattvinden, kall och fuktig, som den var, kom henne att frysa och dref henne tillbaka inomhus. Hvad där såg vänligt och jullikt ut med varma mattor på golven, hvita spetsgardiner för fönstren och en doftande hyacinth på bordet, och likväl var där ingen festglädje, ingen julstämning öfver det hela, ty husbonden, den trygge jovialiske doktorn, saknades.

Nu tjenade det inte mer till att lifva upp Harry med ett nytt paket, ty den raraste julklapp skulle ej kunnat täfla om segern med sömnen, som, trots alla protester från den tappre parfvelns sida, kom och förflyttade honom till drömmarnas land i en handvändning. Modern tog honom i sina armar

och lade honom ned på soffan med fars egen varma filt som täcke. „Sof lugnt, min Harry“, hviskade hon. „Guds änglar vaka öfver din oskyldiga slummer“.

Nu slog klockan därute nio. Jenny räknade mekaniskt slagen, medan hon erinrade sig doktors muntra afskedsord. „Oroa dig inte, min skatt; jag är nog hemma i skymningen“. Tårarna stego henne i ögonen, fastän hon försökte bekämpa gråten för att ej skrämman modern. Sedan steg hon beslutsamt upp.

„Går du nu ut igen, barn? Bara du icke förkyler dig?“

„Åhnej, käraste, jag klär mig i pels och hufva“, svarade den unga frun raskt. Några ögonblick senare gick hon väl ombonad genom köket och lånade en lykta af Lisa, som helt förbluffad inte ens kom sig för att fråga, hvad bruk hon ämnade göra af den. I Jennys hufvud hade nämligen uppstått en plan. Hon skulle gå utmed stranden och hålla lyktan på en stång så högt hon kunde, samt då och då utstöta ett rop för att vägleda de resande, som nu med all säkerhet rott vilse i dimman.

Nu satt lyktan stadigt fast — också ett slags illumination på julaftonen, men en vårdkase, som snarare påmint om fara än om festglädje — och ledd af ljusskenet började hon gå framåt den lilla stigen invid stranden, så nära vattnet, att de osynliga vågornas skum stänkte upp på hennes fötter. På andra sidan reste sig barrskogen hög och mörk.

Ack denna kära stig! Huru ofta hade de icke trampat den, glada och lätta om hjärtat; det var deras älsklingspromenad, och när doktorn om sommarqvällarna föreslog en vandring, visste Jenny så väl, att han alltid skulle inslå denna väg. Hon såg så tydligt dem båda arm i arm, lyssnande till det ljufliga vågsqvalpet vid stranden, medan solen sjönk i prakt bakom Isojärvis glänsande spegel — och nu gick hon där ensam i köld och mörker om julnatten.

„Edvard!“ Hennes rop dallrade ut i natten. „Edvard, hitåt!“ Sedan började hon plötsligt sjunga, och tonerna af Topelii julvisa, den som hon sjungit hvarje jul, sedan de blifvit gifta, när granen tän- des, gledo helt omedvetet öfver hennes läppar. „Det mörknar ute och vindens brus går öfver de dunkla dalar“ ljöd det med hennes beundrade mezzosopran ut i mörkret genom dimmans tät- nande mur.

En främling, som sett henne där irrande fram och åter och sjungande med blosset i handen, skulle ganska naturligt tagit henne för en fridlös ande, en stackars vanvettig, i stället för en till förtviflan bragt hustru, som sjöng för att rädda sin make. Allt högre stego tonerna, en kvarttimme förflöt; då sjönk den unga fruns röst plötsligt ned till en hes hviskning, men just i detta ögonblick hördes också årorna skrapa mot strandstenarna, och ett kraftigt „väl rodt“ skallade genom tjockan.

„Gud ske lof!“ — mera förmådde Jenny icke; sedan sjönk hon sanslös till marken.

Då hon vaknade från sin svimning, fann hon sig i den klart upplysta matsalen och såg doktors ansigte nedlutadt öfver sig. „Lugna dig, kära mamma, hon kommer sig redan“, ljöd hans glada röst, och så öppnade Jenny sina ögon med klart medvetande och slog sina armar hårdt om mannens hals: „Edvard, älskade, älskade Edvard!“

„Min lilla, rara oförståndiga hustru“, sade han och kysste åter och åter de kalla läpparna, „jag borde banna dig, men hvad skall jag göra? Ditt oförnuft i qväll har räddat fyra människolif från en våt graf i storforsens hvirfvel“.

Jenny ryste. „Ack Edvard, berätta mig alltsammans“, bad hon.

„Gärna, om du är stark nog“. Han tog hennes hand och tryckte den ömt. „I det hela är det inte så mycket att berätta, min skatt. Jag blef fördröjd där borta på holmen, och sedan gjorde jag en ändlöst lång excursion till yttersta udden och en fattig fiskarstuga för att se om en liten pys — årsbarn med vår Harry — som skållat sig på en grötgryta. När vi äntligen begåfvo oss på hemfärden, började det redan skymma, och dimman flög som tunga hvita molnskyar öfver vattenytan. Jag satt vid rodret och karlarna rodde friskt på, men innan vi hunnit besinna oss på saken, voro vi inväfda i töcknet, som alltjämt tätnade. Till en början hyste vi ingen oro, allt skulle nog gå bra. Vi voro ju alla gamla bekanta med vår kära sjö, och stråten gick rakt fram. Men huru vi rodde och rodde, kommo vi aldrig till målet.

Jag hade tändstickor med mig, och så kunde vi följa med tidens gång. Du kan tänka dig, att jag svettades, då jag visste er oro här hemma och huru du gick och väntade. Vi började misstänka, att vi hade rott i en cirkel, såsom det är ju vanligt under tjocka. Sedan kom ett vinddrag och förde oss med sig. Där visade sig små strömhvirflar i vattnet, och en och annan sten skrapade mot båtbottnen. Det skrämde mig dock ej så mycket, som det dofva brus från fjärran mitt öra förnam genom töcknet. „Godvänner“, sade jag, „nu lära vi ro rätt ned mot forsen?“ Karlarna höllo upp årorna och lyssnade. Allt tydligare hördes dånet. Vi måste vända, men hvart? Tjockan stod som en vägg omkring oss, och ögat såg knappt en handsbredd utom båten. Just i detta ögonblick ljöd på långt afstånd ett svagt rop. Genast styrde vi ditåt, sedan började du sjunga, och ljufva och välbekanta ljödo de tonerna, må du tro. Det var ju vår skyddsängels röst. Med friskt mod grepo männen åter till årorna, och inom kort hade vi nått land, just då sången tystnade. Att jag skyndade att söka upp sångerskan det första jag satte foten på land, var väl naturligt, och jag fann äfven den lilla sångfågeln med slokade vingar“. Doktorn slöt henne intill sig. „Fattar du, att jag inte har ord för de känslor, som uppfyllde mitt hjärta, då jag bar in dig?“ Doktorn såg på sin hustru med en ousäglig blick, och deras händer möttes till ett trofast handslag.

Tårar syntes åter i mormors milda ögon, och

vid allt prat och sorl vaknade lilla Harry och såg sig yrvaken omkring. Doktorn lyfte honom högt i tak. „God jul, barn, god jul, min älskade gosse!“ ropade han gladt.

„Jag har fått en häst, pappa, och en kärra också“, förkunnade den lilla, käcka bytingen. „Godt, då får lillan åka!“ „Hon sofver redan“, sade Harry med öfverlägset lugn.

„Nå i morgon, min pys, i morgon“, och doktorn skrattade sitt goda jovialiska skratt, som åter lockade fram leendet på Jennys bleka läppar och färgen på hennes fina kind.

„Nu är du ju varm igen, min skatt?“ frågade han.

„Jo, fullkomligt!“

„Och ingen tillstymmelse till katharr ännu, men den lär nog inte utebli, tänker jag“.

„Åh, hvad betyder väl det mot den olycka, som kunnat hända om...“

„Tänk om du förlorat din stämman, min lilla sångfågel!“

„En röst mot fyra människolif, hvad gäller väl det?“ sade hon med en strålande blick. „Jag skall tacka Gud för det hela mitt lif. För resten tror jag, att lillan fått min stämman i arf. Du påstår ju alltid, att hon skriker så harmoniskt“.

Åter log doktorn, och Harry klappade sina små händer och hviskade sin pappa i örat, att mamma hade gömt undan en hel korg med julklappar.

„Men först julgröten“, sade den unga frun.

„Ja, för all del. Jag känner mig hungrig som en varg“, förklarade den resliga, muntra doktorn. „Vi skola nog taga saken grundligt och fira jul både med gröt och klappar“.

Jenny log stilla. „Bland alla minnesvärda julaftnar“, sade hon „är väl denna dock för mig allra mest värd en trofast hågkomst. Huru mörkt var det icke i mitt hjärta när jag stod därute ensam i natten och sjöng och sedan...“

„Sedan“, sade mormor mildt, „sedan kom Gud och tände ljus i mörkret. Lofvadt vare hans namn!“

FRÅN EN GAMMAL PRESTGÅRD.

Den var rödmålad och hade brutet tak, den gamla prestgårdsbyggnaden, och fönstren hade engång varit hvitstrukna, fästän väder och vind för länge sedan plånat ut nästan hvarje skymt af färg. Glasrutorna i vindsfönstren voro spruckna och delvis söndriga, och den öppna trappan hade golfröta af ålder och höstregn.

Naturligtvis var det kommunens sak att hålla pastorsgården i stånd, men först och främst var kapellet litet och fattigt, och för det andra yrkade prosten aldrig själf på några reparationer, ja, han skulle rent ut tagit illa upp, om någon af byamännen kommit fram med ett förslag i den vägen, och så blef allt vid det gamla. En uppmärksam iakttagare kunde icke heller hafva förnekat, att huset, sådant det nu var, stod i en viss öfverensstämmelse med sin innehafvare, kapellets mångåriga själasörjare. Pastor Andreas Hegesippus Järvelius var ett fullständigt original, lika egendomlig till sin yttre människa som till sin karakter, men i sin samtids ögon, denna gamla, goda tid, som våra

mormödrar så gärna tala om, föreföll han icke fullt så egendomlig, som han skulle synts våra dagars moderna människor, af hvilka de allra flesta med uppgifvande af det personligt individuella uppgått i en gemensam typ.

Medgifvas måste dock, att just det individuella blifvit mer än vanligt utbildadt hos pastor Järvelius, till och med för denna tid. Natur och lefnadsförhållanden hade båda bidragit därtill. Men hvad som skulle slagit en främling med häpnad, hade längesedan, tack vare vanans allmakt, blifvit välbekant och förtroligt för den lilla kapellförsamlingen. År efter år sågo de försvinna utan att hos honom finna någon förändring hvarken på predikstolen eller i prestgården. Gamle Järvelius var också en styf jordbrukare i sin krafts dagar. Utgången ur bondestam hade han likasom vuxit fast vid torfvan, och såsom prest gick han ännu tryggt vid plojen eller skötte sin lie på åker och äng om hvardagarna lika duktigt, som han på sabbaten predikade moral för sin hjord. Man tyckte om att sticka sig in i prestgården och resonnera om sådd och skörd, om väderleken och årets äring, viss om förståelse och ett klokt, praktiskt råd, där så behöfdes. Fader Andreas var alltid sig själf såväl hemma som i kyrkan, och gubbarne funno behag i den barska tonen, när pastorn „riktigt morskade sig“ på predikstolen, och följde gärna med brumbasen från altaret under messan, medan gummorna med en respektfull rysning hoppade upp ur en liten tupplur vid de häftiga utfall, hvilka

regelbundet inträffade två eller tre gånger under predikans lopp.

Det var ingen mjölkaktig textutläggning pastorn bjöd dem, utan både bud och förmaning, hot och befallning, i urkraftiga uttryck, rakt in på lifvet och ned i den trivialaste verklighet, som en-hvar kunde taga på med händerna. Ingen stötte sig heller på de röda ullvantarna och fårskinns-pelsen, som hörde till kyrkoutstyrseln om vintern, eller den blårutiga bomullsnäsduken, som förekom alla årstider och ofta, likt en fladdrande fana, triumferande svängdes i pastorns jättelika näfve, när han var riktigt i farten.

Att ytterligheterna beröra hvarandra påstås ju vara ett axiom. Detta egde åtminstone sin tilllämpning på pastor Järvelius och hans hustru, ty några mer motsatta personligheter skulle det varit svårt att upphitta. Bredvid den tungtbyggde resen stod den lilla spensliga qvinnan med sitt fina ansigte och sina späda lemmar som elfvan vid titanen. Hvad som kunde förmått henne att förena sitt öde med hans skulle för nutidsqvinnan förefallit gåtligt, men flickorna i forna dagar visste besked. De fattiga, men stolta kunde icke svälja nådebrödet hos förmögna anhöriga, eller lida umgängeskretsens hån öfver den „gamla jungfruns“ egenheter. Därför togo de, blott ett tillfälle gafs, sin tillflykt till äktenskapets nödhamn.

Charlotte von T. var den yngsta af tio syskon i ett hem, där man egde snart sagdt ingenting annat än bördstoltheten och föraktet för löntagar-

arbetet, och när pastor Andreas Hegesippus gjorde sitt anbud i familjen, ansågo de fem förbigångna systrarna lilla Lotta afundsvärd, som skulle få ett eget hem.

Kanske fästmannens egendomligheter icke heller framträdde fullt så bjärt i yngre dagar. Ung kunde han väl icke som brudgum kallas; han hade som mången fattig bondson före honom börjat studierna sent nog, och pannan var redan märkt med mången fåra, när han lyckats förvärfva sig rätten till kapp och krage. I alla fall hade han varit tillräckligt björnaktig för att synas afskräckande för en flicka på aderton vårar med sinne för poesi och vissa obestämda, ljuft dåraktiga ungdomsdrömmar.

Stackars lilla Charlotte! Hon tog sitt öde som oundvikligt och sade sitt ja vid vigseln som ett lydigt barn. Hvad visste hon egentligen om lifvet och äktenskapet? Ty att vara okunnig i allt utom i husliga värf ansågs ju den tiden såsom qvinnans förnämsta dygd och ett synbart bevis på hennes oskuldsfullhet. Ensam i det torftiga presthuset, långt skild från släkt och vänner lärde hon först så småningom de svåra lexor, som påtvingades henne, och därför blef det fina ansigtet tärdt och gammalt i förtid och det bruna håret grånadt och tunnt. Icke som skulle mannen behandlat henne med hårdhet; nej, han var ej någon elak människa. Men de voro i allt så olika. De kunde omöjligt förstå hvarandra utom i ett enda afseende, det som gällde mannens målsmanskap och kvin-

nans underdånighet. Den satsen ansåg pastorn lika klippfast orygglig som hans hustru, och att motsätta sig hans husbondevälde skulle förefallit den veka fru Charlotte lika ogörligt som att klättra efter månen på himmelen. Så starkt var hon påverkad af tidsförhållanden och uppfostran. Och likväl egde hon både omdöme och sundt förstånd i hög grad samt djupast under det stilla, kufvade väsendet en karaktersstyrka, som under andra lefnadsvillkor säkert förvandlat den lilla förtryckta qvinnan med den sänkta blicken och de tigande läpparne till en verklig och rikt begåfvad personlighet. Huru många möjligheter hafva icke stränga lifsförhållanden och ogynnsamma omständigheter tillintetgjort och förqvåft! Kanske var det den omedvetna smärtan häröfver, som lagt det tungsinta uttrycket i prestfruns ögon och det vemodiga draget kring hennes mun, detta drag, som alltid stannade kvar, om hon arbetade eller hvilade.

Det senare hörde af lätt förstådda skäl till helgdagsstunderna i hennes lif. Att hafva små barn, ett stort hushåll och därtill mycken fattigdom gifver nog en husmoder full sysselsättning från arla morgon till serla qväll, och så strök den tunga, allt upptagande hvardagsprosan med omild hand poesin ur hennes lif.

Men där fanns stunder ändå, då hon i viss mån rådde om sitt inre jag och kunde ge fantasin de förkrympta vingarna åter; det, var när hon satt vid den yngstes vagga, eller då hon berättade sagor för barnaskaran vid brasan i skymningen, me-

dan spinnrocken flitigt surrade och den mjuka ul-
len blef till fina trådar mellan hennes smala fing-
rar. Hvem hade fagrare vaggvisor än hon:

„Allt är så tyst och stilla,
Sof sött min pärla lilla,
Slut dina ögon blå,
Sof sött du lilla strå.

I himlen stjärnan vakar
Och sömnens ro försakar.
Guds änglar kring dig gå.
Slut dina ögon blå.“

Eller:

„Jag sjunger för min lilla.
Om han är tyst och stilla,
Så kommer en guldvagn ur fönstret hit in.
Där sitter en gosse med vingar så nätta
Och nickar och säger att vagnen är din
Med fyra små fjär'lar så granna och lätta.“

Och så hon kunde berätta! Ingen förstod det
så väl som mor. Prinsar och prinsessor, slott af
kristall och kungar med gyllene kronor, hexor och
förtrollade trädgårdar, undersköna blommor och
fåglar, med tusen tungor — fanns där väl någonting
som fattades i den underfulla sagovärld hon upp-
rullade för barnainbillningen därborta i det torftiga
presthuset, där blicken icke fann ett enda skönt
eller konstnärligt ting att hvila vid. Hvad förmår
icke en mor genom sin kärlek! Hon ville göra

lifvet vackert och ljust för sina små, och därför gaf hon dem — det enda som verkligt var hennes eget — alla klenoder ur sin fantasiska rika skattkammare.

Men det hade han ingen aning om, maken och fadern, den stora mannen med det väldiga hufvudet och den kämpalika gestalten. Likt två främlingar lefde de två makarna under samma tak i hvar sin skilda värld utan sympati eller minsta öfverensstämmelse i tankar, tycken och vanor. Likväl var pastor Järvelius trots sitt råbarkade yttre och sin föga förfinade smak på sitt sätt en lärd man. Hans språkkunskap — om han någonsin velat skryta därmed — skulle slagit mången nutida embetsbroder med häpnad. Han läste dagligen sitt nya testamente på grekiska och studerade sina klassiker med största intresse. I hans rödmålade bokskåp på de ohyflade hyllorna trängdes några folianter, som kunnat pryda det bäst försedda bibliotek, och om han på en auktion kom öfver någon gammal lunta med eller utan skinnpermar, var ingen lyckligare än fader Andreas. Men hvad lärdomen beträffade, var den en sak, som tillkom mannen, icke qvinnan. Hustrun hade sitt gebit och mannen sitt; „*suum cuique*“ var ett af hans kära ofta upprepade latinska citat. Trots detta visade han emellertid ingen håg att bereda sina söner någon som helst lärd uppfostran, och af dem syntes icke heller mer än en bestämd att upptaga kampen mot lifvets vexlingar och skiften. Af de många barnen i prestgården skördade dö-

den nämligen flere som späda, bland dem fyra på en gång i en svår epidemi, som härjade på orten. Läkare funnos blott på långt afstånd, och vägar och kommunikationer voro högst primitiva. Man behandlade de sjuka efter gammal praxis med kända huskurer, eller togs råd af någon „klok gubbe“; stundom användes äfven af slägt och bekanta förut pröfvade recept, ovisst om de gällde den ifrågavarande sjukdomen. Någoting måste man ju försöka. För resten bidades med tålmod hvad utgång det onda ville taga, och undergifvenheten för „Försynens vilja“ var ett utmärkande drag för tiden, någoting som förtjenade efterföljd äfven på vår tid.

Kanske tänkte pastorskan i K., då hon gömde en stackars tolfåring — krympling efter årslånga lidanden — i jordens sköte, att lifvet i det hela hade föga att erbjuda, och när hon bäddade den sista bädden åt sin lilla sagoprinsessa, flickan med guldhåret och blåklintsögonen, hviskade hennes bleka läppar vemodigt: „Sof sött, mors pärla, sof ljuft från den värld du är säll nog att aldrig behöfva lära känna“, och därvid föll ingen tår på den täcka slumrerskans hufvudkudde.

I syskonringen qvarstodo således endast äldste sonen Gustaf och yngsta dottern Anne-Charlotte, som fingo växa upp i prestgården som ungträden i skogen. Moderns hvarje år upprepade förslag att Gustaf skulle sändas i skolan afböjdes af fadren alltid lika ihärdigt med det kärftva svaret: „Tidsnog hinner man dit. Vid hans ålder kän-

de jag knappt mitt a-b-c och har likväl blifvit både karl och prest; punctum.“

Pastorskan teg, hon visste af erfarenhet huru föga argument tjenade att öfvertyga fader Andreas, och så gick allt åter i de gamla spåren. Det var och blef hennes sista stora missräkning, och den tog hon med sig i grafven. Ack, där fanns ej mycket qvar af lilla Lotta med den rosiga hyn och de bruna lockarna att bädda i den svarta kistan; blott en bleknad skugga af någonting som varit, en vissnad qvinnohamn med grånadt hår och trötta drag, men vid denna kista knäböjde en brunögd flicka gråtande under stilla böner, medan en storväxt gosse slog sig för pannan och förtviflad klagade: „Mor, mor, hvarför har du öfvergifvit oss?“

„Nej, Anne-Charlotte, nu står jag inte ut längre, nu ger jag mig af endera dagen utan att fråga far om lof, skall du få se.“

„Ack, kära Gustaf, gör det ej, jag ber dig så mycket därom“, och ett par mjuka armar lades kring broderns hals, medan den sextonårigas stora bruna ögon bönfallande sågo in i hans. „Haf litet tålmod ännu för mors skull!“

Gossens, eller rättare den unge mannens af svart fjun täckta läppar skälfdes lätt vid detta namn, som för honom ännu bibehöll en nästan helig klang, men han skakade beslutsamt på hufvudet, och ett drag af okuflig bestämdhet tecknade sig likt ett

skarpt veck mellan de djupt liggande mörka ögonen. Han var ej vacker, men hade en reslig stark kroppsbyggnad och någonting friskt och kraftigt, som ledde tanken till forntidens unga kämpagestalter.

„Kära syster“, sade han, och rösten fick ett vekt tonfall, „det svider i hjärtat, må du tro, att gå bort och lemna dig qvar, men stanna, det kan jag ej. Ser du, jag har nu väntat och bidat att far skulle ge med sig till slut och låta mig få lära något, om icke bokvett, så åtminstone någonting annat än dränggörot här hemma för kost utan lön. Du ser, att mitt tålmod, som du ej kan förneka, inte gagnat stort. Far står, där han står, och därför går jag nu utan orlof“.

„Låt mig bedja för dig ännu en gång“, sade flickan lågt.

„Må gå då, men detagnar ej stort, må du veta.“

Härmed slutade samtalet mellan syskonen, som försiggick ute på prestgårdens vedbacke, där Gustaf Järvelius stod' och klöf ungtallar till kastved.

Då solen gick ned den vackra höstdagen, möttes de åter på samma ställe, och af systemns sänkta blick och nedslagna utseende syntes genast, att hennes medlaremission misslyckats.

„Du har nog inte förmått beveka far“, sade brodern med en liten skymt af oro i rösten.

„Nej, kära bror, det gick som du förespådde; mina ord föllo som frö på hälleberget. Far bara brummade i skägget och ropade: „Låt mig vara i

fred för ditt sladder; jag är väl karl att veta hvad jag vill göra“.

Den unga mannen bet sig i läppen så att den blödde. „Jag börjar äfven blifva man och fars son till på köpet“, sade han hårdt.

„Far såg så besynnerligt ut“, fortsatte flickan. „Tror du, att han är sjuk, när ögonen rulla så vildt i hufvudet på honom?“

Brodern svarade afböjande. Han visste länge sedan, hvad den oerfarna systemen ännu icke anat, att den gamle jätten, som år efter år dragit sig allt mer från jordbruket, hvars vård nästan helt och hållet lemnats i den unga sonens händer, därinne i sitt blå hörnskap gömde en giftig orm på botten af den slipade flaskan från farfarshemmet. Han hade glömt den vise Salomos varning: „Se icke till vinet, att det så rödt är och står så dägeligt i glasen och går lätteligen in! Men på sistone biter det såsom en orm och stinger såsom en huggorm.“

„Nå, godt! Tack för att du lade dig ut för mig, Anne-Charlotte, men i denna saken kan nu intet vidare tillgöras.“

„Och hvad ämnar du taga dig till, Gustaf?“
Flickan hängde sig vid hans arm.

„Det vet jag ännu inte klart“, han talade långsamt och med eftertryck på hvarje ord. „Bekymra dig ej om mig, syster, det blir väl någon utväg. Nu måste jag gå och se till, att jag får hästarne in från betet. Det blir en kall natt“.

Han nickade åt henne och gick bort genom hagen, där småskogen sköt upp mellan buskarna. Hvad han såg duktig och rask ut! Han skulle nog blifva en ståtlig man med tiden, om bara far gåfve med sig, förrän han blefve tvungen att taga sig något orådligt före. Anne-Charlotte suckade tungt, innan hon återvände in för att hjälpa gamla Stina med aftonsysslorna. Ingen enda tanke på hennes egen framtid blandade sig i oron för broderns öde. Att hon skulle tillbringa hela sin ungdom under den gamla prestgårdens tak, i samma eviga kretsgång af hushållsgöromål dag ut och dag in, utan undervisning, utan ledning, i saknad af hvarje slags förströelse och jämnårigt sällskap, det fann lilla Anne-Charlotte vara den naturligaste och med skälig rättvisa mest öfverensstämmande sak i världen.

Modern hade aldrig sagt till henne: „Lef för att lida och försaka“, hon hade sagt: „Lef för att arbeta och göra din pligt, där Gud ställt dig!“ och detta var den tysta kraft, som bodde i den unga prestdotterns sextonåriga barm.

Det blef, alldeles som Gustaf förutsagt, en kall natt, en af de första frostnätterna under den hittills milda hösten. Solen hade gått ned i purpur och guld, och nu stod himlen i denna skära glans med nytända stjärnor, hvilket gifver en första aning om vinterns annalkande. På aftonen stucko några dahlier — Anne-Charlottes skyddslingar — ännu käckt upp sina hufvuden på rabatten under fönstren, men då dagen grydde, hängde de svarta

och sloknade på sina stänglar, och gräset var styfnadt af tjock, hvit rimfrost.

Prestgården såg underligt öde ut i det bleka morgonljuset, när bommen drogs från den tunga ytterdörren och en smärt manlig gestalt trädde ut på trappan. Han hade sin korta jacka tillknäppt ända upp till hakan, bar en ränsel öfver axeln och en bastant knölpåk i handen. Längre stod husets ende son tveksam vid dess tröskel, ensam i morgonens dystra stillhet. Sedan gick han raskt nedför de nötta stegen.

En blick upp till vindskammarfönstret, bakom hvars hvita nettelduksjalusi systemen slumrade, — därpå vände han beslutsamt ryggen åt barndomshemmet och vandrade med snabba steg utåt landsvägen, medan solens första förebud syntes på den östliga himmeln. Därbortom prestgårdens åker låg skogen och på andra sidan om den det, som ynglingahjärtat åtrådde — den stora, vida världen.

Anne-Charlotte steg upp vid vanlig tid, fullgjorde sitt morgonarbete lugnt och obekymradt och tänkte på brodern först, då hon satte frukostmaten på bordet. Hvar dröjde väl Gustaf? Hungern brukade eljest drifva honom raskt nog in från åker eller äng, när måltidsklockan kallade. Hon gick ut på trappan och såg sig noga omkring åt alla håll, bortåt stallbyggnaden, ladan och brygghuset och öfver det söndriga gårdsplanket mot vedbacken, där de i går qväll haft sitt senaste märkeliga samspråk. En känsla af oro, en aning om någon förestående olycka väcktes af detta

minne hos henne. Tänk om han nu utfört den handling, han så länge haft i sinnet! Om han begifvit sig bort utan afsked för att bespara henne denna smärta! Hon knäppte ihop sina händer, tryckte dem mot bröstet, där hjärtat bultade af ångest, och vände sedan tillbaka in i huset.

Till vänster i den mörka farstun hade brodern sin sofkammare, ett ödsligt rum med i vattfärg strukna väggar, mörknade af tiden, en simpel tegelkakelugn och några enkla målade möbel. Till detta rum styrde systemen sina steg. Allt var sig likt därinne, bössan hängde ofvanför sängen, den gamla väggklockan pickade i vrån, och den lilla svartnade pipan hade vårdslöst blifvit slängd på kakelugnskransen. Men Anne-Charlottes snabba blick hade dock upptäckt någonting ovanligt. På knaggen vid dörren hängde hvardagsrocken, och på bordet vid fönstret låg afsigtligt tydligt ett hopviket papper i form af en trekantig biljett. Den var oförseglad och adresserad till henne. „Farväl, goda Anne-Charlotte!“ stod där med Gustafs ovana handstil. „Nu går jag och söker min utkomst i världen. Helsa far och sök att blidka honom, om du kan. Tiden försonar honom kanske med detta brott mot faderlig myndighet. Jag låter nog höra af mig och förblifver intill döden din hulde broder Gustaf“.

Brevet föll ur flickans darrande hand. I denna stund kände hon icke så djupt smärtan öfver hans bortgång, icke saknadens bittra tomhet, nej, hon bäfvade för det ögonblick då hon, ty hvem annars

skulle väl göra det, måste frambära det otroliga budskapet till fadern. Han var så våldsam i sin vrede, så oberäknelig, som en naturkraft i uppror och så utan all hänsyn.

Med en djup suck stoppade hon brevet innanför sin klädning och gick öfver förstugan till köket, där hon med den mångåriga tjänarinnan Stina i rädda hviskningar diskuterade den nyss timmade händelsen.

Husets herre satt emellertid efter intagen frukost — han åt nämligen för det mesta ensam på sin kammare — i den gamla högkarmade gungstolen med en lång pipa i ena mungipan och smålurade. Det var lördag, och han „mediterade“ kanske i vakna stunder öfver morgondagens predikan. Eljest var han ej den som på förhand ansträngde sin hjärna med grubblerier. Ämnet tog han som det föll sig, oftast utan minsta hänvisning till texten, men orden tröto aldrig, de forsade lik en väldig ström, som oemotståndligt söker sig utbrott. Anne-Charlotte visste, att fadern ogärna stördes i sin matro, som han strängt höll på, och den nyhet hon hade att frambära tarfvade det mest lämpliga ögonblicket. Därför uppsköt hon timme efter timme sitt svåra uppdrag, medan fadern denna förmiddag blott vaknade från den ena luren, för att genast falla i en ny och ännu djupare.

Ändtligen, då hon efter middagen bar bort fat och tallrikar, begynte pastorn vända sitt stora hufvud både hit och dit, och de röda hårbevuxna öronen spändes likasom lyssnande utåt. „Hvarför

går Gustaf i dag i strumpsockorna?" brummade han. „Jag hör intet stöfveltramp därute“.

Flickan blef röd som blod, därpå lika snabbt hvit som vinterns drifva, och hennes hjärta slog hörbart under den rutiga bomullsduken. „Hvarför svarar du icke?“ röt den gamle uppbragt.

Förtviflans resignation grep Anne-Charlottes sinne. „Gustaf är inte längre här“, sade hon långsamt. „Han gick bort i dag på morgonen, medan vi alla sofvo“.

„Hvart?“ Frågan kom skarp som ett pistolskott.

„Jag vet inte, far. Han har ju länge bedt om lof att få söka sig fram i världen, och nu har han gått“.

„Förbannad vare han, förbannad hvarje ohörrig son, ja du med flicka, som i samråd med denne, denne utbörding satt dig upp mot och bedragit din köttslige fader“, — rösten ljöd som en aflägsset rullande åska.

Aldrig hade Anne-Charlotte sett fadern så vredgad. Men vissheten om, att den beskyllning han slungat mot henne var orättvis, gjorde henne plötsligt distrig. „Håll, far!“ sade hon och trädde närmare. „Jag bad för honom i går härinne hos dig, jag sade allt hvad han sagt till mig, och att han gick visste jag inte af, förrän han var borta. Jag talar sanning såsom salig mor lärt mig, och det vet Gud i höjden. Här är brefvet, som han lemnade efter sig på bordet i hörnkammaren“. Hon lade lugnt det hopvikta pappret i faderns utsträckta hand. Hennes modiga uppträdande tycktes emellertid hafva utöfvat ett visst inflytande på

den våldsamt upprörde mannen. Under de buskiga ögonbrynen sköt en skarpt forskande blick hän mot det unga ansigtet med den rena pannan och de frimodiga ögonen. Anne-Charlottes läppar hade ännu aldrig fläckats af en lögn. „Så tror jag dig då“, genmälte han, „men gå nu, flicka, gå på ögonblicket!“

Denna befallning lät Anne-Charlotte icke upprepas för sig två gånger. Hon gick icke, hon flög ut ur rummet och stängde dörren bakom sig med en utsäglich känsla af ångest. Det värsta var ju nu öfverståndet, men då hon om qvällen åter vågade sig in till fadern med aftonvarden, måste hon ännu upplefva en svår stund.

Den gamle stod upprätt och stödde sig tungt mot det simpla brunmålade skrifbordet. Hans ögon voro blodsprängda, och det sträfva, grå håret stod vifdt kring hufvudet. Hela den väldiga gestalten liknade i sin orörlighet en förstenad jätte från urtidens sagovärld.

„Jag smakar ingen spis i qväll“, sade han med dof stämma, „men hör ett ord, flicka, och lägg det på minnet, du och alla andra under detta tak. Jag har inte mer någon son, han är död, hör du, död, jordad i denna dag på kyrkogården därborta, men icke hos de andra, utan på norra sidan bland missdådarne“ — de sista orden ljödo nästan som ett skrik. „Ingen får hädanefter i min närvaro uttala hans namn; man skall låta de döda hvila i sina grafvar“. Han skrattade hånfullt; det lät så hemskt, att Anne-Charlotte ryste.

„Nu kan du gå, jag har intet mer att tillägga. Dixi“. Han pekade på dörren, och flickan gick, men allt ännu stod den gamle resen kvar på samma fläck, orörlig och hemskt förstelnad. Det tycktes henne, som om han stått där hela dagen, som om han skulle stanna där ända tills nästa morgon grydde, ja kanske hela sitt lif, och stum af fasa drog hon sig tillbaka.

Nästa morgon stod pastorn dock som vanligt uppe i predikstolen, och rösten klingade som förr djup och hotfull under det låga taket, men blott för några ögonblick. Sedan tystnade den plötsligt, ett tungt fall hördes, och församlingen blickade, slagen af skräck, efter det jättelika grå hufvudet, som så blixtrikt försvunnit bakom bokställningens nötta sammetskant däruppe. Anne-Charlotte var den första, som ilade fram till den nötta predikstolstrappans fot. Där låg fader Andreas med blånadt ansigte och medvetlös, medan blod sipprade ur ett hål i pannan, som han stött vid fallet. Några handfasta karlar kommo till och buro den kämpalika gestalten in i sakristian, där klockaren, som var en smula doktor på sitt vis, med tillhjälp af vatten och stinkspiritus ur gummornas kyrkflaskor omsider lyckades återkalla den afsvimnade till lifvet. Anne-Charlotte stod hela tiden vid faderns sida, tacksam för alla goda råd, all välvillig hjälpsamhet de kringstående så beredvilligt gäfvö. Sedan följde hon efter bären, på hvilken den sjuke själaherden återhemtades till hemmet.

På eftermiddagen kom klockarn med sitt åder-

jern — det var den sjuke van vid — och redan mot aftonen bad pastorn om mat och dryck. Man antog såsom säkert, att han haft ett lindrigt slag-anfall, som dock ej tycktes medföra några följder, och orsaken därtill var ju ej att söka långt borta. Nyheten om Gustafs försvinnande på lördagsmorgonen hade genast spridit sig vida omkring, och det såg till och med ut, som om den varit väntad. Många kände gossens lust att få lära något, och de flesta ogillade faderns stränghet, men att yttra sig därom inför den gamle dristade sig ingen. Hvad orsak hade väl heller andra att blanda sig i prestfamiljens angelägenheter, menade de. Gustaf Järvelius hade nog gry i sig till att blifva en duktig karl, om det annars gick honom väl i händer därute i världen.

Anne-Charlotte hade i dag hört många vänligt uppmuntrande ord af de enkla, godhjärtade församlingsboarna, som tyckte synd om den ensamma bedröfvade flickan. Hon behöfde ock väl allt det deltagande hon kunde få, ty tung hvilade pröfnin-gen i denna stund öfver henne. Hon var ju så ung ännu, knappt mer än ett barn. Där hon satt ensam vid faderns sjukläger i den mörka höstnatten grep henne känslan af hennes öfvergifna belägenhet med bittert vemod. Nu först hann hon riktigt tänka sig in i förhållandet att brodern, den käre brodern, kanske för alltid lemnat henne, att hon hädanefter städse allena skulle bära alla lifvets vexlingar och att hon hade ingen som kunde förstå henne såsom Gustaf, ingen att tala förtro-

ligt med i sorgsna eller glada stunder. Och bittra föllo vid dessa tankar tårarne ur hennes sorgsna ögon.

Fadern sof lugnt. Blott då och då ljöd ett doft stönande likasom från djupet af det breda bröstet. Stackars far! Det var nog af sorg han sjuknat i dag däruppe på predikstolen — tänkte hon. I grund och botten höll han Gustaf mycket kär, så underligt det än kunde synas. Visst älskade en fader alltid sin son! Hon suckade, men utan bitterhet; att den gamle föga brydde sig om henne själf var hon van vid. Hon var ju bara en flicka, och kvinnorna voro i fars stycke visst inte stort värda, om de också efter Guds anordning måste finnas till här på jorden.

Den lilla blifvande kvinnan, så barnsligt ung som en halfutslagen blomma, hvars oskuldsklara öga blygt blickade ut mot lifvet, knäppte stilla händerna till bön. „O mamma, bed för mig, att jag måtte blifva god och dygdig som du“, hviskade hon, „men litet, litet lyckligare“.

Vintersnö och sommarsol hade under årens lopp fallit öfver den gamla prestgårdens brutna tak, men allt stod huset qvar orubbligt och oförändradt. Kanske hade regnet tvättat bort något af den röda färgen från väggarna och vinden ryckt upp ett brede i ytterfordringen här och där, men i det hela

var dock allt sig likt, icke ens svalboen under takåsen undantagna.

Inomhus hade småningom en viss förändring inträdt. Pastorn lemnade numera aldrig sin kammar utom om söndagen för att begifva sig till kyrkan. Hvad socknebuden beträffade, fingo de stå till; alla visste ju, huru ovälkomna de hade varit, men ingen klagade. Jordbruket och allt hvad därtill hörde hade han helt och hållet öfvergifvit, och Anne-Charlotte var ofta rådvill, huru arbetena borde ordnas. Hon hade visserligen vuxit upp på stället, men fars ord var alltid lag i hennes barndom, och i hans görande och låtande blandade sig ingen annan. Sedan hade Gustaf under sista åren lagt hand vid gårdens skötsel. Nu kände han bitert förlusten af hans praktiska ledning, och efter att en längre tid hafva gått och grubblat på, huru saken borde ordnas, rådgjorde han slutligen med klockarn och en förständig granngårdshusbonde. Slutet af denna rådplägning blef ett förslag att utarrendera prestgårdens jord åt en ordentlig landtbrukare, och med oro delgaf Anne-Charlotte kära far denna plan. Märkvärdigt nog biföll pastorn utan gensägelse, och därmed hade en tung börda af ansvar vältats från hennes skuldror. Nu hade hon blott den inre hushållningen att sörja för, och år efter år blef hon också halft omärkligt alltmer upptagen af fadern, om ock den gamle själf sist af alla skulle medgifvit, att hans dagliga lif var beroende af en qvinnas tillsyn och omsorg. Men alltsammans, hela förändringen i den gamles för-

hållande, hade alldeles tydligt tagit sin början den dag, när sonen lämnat hemmet. Från denna tidpunkt ökades hans motvilja för det fordom så kära jordbruksarbetet, och den alltmer tilltagande folkskyggheten kom honom att draga sig undan likt snäckan i sitt skal. Ordkarg, dyster och sluten satt han bakom den stängda dörren inbyrd i moln af tobaksrök, som en gammal björn i sitt vinteride. Längesedan kände dottern hans sorgliga vana att anlita flaskan i det blåmåladeskåpet, men fastän han drack, förmärktes aldrig hos honom någon slapphet i tankegången eller oreda i embetsgöromålen, hvilka han skötte med samma regelbundenhet som under de förgångna åren. Men där han satt i sin stol och blåste ut rökmolnen dagarna i ända, tog han, som nämndt, Anne-Charlottes tid och tankar allt mer i anspråk. Hon skulle stoppa hans pipa, göra fidibussar och servera hans måltider så pass färdiga, att han till slut blott behöfde föra maten till munnen. Hvarje lördag skulle hon läsa söndagens text och „collecta“ högt för honom, ja småningom älskade han höra henne alla dagar föreläsa något ur de digra luntorna på bokhyllan.

Hade det varit hennes eget modersmål, huru gärna skulle ej Anne-Charlotte villfarit denna begäran, men nu gällde det både grekiska och latin. Med det senare språket blef hon dock inom kort temmeligen förtrolig, vägledd af fader Andreas, som rättade uttalet. Värre var det med de obegripliga grekiska hieroglyferna. Mången gång grät hon

bittra tårar öfver sitt alfa och omega, men nöden har ingen lag, och en stark viljekraft i förening med ett godt minne, aldrig försvagadt af lexläsning eller öfrigt mångläseri, kom henne härvid till hjälp. Pastorn var äfven, underbart nog, en tålmodig och outtröttlig lärmästare, ja, Anne-Charlotte upptäckte, att det till och med beredde honom ett visst nöje att undervisa en annan i det som alltid legat honom själf om hjärtat.

Under ändlöst långa vinterqvällar lutade dottern sitt unga hufvud tåligt öfver svinskinnsfolianterna på skrifbordet, glad öfver att kunna bereda fadern någon förströelse i hans enformigt tunga lif, och sålunda letade hon sig vid det hemstöpta talgljusets matta sken mödosamt fram genom vetandets mysterier. Besynnerliga motsats mellan åsigt och handling! Fader Andreas, hataren af qvinnlig lärdom, gjorde själf i viss mening af sin dotter „en lärd i stubb“, men där fanns ingen, som reflekterade däröfver, allraminst den flitiga lärjungen själf, som blott lät höra en halft undertryckt suck, när pastorns sträfva röst förkunnade, att härnäst skulle de taga ihop med hebreiskan.

Han fordrade således af henne, något som hon enligt hans uppfattning af naturens ordning borde sakna, intelligens, men som sagdt, där var ingen, som upptog stridshandsken.

Af sonen hade det under de gångna åren icke varit någon vidare underrättelse än de par bref han efter sin afresa skrifvit till systemen angående målet för sin färd. Färden gällde Amerika, den ti-

dens guldland, där tusende utvägar enligt ryktet stodo folk, som ville förvärfva lycka och framgång, öppna. Härifrån skulle han nästa gång skriva till henne, stod det i det senare brefvet, men denna „nästa gång“ hade tillsvidare icke inträffat, och allt som tiden gick och förhoppningen att få veta någonting om honom syntes allt svagare, blef Anne-Charlottes oroliga längtan allt djupare. Veckor, månader och år väntade hon, väntade med ett älskande hjärtas hela trofasta uthållighet.

Någongång, när höstregnet föll i strömmar därute eller vintersnön hopade tunga drifvor kring prestgården, kunde modlösheten gripa henne, men eljest svek hoppet sällan. Hon kunde ej förlora tron att den raske hurtige brodern nog skulle finna sin lycka därute i det främmande landet och sedan, ja sedan skulle han återvända och berätta allt för henne, och kära far skulle nog låta försona sig till sist, så att allt skulle bli godt och de tillsammans kunde prisa Guds underfulla råd.

Anne-Charlotte hade vid denna tid fyllt tjuguar. En lång, smärt, men kraftfull kvinna var hon, med kloka uttrycksfulla drag och barnsligt rena ögon. I kapellet var hon allmänt omtyckt, prestgårdens blomma benämndes hon, poetiskt nog, af folkspråket, och det namnet lämpade sig äfven väl för denna flicka, hvars blidhet mildrade faderns, „den sträfva klippans“, allvarsamma drag. Hvad hade huset varit utan henne? Fattigt och armt var det väl äfven nu, men likväl spårades öfverallt en ordnande hand. Flitig som en myra under-

höll Anne-Charlotte omsorgsfullt det torftiga boha-
get, och för enhvar, som infann sig för något
ärende i prestgården, var hon en alltid villig och
skicklig förespråkarska. Också vid skrifbordet var
det hennes till en början ovana hand, som förde
faderns penna, och sålunda togs hennes tid i anspråk
från arla morgon till sena qvällen, utan att hon
hann egna en tanke åt sig själf och sina egna an-
gelägenheter, om man frånser de små aftonstun-
derna uppe i vindskammaren, innan hon gick till
sängs.

Hos henne uppsteg dock allt oftare ett grub-
bel, som ej kunde tillbakavisas, en tanke på, att
fadern småningom blef allt mindre lämplig att sköta
sitt presterliga embete, och instinkmässigt kände
hon, att församlingen — så litet fordrande den än
var — likväl hade en gräns för sitt tålmod. Då
hon efter mången enslig öfverläggning med sig själf
fått saken klar, beslöt hon att våga en stormlöp-
ning inne hos kära far, öfver hvars bestämda vilja
hon under årens lopp fått en viss makt, tack vare
sitt jämna lugn, sin omutliga sanningskärlek och
— kanske mest — sin påtagliga, om ock ej med-
gifna oumbärlighet.

Då hon en dag på vårvintern som vanligt satt
inne i pastorns kammare för något tvingande skrif-
göromål, såg hon den gamle stirra rätt ut genom
fönstret, där Marssolen i hela sin bländande klar-
het skimrade öfver fältets snö.

„Att far tål den granna dagern“, sade hon
och blickade upp från pappren.

Den gamle ryckte till som för ett häftigt slag och vände sig om med ett barskt svar, men några minuter senare irrade blicken åter midt in i solglansen.

„Där skulle jag snart stirra mig blind“, anmärkte Anne-Charlotte tankspridd, medan gåspennan raspade vidare på det grofva gråaktiga skriftpappret.

„Blind, blind“ — gubben rusade upp så våldsamt, att pipan föll från hans hand i golfvet och sprang i tusenden stycken — „håll munnen flicka, du talar som du har förstånd till“.

Efter detta utbrott, som Anne-Charlotte med förvåning åsett, sjönk han tillbaka i stolen och täckte ansigtet med sin stora, tunga hand. Hela ställningen, den slappt nedhängande högra armen och det nästan hvita håret, allt syntes henne nu i det fulla solljuset så skarpt framhäfva hans ålder och lifströtthet, att hon trots det stränga tysthetsbudet likväl åter höjde rösten och saktmodigt yttrade: „Far är inte mer så frisk och stark som förr; yngre prestmän än kära far begära hos högvärdiga domkapitlet hjälp i embetet“.

Denna gång bröt pastorn icke, som hon dock haft skäl att förmoda, ut i ett nytt vredesansfall, han sjönk tvärtom nästan djupare mot stolens ryggkarm och svarade intet.

Anne-Charlotte visste ej, om han ens hört hennes ord, men isen var i alla fall bruten och under veckan tog hon upp ämnet ånyo. Denna gång brummade fadern någonting, som hon ej uppfattade, men ond blef han ej mer. Han föreföll där-

emot märkvärdigt tankspridd dessa dagar, famlade efter stöd, när han gick öfver golfvet, och förde skeden åt sidan, då han åt, i stället för till munnen, och detta, fastän hörnskapets dörr nu förblef stängd. Hon förstod, att han kämpade för att fatta ett afgörande beslut.

Då söndagen grydde, skulle han som vanligt till kyrkan. Anne-Charlotte måste knyta in psalmboken i den blårutiga näsduken och binda på prestkragen. Sedan länge följde hon honom till gudstjänsten, såg att han fick kappan riktigt öfver fårskinspelsen och satte sig sedan i den lilla prestbänken uppe i choret. Hon var så van vid faderns sätt att predika, vid den barska rösten och de häftiga utfallen då och då. Ovillkorligen tvangs man att följa med orden, så litet vårdadt än föredraget var, ty de voro i sin oklädda enkelhet sanna, tydliga och på sak gående och egde alltid — trotsande tidens sed — sin starka tillämpning på lifvets hvardagsförhållanden. I dag var det dock i viss mån annorlunda; allt, hvad han yttrade, tycktes likasom vara mera subjektivt. Han skildrade ett människolif, tydligen en mans, i korta utpräglade drag, barndomens korta fröjd, ynglingens hopp, mannens arbete och slutligen gubbens stapplande vid grafvens rand. Öfver det sista låg där en dysterhet, som verkade beklämmande och ofrivilligt meddelade sig åt församlingen. Det sänkte sig plötsligt öfver det gamla templet såsom en mörk, allt betvingande skugga, som fyllde det ända upp i de dunkla hvalfven, förtagande Marssolens sken

därute. Också Anne-Charlotte rycktes med af stämningen. Hvad var det? Kanske förebudet till en kommande olycka.

Den starka rösten däruppe darrade stundom märkbart, den klingade matt och bruten lik ett skadadt instrument, och det förr så eftertryckligt ljudande amen, som kunnat väcka de döda ur deras grafvar, dog nu bort i ett oartikuleradt ljud midtemellan ett verop och en qväfd snyftning. Några minuter senare kom fader Andreas långsamt utöfr den rankiga predikstolstrappan. Han höll sig fast vid ledstången och följde sedan med famlande hand bänkdörr efter bänkdörr utmed gången, där han skred fram mot sakristian. Hufvudet var djupt sänkt mot bröstet, och blicken doldes under de isgrå buskiga ögonbrynen. Anne-Charlotte tänkte på den gamle ökenprofeten under enbärstrådet, då han sade: „Så tag nu herre min själ“. Just detta uttryck syntes henne i denna stund återspegladt i fader Andreas stelnade anletsdrag.

Under hemvägen talade han ej, men då hon på aftonen kom in i hans kammare, satt han rak och styf framför bordet och stirrade ut öfver det snötäckta landskapet, hvars vinterskrud vårsolen nu gjorde försök att förstöra. „I dag skall du ännu skriva ett bref för mig, innan natten kommer“, sade han med tonlös röst, „du skall skriva till högvördiga domkapitlet efter min diktamen och begära ödmjukt åt mig en hjälp i embetet, inte för att jag är gammal och orkeslös, nej långt därifrån, men för att jag håller på att blifva blind — stenblind“.

Blind! — Anne-Charlotte gaf till ett lätt anskri. Gubben sänkte hufvudet. „Jag blir eller rättare är redan så godt som i mörkret. Jag hör din röst, men ditt ansigte har jag icke sett på länge, och i dag talade jag sista gången till församlingen; det var min afskedspredikan, och Gud må veta huru det kändes“.

Anne-Charlotte hade lagt sig på knä bredvid honom och vätte hans grofva hand med varma tårar, men han sköt henne åt sidan och sade kärft: „Spar dina tårar, flicka, och börja hellre med brefvet, som skall vara på väg i morgon bittida, när nämndeman i Östergården reser in till staden“.

Så hade då slaget fallit. Naturligtvis öfvertalade Anne-Charlotte fadern att låta provincialläkaren på nästa rundresa undersöka de förmörkade ögonen. Tyvärr gafs det dock intet hopp. Pastor Järvelius led af en obotlig starr, och blott hans sällsynt starka viljekraft hade så länge kunnat hålla hans omgifning i okunnighet om olyckan. Drag efter drag ur det förflutna trädde nu fram i dotterns erinring. Dessa långa år, då mörkret lömskt och tyst kom smygande in i den ensliga kammarn, faderns tilltagande behof af hjälp, hans önskan att höra henne läsa och sedan den känslolöshet för det skarpa solskenet, som så nyligen väckt hennes uppmärksamhet, allt, allt påminte hon sig nu, och allt hade så klart antydtt sjukdomens gång, utan att hon haft en aning därom.

Med stum beundran blickade hon nu upp i det fårade ansigtet med den slocknade blicken.

Hvilken förmåga att lida tyst, ensam och utan knot! Hvilken stoicism och hvilket förvånande minne. Underhjälppt af hvad hon föreläst honom, hade fadren redan i åratat hvarje söndag ur minnet uppläst såväl text som böner utan att stappla eller mis-säga sig — det var sannerligen ett storverk i sitt slag den blinde jätten utfört.

„Stackars far“ tänkte hon, då hon om qvällen lade sitt hufvud till hvila „nu kan han aldrig mer se Gustaf, när han återvänder hem. Stackars, stackars far!“

Majsolen lyste blidt öfver jorden och kysste henne varm med sina milda strålar, gräset begynte spira upp ljusgrönt och nyfiket på backsluttningarna, inne i skogen hördes sorlet af tusende bäckars språng, och trädens knoppar svällde och doftade; allting såg löftesrikt ut. Till och med den gamla prestgården låg där mindre tungsint än vanligt i Majdagens glans.

Gamla Stina hade gått åt hagen för att plocka grålaf till färgning, pastorn småslumrade som vanligt inne hos sig, och Anne-Charlotte satt och dunkade i väfstolen. Dörren mellan kammaren och köket stod halföppen, och den friska luften från farstun trängde rakt in till henne. Det var så upplifvande just nu, då hon hade så brådtom och inte gaf sig tid att gå ut på det allraminsta ryck, så lockande solen än sken hela dagen.

Dunk-dunk-dunk-dunk gick det oafåtligen, och skottspolen flög genom ränningen så snabbt, att det svindlade för ögonen. Så tyckte åtminstone den främmande åskådaren, som sakta stigit öfver husets tröskel och vägledt af ljudet från väfstolen hamnat här ansigte mot ansigte med den flitiga arbeterskan. Han stod så stilla, att en fågel kunnat taga hans hufvud till hviloplats, men hans vackra blå ögon sågo oafvändt bort till flickan på väfbrädet, och den synen förtjenade nog äfven att tagas i betraktande.

Solstrålarne föllo som glimmande guld öfver Anne-Charlottes rika bruna hår, hvilket i en väldig flåtkrona var uppfäst midt på hufvudet, lemnande den välformade nacken fri. En ljus tröja af sommartyg satt ledigt kring den smärta gestalten och de runda armarna voro bara ända upp till armbågen, medan en hvit musslinsduk slöt sig kring den mjuka halsen. Små krusiga lockar lågo i naturliga vågor på den jämna, klara pannan, kinderna brunno i varm purpur, och den friska munnen var halföppen, visande en rad mjölkhvita pärltänder. En obeskrifligt intagande bild af sund qvinnlighet och strålande helsa!

Nå, ändtligen brast då en tråd, handen som förde skottspolen, stannade för att bota skadan, och så frestande det än var att fortsätta den oanade iakttagelsen, gjorde sig dock främlingen nu med en lätt hostning bemärkt. Väfverskan såg upp, och den varma färgen på hennes kinder tycktes meddela sig åt både hals och panna, men innan

hon hann besinna sig, gjorde den obekante en vördsam bugning.

„Högvärdiga domkapitlet“, började han.

Ah, nu var Anne-Charlotte inne i situationen, och nästa ögonblick stod hon rak och spenslig midt på golvet och gjorde sin vackraste reverens, ty detta var nu, så visst som hon lefde, kära fars blifvande hjälp i embetet, den nye adjunkten.

„Välkommen, herr magister!“

Den unge mannen smålog. „Det är således husets dotter jag har äran se“, i denna stund var han mer än belåten med att af skjutskarlen hafva skaffat sig några närmare upplysningar om prestgårdens invånare. Anne-Charlotte jakade.

„Ursäkta mottagandet!“ bad hon. „Vi hafva icke bekommit någon underrättelse om herr pastors ankomst, och gården ligger i dag som utdöd, då alla karlar äro ute på gärdet. Jag lofvar att i en handvändning hafva i ordning allt som här möjligen kan åstadkommas till pastors bekvämlighet. Under tiden vill kära far mer än gärna göra bekantskap med sin embetsbroder. Var så god och följ med!“ Hon öppnade dörren och gick framför honom med lätta steg och rask hållning.

„Far, den nye pastorn har kommit.“

Anne-Charlottes hand vidrörde lätt, men fast gubbens skuldra. Han såg upp, tog pipan ur munnen och famlade med handen framför sig: „Hvar är han?“

„Här,“ ljöd den unge främlingens klara melodiska röst, i det han steg fram och fattade den

gamles jättelika näfve. „Jag kommer med helsingar från höga vederbörande“, sade pastor Thorell, „och hoppas jag kunna blifva Eder till hjälp och nytta i embetet“.

Den gamle brummade sitt svar i skägget.

Anne-Charlotte sköt fram en stol åt den nykomne och skyndade sedan ut för att uppfylla sina husmoderliga pligter. För henne var ju kära far och hans dagliga omgifning ingenting att fästa sig vid, hon tänkte inte ens på det intryck han skulle göra på en främling, men när dörren slöts bakom henne och den unge presten befann sig ensam med den blinde, kom där ett undrande och nästan skrämtdt uttryck i de stora blå ögonen, som häpet stirrade omkring i den besynnerliga kammaren.

En af fader Andreas egenheter hade alltid varit, att det rum han bebodde aldrig tarfvade städning eller rengöring. Det förblef, sålänge hon lefde, den stackars hustruns hårdaste dust med honom hvarje gång hon skulle åstad med damborsten därinne, och den vantrefnad han älskade att se i sin närhet utgjorde för hennes utpräglade ordningsinne en daglig pröfning.

Då Anne-Charlotte blef hemmets herskarinna på det husliga området, hade hon till en början att kämpa mot samma svårigheter, men under årens lopp blef förhållandet något bättre, och sedan fadern förlorat sin syn, blef det allt lättare för henne att hålla ordning i det aldrig obebodda skrifrummet.

Alltid var där dock qvar mycket att häpna

öfver för en främling, trots att golfplankorna under det finhackade enriset voro renskurade och väggarna damfria. Den mörka kammaren med sitt enda fönster utåt trädgården, där de gamla äppleträden skrapade med knotiga armar mot de grönaktiga rutorna, såg för den, som kom utifrån den vårliga naturen, mer än lofligt dyster ut. Därtill kom de grofva ålderdomliga möblerna, af hvilka en järnbeslagen kista och ett blåmåladt hörnskåp voro de mest anmärkningsvärda, och de af förfallna fiskredskap, gamla lodbössor och tobakspipor fullsatta väggarna.

Mer än allting annat tilldrog sig dock rummets innehafvare uppmärksamhet och en frågande granskning. Ännu reslig trots år och krämpor satt den gamle jätten iförd en fårskinnsrock, som gick honom nedom knäet, där höga läderpjexor omlindade med remmar vidtogo. På det yfviga hvita håret tronade en stickad yllemössa, och det isgrå skägget böljade som en flod långt ned på bröstet, medan de bistra ögonbrynen beslöjade den stela blicken ur de slocknade ögonen. Allt, hvad sagorna förtäljt om skogsdrottar, urtidsfolk och bergkungen rann pastor Thorell i minnet, när han betraktade denna sällsamma företeelse, som minst af allt i världen tycktes förbunden med titeln „prest och andans man“. Dock kunde en viss imponerande värdighet icke fränkännas fader Andreas på hans ålderdom, då blindheten tjenat att något lugna hans stormiga lynne.

Den gamle strök sig öfver skägget med sin

tunga hand. „Måste till slut beqväma mig till att bedja de högvördiga om hjälp“, började han efter en längre tystnad. „Jag fruktade eljest att från det hållet få „*concilium abeundi*“, — han skrattade smått ironiskt. „Men ni skall inte tro, unge man, att själen tagit fel, fastän synen är förmörkad. Jag har församlingens angelägenheter på mina fem fingrar, och hvad som icke finnes upptecknad i böckerna, sitter ristadt i mitt fullgoda minne. Det skall inte bli er svårt att reda upp den här fvan. Nej, jag ville bara inte gå och stumla i predikstols-trapporna, ty det går icke alltid efter ordstäfvet: „*qui timore adscendit, honore descendit*“.

„Herr pastorn har sedan länge lidit af svagsynthet?“

„Nej, nej, inte så länge, låt mig se, det var i fjol eller kanske tidigare jag började märka skuggan, men det var höst och mörkt ute också, och hvad visste jag? Om våren blef det likväl på samma sätt, det hängde alltid som en svart dimma för blicken, och då började jag ana, hur det stod till. Ni må tro jag haft syn som en örn i sky, kunde skjuta en fågel i flykten i mina unga dar och såg att tyda den finaste skrift. Gud vet hvarifrån sjukdomen kommer, när man blir gammal! Nå, berätta mig nu några nyheter från stiftet och fäderna i staden, därifrån ni är kommen, herr magister, ty ni har ju tagit graden?“

„Ja, jag blef promotus magister senaste vår“, svarade den unge presten lätt rodnande; „sedan dess är jag prestvigd i Åbo och tänker väl fram-

deles, om tid och förhållanden sådant medgifva, studera vidare“.

„Theologiedoktorshatten, jag förstår“ — gubben vinkade med handen och drog på munnen, ett sällsynt tecken till godt lynne hos honom. „Målet är väl en lärdomsstol vid vår academia?“

„Nej, dit bär ej min håg, jag har alltid tänkt mig en landtlig prestgård såsom det mest eftersträfvansvärda, en liten vrå, där man kan värka individuellt, emedan man personligen känner hela sin församling. Jag hoppas vår Herre vill förverkliga denna min varma önskan engång, men innan dess vill jag inhösta både kunskap och erfarenhet för att göra mig värdig ett så högt kall som själasörjarens“. Han tystnade och entusiasmens låga strålade i hans klara blick.

Ett halft undrande, halft spörjande uttryck gled öfver den blindes fårade drag. Det där klang nytt och främmande, men tillika så fullt af värme och lif, att han ofrivilligt lystrade till och höjde ögonen för att taga den unge entusiastens betraktande. Fåfångt! och känslan af blindhetens vemod grep honom med obetvingelig makt. Så försjönk han i tystnad, och gästen visste ej, om han vidare lyssnade till hvad han hade att meddela från den yttre världen. Samtalet aftynade så småningom, och pastor Thorell kände sig helt lätt om hjärtat, när Anne-Charlotte inträdde och bjöd honom på aftonvard.

Duken på fällbordet invid fönstret var visserligen grof, men bländande ren och de hornskaf-

tade knifvarne blanka som silfver. Man kände, att matmodern själf lagt hand vid allt från det största till det minsta, och den strålande välvilja, som lyste ur hennes friska ansigte, förvandlade måltiden till ett värkligt gästabud, tyckte pastorn.

Sedan man spisat och läst från bordet, erbjöd sig Anne-Charlotte att visa gästen hans rum. Det var Gustafs kammare på andra sidan om förstugan hon utsett åt honom. Våraftonens lätta skymning låg mild och ljum öfver nejden, ofrivilligt trädde de båda unga ut på den öppna trappan och andades luften i djupa drag. En fin ljusgrå dimma steg upp borta på ängen nere vid den lilla bäcken, där marken alltid var sumpig och våt, och borta i hagen sjöng talltrasten sina älskliga drillar. Stämningen och stunden förde Anne-Charlottes tankar till brodern.

Hur mången qväll hade icke de två syskonen härute lyssnat till vårens vaknande ljud under stilla förtroligt samspråk. Nu stod åter en ung man vid hennes sida, men — en främling. Hon blickade tyst upp till honom. Han var kanske ännu längre än Gustaf, ehuru betydligt smärtare, med ett ädelt formadt hufvud, kransadt af lockigt mörkt hår, fina drag, en hög tänkarpanna och ett par stora blå ögon, öfver hvilka i denna stund ett drömmande uttryck hvilade. Man såg, att hans tankar voro långt borta, fjärran från den bofälliga prestgårdstrappan och den unga landtflickan vid hans sida, på flygt till något skönt fantasins land „ins blaue“.

Anne-Charlotte respekterade hans tankfullhet och teg, äfven hon. Det var ljufligt att stå härute och känna vårluften smeka sin kind och höra talltrasten slå i skogen, ljufligt att några flyende minuter kasta bort hvardagslivets tyngande bojar. Något af den poesi, som besjälat den aflidna modern, låg också fördold på bottnen af Anne-Charlottes hjärta, och när hon nu stod där, tycktes henne världen plötsligt så ung och schön, som om hennes blick för första gången varseblifvit dess fågring. Blicken ilade långt bort öfver fälten, och hon andades djupt.

Den första, som bröt tystnaden, var pastorn.

„Här torde vara vackert om sommarn“, sade han vänligt.

„Jag vet ej, om en främmande kan kalla det så“, svarade hon, och ett leende upplyste det rosiga ansigtet, „men jag, som är född och vuxen här, finner det nog älskansvärdt“.

Han nickade. „Jag tror det är så. Barndomshemmet fångslar och tjuvar oss på ett säreget sätt. Jag är född vid gamla Auras stränder, och ingenting synes mig schönare än Runsalas ekar och Erstans blå vatten“.

„Ack ja, vatten!“ utropade hon, „det har jag alltid saknat. Därbortom ängarna ligger visserligen ett litet träsk, rikt på små feta aborrar, men det är saltvatten jag längtat efter, hafvet! Då min bror och jag voro barn, brukade vi föreställa oss hafvets brus, som mor beskrifvit, hvar gång stormen hven om hösten“.

„Lefver er bror ännu?“

Anne-Charlottes ögon blefvo plötsligt våta. „Det vet jag inte. Han gick från hemmet emot fars vilja för vidpass fyra år sedan för att söka sin utkomst i världen, eftersom han inte ville bli vid plogen. Till Amerika styrde han kosan, och sedan dess har jag inte hört af honom. Far tog det svårt, han tål inte höra ett ord därom, och från den dagen blef han ej mer som förr“.

Den unge presten såg så deltagande på henne, att hon talade till honom öppet som till en vän, medan tårarne glindrade i ögonfransarna och då och då trillade utför kinden likt klara pärlor. Han hade aldrig sett någon qvinna gråta så vackert, så madonnalikt, utan att ett enda drag förvreds därvid.

„Gustaf och jag voro så förtrogna“, fortsatte hon att berätta på sitt enkla sätt, „vi voro ju de enda kvarblifna af en stor syskonskara. Jag kan inte döma honom, fastän han handlade i olydnad mot far och bröt Guds fjärde bud; men far var nog kanske också för sträng“.

Pastorn såg rakt framför sig. „Det är så underligt med ett sådant där ungt sinne“, sade han, „det stormar och gnyr därinne, det vill ha luft, och hvarje hämmande band blir till en slafkedja. Skriftens definition på människohjärtat, „ett trotsigt och försagdt ting“, tyckes mig hafva sin särskilda tillämpning på en yngling. Jag har ju själf kämpat ut min kamp för icke så länge sedan, därför förstår jag det så väl“.

Anne-Charlotte såg tacksamt upp till honom.

„Edra ord göra mig så godt“, sade hon och tryckte handen mot hjärtat. „När man är ensam och inte har någon att förtro sig till, bli tankarna ibland tunga, fast jag just icke hör till den sortens folk, som hänger hufvudet vid första stormen“.

Nej, det kände pastor Thorell i denna stund, då han såg in i den ljusa, frimodiga blicken. Här fanns mycken tillit, mycken styrka och en fond af hopp, som det skulle behöfvas lifvets mörkaste makter att nedbryta.

Midsommar höll sitt intåg i bygderna. Ren och högblå höjde sig himlen öfver den blomstrande jorden, böljande åkrar doftade i aftonvinden, syrener och pioner prunkade i all sin prakt och fruktträden strödde doftande blomsnö på det gröna gräset i prestgårdsträdgården. Anne-Charlotte gick omkring i huset och småsjöng. Hon gladdes åt sommarn och förnam en ren, innerlig njutning af den festklädda naturen. „Mellan skogar och sjöar och dalar och berg. Där ligger mitt kära, mitt fredliga tjäll“, sjöng den vackra altrösten, och hvarenda ton trängde tydligt in till den unge pastorn, där han satt vid skrifbordet med pennan i handen.

Helgdagens predikan låg dock redan pryldigt renskrifven något åt sidan. Den pligttrogne unge själaherden lät sig af ingenting hindras i denna betydelsefulla sysselsättning, beredandet af näring för hungrande själar. Nu hade han ett brefpapper utbredt framför sig. Mer än en månad hade han

redan haft sitt hem här i K., och ännu var löftet ouppfyllt, det löfte nämligen, som han vid afresan från hufvudstaden gifvit sin kusin och mång-åriga studiekamrat, Martin Aejmelaeus, att skriva och meddela honom intrycken från det nya hemmet och den första pastorsbefattningen.

Medan han samlade sina tankar, ilade blicken öfver omgifningen. Midtemot fönstret stod där vid gårdsplanket en rönn i skimrande hvit blomskrud, brudlikt festklädd och stolt i sin fågring. Ögat hvilade förtjust därvid. Svalorna flögo på lätta vingar beskäftigt fram och åter i den lugna qvällen, och deras qvitter i boen under taket ljud som ett hemtrefligt sällskap i ensamheten. Den prägel af förfall och vanvård, som alltid hvilade öfver stället, gjorde det samma för hans svärmiska sinne nästan mer tacknämligt, än om allt plötsligt förvandlats i den mest symmetriska prydlighet.

Han fann det bristfälliga planket måleriskt och kallade ladans skröpliga tak pittoreskt. Fälten därborta lågo ju så rika i böljande grönt, de vittnade om, att jorden sköttes väl, om också tid och medel icke räckte till mer än att nödtorftigt bota hus och gården. Och därinne, ja där var nog tarfligt, men väggarne hade, tack vare Anne-Charlottes energi, nyss blifvit ljusmålade och kakelugnen vitlimmad. Den var nu fylld af doftande björklöf, och små fina rankor af kråkris och ljung, klädde den spruckna spegelskifvan som en smakfull ram. Sängtacket hade husmoderns skickliga hand själf väft i hvitt och blått, nystärkta musslingsgardiner hängde

för fönstret, och på skrifbordet stod i ett gammaldags slipadt glas en liten bukett ängsblommor.

Blåklint, prestkragar och rödväppling voro bundna samman med några gröna ax och fina strån, luftigt, ja nästan konstnärligt. Pastorn lyfte varsamt upp ett blad med spetsen af sin penna, ofrivilligt gripen af den poesins fläkt, som denna enkla blombukett bar vittne om, detta gudaingifna något, som kan slumra i ett människobröst djupt under all den hvardagstyngd lifvet höljt däröfver.

Nu började pennan raspa öfver pappret. I raska träffande drag beskref han den gamla prestgården, sådan han nu såg den i midsommarljus, församlingslifvet i det lilla aflägsna kapellet med dess egendomliga befolkning, så litet berörd af den yttre världens id, och det ålderdomliga templet, där han hvar söndag delade ut andens håfvor. Allt var så urmodigt, så primitivt, som han knappt trott sig mer få se det, äfven i en så undangömd vrå af landet. Tiden hade ju under de senaste årtiondena skyndat framåt med riktiga stormsteg därute i världen, åtminstone kände man det så i landets centrum, där han nu flere år vistats, men här stod allt stilla.

„Orsaken härtill tror jag mig dock hafva utletat“, skref han. „Presten plägar ju inom sin socken vara den förste i allt; till honom skåda församlingsboarna upp såsom sitt mönster och föredöme, och hans inflytande är sålunda oberäkneligt. Men har man sett gubben Järvelius riktigt på nära håll, då fattar man lätt, att allt i K. är som det är.

Ja, om du kunnat skåda denne fader Andreas i hela hans originalitet, då skulle du — likavisst som jag — fallit i den djupa förundran, ur hvilken jag ännu icke förmått rycka mig upp“. Och här var det som skulle pennan utbyts mot penseln, så målande skildrade brefskrifvaren den gamle jättens personlighet och de karaktärsdrag, hvilka tillsammans bildade en af tidens mest egendomliga presttyper. Äfven rummets utstyrel blef noga beskrifven.

„En eremit i sin håla, ett helgon på sin pelare kunde ej lefva mera afskildt än fader Andreas“, skref han, „men trots det besynnerliga omhöljet gömmes därunder en rätt försvarlig lärdom och en beläsenhet, som är förvånande. Tankegången är klar och uppfattningen därefter; dock talar han föga och helst om närliggande ämnen, hvilkas triviala innehåll utsiras med latinska citat. Prestgården ligger vackert, men ensligt; af grannar ser man knappt ett spår. Den är som en odlad fläck omgifven af skogens skyddande armar, och här i denna undan gömda vrå har prestens dotter vuxit upp oberörd af tidsandan, af modets nycker och hvad jag i öfrigt ville kalla kvinnlighetens encyklopedi. Hon är så oskuldsfull som ett barn, denna mö, men välbevandrad i visdom och lifserfarenhet. Hör henne tala om praktiska ämnen, och du ryser öfver din okunnighet, och likväl har hon fått ingen uppfostran alls, har ej ett begrepp om vår tids pensionsbildning, men läser grekiska och latin som en gammal professor. Ja, min bror, mången teologiestuderande skulle kunna

afundas henne, men hon yfves lika så litet öfver sin lärdom, som hon blyges för sin okunnighet i vanliga kunskaper. Jag befinner mig verkligen här i förhållanden, som likna tillståndet i den förtrollade skogen, där allt och alla sofvit i hundra år och därför ännu icke hunnit rätt morgna sig för nutidens uppfattningssätt. Du tror, att jag skämtar, men jag har aldrig talat allvarsammare. I alla fall är jag tacksam att denna gamla prestgård innesluter äfven en qvinnlig märkvärdighet, ty du vet hvad qvinnligt sällskap och inflytande alltid betydtt för mig. Dessutom sörjer hon för mig i det materiella nästan lika väl som gamla moster Agatha därhemma i Helsingfors, och det är vackert så. En bättre åhörarinna af mina poetiska utgjutelser torde jag heller näppeligen få. Du ser således, att jag är tillgodosedd i alla afseenden och kan rättfärdiga mitt gamla rykte för att vara „ett söndags barn“, en „lyckans gullgosse“, som kamraterna stadfäst. Framför min vördnad till öfverstinnan von Z. och min förbindligaste komplimang till fröken Amanda — hennes änglalika godhet skall jag aldrig förgäta. Lilla Augusta Nil-sén och dina systrar skall du äfven hjärtligen helsa och säga, att våra minnesrika musikaftnar återtona i mina öron: — „Från molnens purpurstänkta rand“, „Vore du ett ax och en fågel jag!“ O, I outsägligt kära sånger, aldrig skall edert välljud förklinga!“

„Nej, om jag alltför mycket fördjupar mig i dessa ljufva minnen, blir jag melankolisk, och det anstår icke en man i min belägenhet, allraminst då

jag själf valt mitt öde och finner mig i allo belåten därmed. Nu skall jag sluta brefvet, stoppa en pipa och sedan begifva mig ut i den högtidssmyckade naturen för att svärma bland rosor och syrener. Jag förblifver etc. etc. evigt din vän och broder.
Arvid Thorell.“

Från Magister Martin Aejmelæus till
pastor Arvid Thorell.

„Hedersbror! Ditt bref af den 24 sistvikne har jag mottagit och med nöje observerat. Det kan man då kalla en sällsam skickelse af det oberäkneliga ödet att slunga dig — du gudarnes älskling — långt bort från släkt och vänner, från allt hvad lif heter, ut i en ödemark utan annat sällskap än ett oborstadt gråskägg och hans lärda dotter, en bedagad mö — efter hvad jag af din skrifvelse säkert antog — som kan vara din mormor och precæptor i de döda språken på samma gång — lycka till du lyckans gunstling! Allvarsam taladt går där under din välvilliga skildring af din närvarande omgifning en ström af vemod, du må förneka det eller ej. Att du med flit sköter ditt embete och finner tillfredställelse i uppfyllelse af pligter, hvilkas helgd du alltid vördat, därom är jag fast öfvertygad, men lika naturligt synes det mig, att min gode Arvid, poeten, drömmaren, idealisten, plötsligt från sin krets i hufvudstaden förflyttad till en vrå i vildmarken utan sällskap och sympati, skall gripas af svårmod och känna sin andes vingar stäckta.“

„Du må tro, att saknaden var allmän, då du reste, och skulle väl varit än smärftfullare, om icke vännerna åtskilts och rest enhvar åt sitt håll innan Johanne. Nisse och Olaus begåfvo sig uppåt Savolax i och för finska språkets studerande, Karolus har dragit till utlandet och Widmark sköter, som du ju vet, en kondition under sommaren. Din komplimang till fröken Amanda blef jag i tillfälle att framföra senaste måndag den 11, då vi å godset hade äran felicitera hennes nåd på Eleonora dagen.“

„Helsningen upptogs huldrikt, det kan jag försäkra, hon var mera ängel än någonsin i snöhvitt och himmelsblått. Lilla Augusta är som bäst hos oss och huttrar med flickorna på vinden. Huru tönjbar vår lilla stuga här i Esbo är, kan du sluta till, då jag nämner, att den par dygn utom oss egna inrymde tio gäster. Härvid besannades ordspråket: „sämjan ger rum!“ Alla qvällar sjunga vi med flickorna och aldrig utan att påminna oss den saknade vännens rikt klingande röst.“

„Af moster Agatha hade jag nyligen bref. Gumman är otröstlig efter skilsmässan från dig, men förblir orubblig i „sitt kära Kronohagen“, där hennes gröna kappa säkert är känd till och med af de hemlösa hundarna. Det blir alldeles ny uppsättning hos moster i höst, då du, Widmark och Karolus äro borta, men till all lycka äro „alla hennes gossar“ alltid lika rara och präktiga, så att hon väl finner sig i ödets vexlingar. Studenter äro tyvärr ett slags vandrande riddare i sin sort“. — Brevet

afslutades med helsningar från vänner och fränder i den qvarlemnade glada umgängskretsen.

Länge satt den unge pastorn efter genomläsandet af detta digra opus stilla, blickande bort öfver den redan välbekanta utsigten från fönstret. Rönnens blommor hade nu längesedan fallit för sommarens vind, och svalorna jollrade med sina små under takåsen. Den ena veckan efter den andra hade tyst glidit bort i tidens ström; pastor Thorell hade upphört att räkna dem. Han undrade blott att de kunde ila så snabbt i all sin enformighet. Men hvad det glada lifvet i hufvudstaden nu föreföll honom långt fjärran. Det var icke dagar och veckor, nej det tycktes honom som om år svunnit hän, sedan han lemnade allt det där bakom sig. Och åter ögnade han igenom en och annan rad i kusinens bref. Det drog fram tusende minnen, tusen små episoder från det förflutna, och hvarenda en af deltagarna däri likasom hvarje dag ur det flydda lifvet stego lifslevvande fram i hans minne.

Han såg sig själf vid sexton år föräldralös, men påkostad af välvilliga och förmögna anförvanter, styra kosan till universitetet för att taga studentexamen. På grund af släktskap hamnade han i Helsingfors hos „moster Agatha“ i det välkända studentqvarteret, där generation efter generation funnit huld och skydd under „allas vår mosters“ moderliga hägn. Ja, det var en tid full af hänförelse, af himmelsflygande drömmar och lika höga förhoppningar, då hjärtat slog högt i ynglingabröstat och lyran gaf förebud om lagern.

Hvilka vänskapsband med likatänkande kamrater hade han icke knutit under de följande åren, huru hade han icke lefvat sig in i allt som rörde universitetsvärlden, medan den nya tiden härligt bröt fram rik och löftesfull med aningar om en blomstring, som landet aldrig förr skådat. I synnerhet på det litterära området var denna tid — 1840-talet — synnerligen anmärkningsvärd, och poesins fält — nyss ouppodladt och öde — bar redan en vacker skörd. Runebergs namn var på allas läppar och „hvarje af hans diktverk lyfte högre nationens vaknande själfkänsla“ — såsom en skrifställare senare uttryckt sig om denna minnesvärda period.

Under sådana förhållanden danades ungdomen till förståelse af det ädlaste och högsta inom andens sfer, och karaktersbildningen blef därefter. Det var dyra hågkomster de unga bevarade i minnet från sin studietid. Pastor Thorells hjärta slog äfven nu högt, där han satt ensam och endast sällskapade med minnesbilder från flydda dagar. Kamraterna — han mindes dem alla — moster Agatha, den hjärtegodas gumman med de fladdrande mössbanden och den stora nyckelknippan vid sidan och sedan alla dessa unga tärnor, dem hans hjärta dyrkat, bildade en kedja af idel rosor. Där var lilla Augusta Nilsén med sina blonda korkskrufslöckar och sin sylflike dans, där var den änglalika Amanda von Z., „blomman från Pärnä“, och „snöplögen“ med sfinxleendet kring den vackra munnen, för att icke tala om kusinerna Rosa, Hilda och Sofie.

Och dessa unga skönheter voro icke blott fagra som markens liljor, de kunde sjunga, sjunga sånger af Ehrström, Pacius m. fl. så att hjärtat ville slitas ur bröstet på de lyckliga åhörarne, de dansade som Terpsicore själf och bildade i själfva verket den mest spirituella och talangfulla krets man gärna kunnat önska sig. Den naiva okunnighetens tid var ju också förliden för kvinnan, och portarne till ljus och frihet öppnade sig långsamt, men säkert för henne, som så länge varit utestängd från all andlig odling.

Den unge pastorn drog en lång suck af längtan och vemod på engång; sedan log han dock och skakade beslutsamt sitt lockiga hufvud. Det var skönt att lustvandrade i minnenas värld, men till dådlösa drömmar skulle den färden ej föra honom. Litet sorg mängde sig väl in i tanken, att han nu för alltid lemnat det förflutna bakom sig tillika med ynglingårens stormande lifslust, men å andra sidan kände han, att han nu var en man beredd att taga upp kampen, att sträfva och arbeta i det tysta till Guds ära och medmänniskors gagn. Han kände sig lycklig, han hade ju själf valt sitt kall, och dit. hän hade hågen dragit, så långt han kunde minnas tillbaka.

Men hvaraf hade kusinen dragit den slutsatsen, att prestens dotter var en gammal mö? Det misstaget måste han bestämdt rätta i nästa bref.

Kyrkan var till trängsel fylld den vackra höst-söndagen, då den nye pastorn skulle konfirmera sina första skriftskolebarn. Det var en rätt stor skara samlad kring altarringen uppe i det lilla koret, och åhörarna trängdes tillhopa därinvid.

Anne-Charlotte hade kommit tidigt till kyrkan. Hon ville icke gå miste om ett enda ord under den högtidliga förrättningen, och för resten var det alltid en fröjd för henne att höra pastor Thorell. Söndag efter söndag hade hon suttit där ödmjukt lyssnande, mången gång under stilla tårar, alltid med tacksägelse. Om där kanske i församlingen fanns mången, som saknade fader Andreas brumbas och grofkorniga hvardagspråk, tyckte Anne-Charlotte med all hänsyn för kära fars gåfvor, att det ljud som musik där uppifrån predikstolen, när Thorells melodiska röst klingade genom templet.

Lika mycket värdig till sitt yttre uppträdande som hans föregångare förbisett ja nästan föraktat allting i detta afseende, stod han äfven i dag där-borta framför altaret med sitt idealiskt vackra, ädelt burna hufvud, öfver hvilket solstrålarna i denna stund kastade såsom en gloria af skimrande guld.

Anne-Charlottes hjärta slog häftigt, och ögonen fuktades. Aldrig hade hon kunnat tänka sig en värdigare Herrans tjänare. Såg man icke nu, huru själen följde med hvarje ord läpparna yttrade, medan de stora blå ögonen brunno af andaktsfull hänförelse. Han tog sitt kall mycket högt och kände dess dryga ansvar. Mången nattvardsberedelse hade hon här afhört, men aldrig någon

så gripande som denna. Till och med de sträfva gubbansigtena längst borta i kyrkan fingo en blidare uppsyn, och gummorna gräto högljudt. Ändtligen hade den nykomne besegrat dem alla, tänkte Anne-Charlotte med tyst glädje. Nu skulle där spira nya frön till framtida skördar, Herren Gud till pris och lof.

Ännu djupt rörd i sitt inre af förmiddagens högtidsstämning gick den unga flickan på eftermiddagen ut och satte sig på torfbänken under rönnen, hennes favoritplats, emedan den var ett verk af Gustafs hand sista sommarn han vistades i hemmet. Tankarna gingo hit och dit, ord och meningar ur pastorns predikan drogo genom hennes minne och det härliga: — „Helig helig helig“ hon i dag lyssnat till från altaret tonade så underbart högtidligt i hennes öron som ett återljud af harmonier ofvanifrån.

Svalornas muntra qvitter flyttade hennes tankar småningom lägre ned. Hon visste hvad detta förnumstiga pladder tydde på; de kära sommargästerna höllo råd om att bryta upp, och säkert skulle de redan nästa morgon vara på väg till söderns soliga nejder. Häruppe i norden redde det sig nämligen till höst. Åkrarnas gyllene skörd var länge sedan inbergad, och trädens löf hade nattfrosten målat i brokigt skimrande färgprakt. Till och med själfva luften gömde en förminnelse af kyla, som lät ana, att sommarens värme sagt sitt sista farväl. Ingenting kan vara vemodigare än en sådan stilla höstdag, då allt påminner om afsked och förgång-

lighet, och ju längre Anne-Charlotte satt kvar under rönnen, desto mer tog hennes sinne intryck af stämningen i naturen. Hennes lifs stora sorg dykte åter upp. Gustaf, den käre, alltid saknade brodern, hvar var han väl nu? Lefde han, eller hvilade han kanske redan i hafvets djup, eller i jordens kalla famn? Vid dessa bedröfliga ofta upprepade frågor hade hon stannat, då pastor Thorell plötsligt uppenbarade sig på trappan, därifrån han styrde kosan rakt fram till torfbänken och slog sig ned vid hennes sida.

Från fönstret i sin kammare hade den unge mannen länge iakttagit Anne-Charlotte under rönnen, och då han varseblef hennes sorgsna utseende, manade honom hans goda hjärta att gå ditut och säga henne några uppmuntrande ord. Stackars flicka, hennes dagar voro ju hvarken glada eller lätta! — Således satte han sig nu på torfbänken, där det var godt rum för två, fast besluten att visa det deltagande han hyste, och med sitt behagliga väsen och vinnande sätt egde han äfven betingelser därför, äfven om det gällt någon annan än en ung varelse, så föga van vid uppmärksamhet för sin person som Anne-Charlotte. Han kunde tala så tröstande om brodern och utlägga alla möjligheter för hans framgång därborta, att systemens sjunkna förhoppningar plötsligt höjde sig många grader; han uppfann äfven en mängd skäl, hvarför bref från honom icke nått hemmet, och medan han så talade i oegennyttig välmening för att trösta och uppmuntra, fann han själf nöje

och trefnad. Eftermiddagen var så vacker, och arbetet på förmiddagen gaf honom en viss rättighet att nu njuta af hvilan.

Anne-Charlotte vågade sig fram med en blyg tacksägelse för dagens predikan, och straxt voro de inne på ämnen, som rörde pastorn personligen. Han begynte tala om sin embetskallelse, om folket i församlingen och skriftskolebarnen, och talet gjorde honom varm.

„Redan när jag var en liten pilt“, sade han, „stod det för mig som målet för all min sträfvan att komma upp på en predikstol. Bland kamraterna var jag alltid „lilla pastorn“, och det namnet behagade mig synnerligt“. — Båda logo. — „Sedan när jag blef student“ — fortsatte han — „var där väl en tid, då målet likasom undanskymdes. Det närvarande var ju så rikt, jag måste likasom lefva helt i ögonblicket, rädd att gå miste om dess fullhet, men aldrig tänkte jag mig någon annan lefnadsbana“.

Sedan beskref han för henne om lifvet i hufvudstaden, detta lif, som hon ej ens kände till namnet, med sina tusende uppslag, sina rika intellektuella intressen. Där rullades upp för henne drag efter drag af en tillvaro, full af behag. Hon hörde talas om konst, musik och poesi som aldrig förr, om unga flickor, som kunde spela och sjunga och föra en genialisk konservation, om unga män, som kunde dikta de vackraste skaldedrömmar och som, när de samlades till festligt lag, alla täflade om att höja glädjen genom sina olika andliga gåfvor.

Arvid Thorell blef entusiastisk vid dessa berättelser, och där han satt med sin ljusa uppsyn och sin strålände blick, tyckte Anne-Charlotte, att han själf måste varit den främste skalden bland dessa, ty då han talade, var det för henne som idel musik och poesi, allt på samma gång.

Slutligen gick han in och kom ut tillbaka med papper och böcker, Runebergs „Nadeschda“ och „Julqvällen“, nyligen utkomna, och „Dikter“ af den käre Franzén, Böttiger, m. fl.

Han läste för henne med bultande pulsar och hjärtat i brand, läste snart med glömska af åhörarinnan, uppfylld blott af diktvärldens härlighet, tills mörkret kom och lade sin skymmande slöja öfver bokens blad.

„Tack!“ sade Anne-Charlotte stilla och reste sig för att gå in, „tusende tack!“ Men han hörde henne knappt. Han var långt, långt borta i fantasins underland, där alla skaldenaturer äro hemma, och fjärran därnere låg jorden mörk och död och — glömd.

Då Anne-Charlotte denna qväll kom upp i sin lilla vindskupa, där det var lågt i tak och trångt och inskränkt på allt sätt, stod hon länge med pannan stödd mot fönsterrutan och såg upp mot himlen, där de första stjärnorna blickade fram. Hon grubblade öfver allt hvad pastorn berättat henne, och för första gången kände hon med en skymt af bitterhet hur armt och ödsligt hennes eget lif förgått. Arbete och möda dag efter dag, år efter år, utan tack, utan sol — sådant hade det varit — nu såg hon det i hela dess torftiga nakenhet.

Huru mycket hade icke han, den unge pastorn, att meddela henne! Hvilken rik värld, full af känslor, fröjder, skönhet! Och hon — hon måste vid allt detta tiga stilla. Hon hade ju intet, intet att gifva i gengäld, blott några fattiga grå tankar, gömda i djupet af hennes ensamma unga hjärta. Gråten ville öfvermanna henne, men hon strök modigt tårarne ur ögonen. Ojämnt falla ödets lotter, den Högste själf hade så velat det, hvarför då klaga?

Hon såg åter upp till stjärnhimmeln, och något af dess milda glans tycktes återspeglad i hennes varma blick. „Jag är otacksam“ — ljöd det inom henne. „Huru lycklig är jag ej att hafva lärt känna pastor Thorell! Dag för dag erfar jag nyttan af hans umgänge och dagligen bereder han mig genom sin godhet många angenäma stunder. Säkert, ja säkert skall jag engång kalla detta år det sällaste i mitt lif“. — Och med ett ljuft leende på den vackra munnen sof Anne-Charlotte snart sin sunda, drömfria sömn.

Från denna söndag daterade sig emellertid en ny æra i den unga flickans tillvaro. Pastorn hade funnit, att han i henne egde icke blott en god åhörarinna, utan, hvad mer var, en person, som förstod honom, och mer än någonsin gällde detta här i denna ensamhet, där han var skild från allt och alla i det förflutna.

Hvarje ledig stund uppsökte han Anne-Charlotte, än för att uppläsa någon älsklingsdikt, än för att meddela henne en tanke, som fallit honom in.

Han skulle verkligen, såsom han tillskrifvit kusinen, förtvinat utan qvinnligt sällskap, och denna lugna hängifna flicka egde någonting sympatiskt, som dag efter dag blef honom allt värderikare. Hon kunde ju icke konversera såsom de unga damerna i hans forna umgängskrets, hon kunde icke återgälda honom lika mot lika, men hennes snabba uppfattning kom härvid väl till pass, och hennes sunda anmärkningar blefvo honom ofta till verklig nytta.

Anne-Charlotte å sin sida kände med ens lifvet fullare och skönare än nån'sin förr; i djupa drag inandades hon denna nya andliga atmosfer, och omärkligt utvecklades därvid hennes egen intelligens. Morsarfvvet, det fina poetiska sinnet och den individuella egenarten kommo fram i dagen; af fadern åter hade hon den klara tankegången och den fasta viljan.

Hemlifvet i prestgården artade sig i all sin inskränkta enformighet nästan angenämt — tyckte den unge presten. Arbetet för församlingen bedref han med allvar och intresse, och däremellan idkades egna studier. Ofta satt han under de långa vinteraftnarna inne i fader Andreas varma kammare, där Anne-Charlottes spinnrock surrade med ett eget mildt ljud, som bildade ett harmoniskt ackompagnemang till hans läsning. Den gamle i sin stol slumrade för det mesta bort qvällstimarna, och gärna tog pastor Thorell då fram sina kära manuskript, läste och diktade och lät Anne-Charlotte vara med om arbetet som en god kamrat.

Knappt hade en idé sprungit fram i hans hjärna, innan hon fick del af den, och omärkligt för henne själf blef hon omsider djärf nog att från den blinda beundrans område slå in på kritikens väg och framhöll dristigt mången anmärkning, som skalden mottog såsom den var gifven.

Rockhulets behagliga surr-surr blandade sig i hans drömmars lek så oåtskiljeligt, att då tråden brast och orsakade ett kort uppskof, eller när husliga värf bortkallade den flitiga spinnerskan, var det som om arbetet måste hvila och vänta sålänge. Höstvinden for hvinande förbi det gamla huset och skakade fönstren, så att rutorna skallrade, men inne var det lugnt och varmt. Brasan brann i den stora tegelkachelugnen med ett stilla, förtroligt sprakande, och fader Andreas grå jätteskugga aftecknade sig groteskt på väggen bakom honom. Lejonet fann behag vid att se killingarna sämjas i hans kula — denna motsats fanns mellan den gamle jätten i den högkarmade stolen och de två unga, Anne-Charlotte vid sin rock med den ljusa halsduken ledigt korslagd öfver den vackra bysten och det bruna håret blänkande i eldskimret, och pastor Thorell med sitt Apollohufvud och de fint skurna dragen, lutad öfver skrifbordet framför fönstret.

Stundom ljöd hans stämman genom rummet, vek som harpans ton och låg för att ej väcka den gamle, och sällsamt klingade skaldernas sång därinne under det mörka taket, men för spinnerskan vid brasan var det som doft från undersköna ängder, när han t. ex. uppläste förjande strofer:

Trång är dalen. Dimmor trycka
 Tungt mitt bröst. Här qväfves man.
 Ack hvad glädje, ack hvad lycka,
 Om jag här en utgång fann!
 Där jag ser i ljusa grönskan
 Solförgyllda kullar stå
 Vingar, vingar är min önskan
 Bort till dem jag flöge då.

Mänska, tro ej, att för dig allen
 Jorden blommor fick och solen sken
 Något för sin egen fröjd också
 Vill naturen skapa då och då.
 Därför näktergaln sin skönsta drill
 Slår, när du i natten sofver still,
 Och den skönsta rosen blommar tyst,
 Långt förrn Solen dagens öga kysst.

Lilla lärka, öppna dagen
 Med din vårsång, glad och säll,
 Och min lyra, ljuft betagen,
 Skall dig hälsa från sitt tjäll.

Dock, se våren från det höga
 Smälter hvarje stelnad ton,
 Öppnar åter solens öga,
 Skingrar töcknet kring vår zon.

Och det tycktes verkligen som om våren själf
 plötsligt hållit sitt intåg i den dystra kammaren och
 med sin guldglans upplyst dess mörkaste vrå. Trå-

den gled ur flickans darrande hand, och fantasins skimrande vingar förde henne långt, långt bort dit, där tid och rum hade upphört att finnastill. Lyckliga ungdom!

Och till tack för det andliga goda han delade med henne, sörjde Anne-Charlotte med största omsorg för pastorns materiella behof, ty på detta område var och förblef den unge presten en främling. Huldt som en moder undanröjde hon hvarje sten från hans väg, alla dessa små ojämnheter, på hvilka hvardagslifvets hjuldon knaggla sig fram. Men om Anne-Charlottes hjärta flödade öfver af tacksamhet mot honom, tog han å sin sida med ett barns okunnighet om hvad lifvet kräfde emot hennes omsorger som en själf fallen sak.

Mat, dryck och kläder, den dagliga nödtorften, kring hvilken hennes tankar ständigt måste dväljas, därom visste kan knappt mer än fågeln i himmelens sky. Gud delar så olika sina gåfvor! *Suum cuique* — tänkte Anne-Charlotte med ett fint löje. För engång fann också en latinsk glosa väg öfver hennes jungfruliga läppar.

Ett år — huru långt, då det ligger utsträckt för blicken i en ändlös rad af dagar och nätter, huru kort, när de alla sjunkit i tidens ström och minnet vid dess gräns möter de flyende stunderna!

Då Maj ånyo stänkte sitt solglitter öfver den nyvaknade jorden och lärkorna hördes jubla under

himmelens fäste, var det år till ända, som pastor Thorell skulle tillbringa i K. Hans efterträdare var redan utsedd, och sista söndagen höll han en gripande afskedspredikan i det gamla templet. Månget öga tårades, då den unge själaherden lade sina sista förmaningsord på församlingsboarnas hjärtan. Kort var väl den tid han vistats bland dem, men likväl hade han vunnit tillgifvenhet och förtroende af de flesta. Följande dagen, den sista före afresan, blef han kallad till en döende husbonde i en aflägsset belägen gård. Under tiden packade Anne-Charlotte hans jernbeslagna koffert, och mellan de omsorgsfullt hoplagda klädesplaggen föllo tysta tårar likt glittrande ädelstenar. Hon begrät den stundande skilsmässan såsom man begråter en död. För andra gången hade ödet ingripit och ryckt en älskad varelse från hennes sida, men denna gång kände hon, att hennes hjärta nästan förkrossades af saknadens smärta. Stark i sin jungfruliga renhet, sökte hon ej förneka för sig, att den unge presten vunnit hennes kärlek, djup och rik som den var. Dock, i stället för att spörja efter gensvar, ställde hennes kärlek honom så högt och sig själf så lågt ner, att en bred klyfta bildades mellan dem.

Hvad skulle han sökt hos henne, han den sköne riktbegåfvade och framstående mannen? Hon var blott mossan öfver hvilken solglansen från hans ljus väg spred sitt flyktande skimmer och — det var skatten hon skulle lefva på hela det långa lifvet.

Om aftonen sutto de länge på torfbänken un-

der rönnen. Den lätta vårskymningen hvilade åter öfver nejden, alldeles som första qvällen pastorn anländt till K., och aningsfull stod naturen i lycksalig förbidan på stundande fågring. Stämningen var nästan högtidlig, och samspråket mellan de två tog intryck däraf. Pastorn såg sig omkring med drömmande blickar, han gaf hvarje föremål likasom en vänlig smekning till farväl; allt i denna bygd hade ju blifvit hans poetiska sinne kärt.

„Jag har varit lycklig här“, sade han slutligen sakta, „månget godt minne för jag med mig från denna tysta vrå, och hvart än lifvet leder mig, skall jag bevara K. i kär hågkomst“.

Anne-Charlotte kunde ej svara, hon hade ingen cirklad fras till sitt förfogande, utan satt stum och lindade ett spirande grönt strå kring sitt finger.

„Om jag en dag har någonting läsvärdt i diktens form och gestalt att erbjuda min samtid, är det visst detta goda, lugna år jag har att tacka för goda väckande tankar“, fortsatte han. „Ensamheten gör oss ibland underbart rika“.

„När den icke gör oss alltför fattiga“, tänkte Anne-Charlotta en smula bittert.

„Aldrig förr har naturen kommit mig, stadsbarnet, så inpå lifvet och, ja hvad vet jag, goda andar torde hviska under detta gamla tak“. Han såg leende på henne, och hon försökte att besvara hans blick, utan att taga hans sista ord såsom innebärande någon hänsyftning på henne själf, något som nog icke heller varit hans mening, ty han var lika aningslöst okunnig om Anne-Charlottes andel

i hans arbete som aftonstjärnan ofvanför deras hufvuden. Sedan tog han hennes hand och bad henne någongång skrifva, så att han finge höra nyheter från den ort, där han första gången fått verka som församlingslärare. „Låt mig också få veta något om fader Andreas och om Amerikafararen, som jag hoppas snart skall sända hem tidender“, bad han. Ingenting om henne själf personligen? Jo vänta! Han böjde sig framåt. „Tro inte, att jag tänker glömma min goda värdinna, men likväl ville jag gärna bevara en synlig hågkomst af henne. Gif mig, jag ber, den där lilla blåsippbuketten, som pryder er halsduk, och jag skall gömma den som ett värdefullt minne mellan bladen i mina favoritdikter“. Huru skulle hon kunna förvägra honom det! Med darrande fingrar löste hon blomorna och räckte honom dem utan ord, men borta i björkskogen drillade talltrasten en fulltonig melodi till den stumma texten.

Följande morgon var pastor Thorell redan långt borta från prestgården. Anne-Charlotte fällde inga tårar, hon gick helt stilla omkring och fullgjorde sina vanliga åligganden. Vårsolen tycktes henne blott i dag hafva mistat sin glans, och lifvet låg framför henne som vägen genom en ödemark.

Också den gamle pastorn syntes på sitt sätt sakna sin unge embetsbroder: „*Nihil sine causa*“, sade han, då Anne-Charlotte kom in med middagsmaten, „men sannerligen min själ kan utgrunda, hvarför denne unge pennfäktare så snart rycktes från min sida“.

„Kära far vet ju, att han skulle taga examen under året“, genmälte dottern.

„Nåväl, *jacta est alea*, därom är intet mer att orda.“

Pastor Järvelius var alltid kortfattad, men allra mest, då hans känslor på något sätt berördes. Däraf slöt dottern också nu, att han kände tomhet efter den bortfarne, hvars blida väsende till och med tinat upp en och annan fläck i den sträfve jättens förpansrade hjärta, och det gladdde henne.

Eljest hade hon sannerligen just icke skäl att känna sig belåten under den tid, som följde. Thorrells efterträdare var en skinntorr herre med glasögon och lång näsa; han stammade smått och drog upp ena axeln när han gick, i allt en fullkomlig kontrast till föregångaren. Lyckligtvis voro de inre egenskaperna bättre än det yttre utvisade, men det oaktadt kunde Anne-Charlotte omöjligen gifva ett gynnsamt svar på hans frieri, som skedde redan första veckan efter ankomsten till prestgården. Den beskedlige pastor Jonasson tyckte förmodligen, att ett slikt arrangemang, som hans äkta förening med husets dotter, var lika passande som det borde lända parterna till båtнад. Trots Anne-Charlottes bestämda protester upptog han frågan ånyo vid alla för ett så viktigt ämne möjligast lämpliga tillfällen. Viss i sin tro på sanningen af ordspråket „trägen vinner“, höll pastorn ut med att stamma sitt „dyrkansvärda demoiselle“, och hvad skulle hon göra därvid, gråta eller le? Anne-Charlotte försökte hvardera, ehuru med lika liten fram-

gång, och såg därefter med tålmod tiden an. Faderns tillstånd gaf henne ock längre fram anledning att hålla sig undan Jonassons välmenande ar-tighetsbetygelser.

Fader Andreas träffades nämligen mot hösten af ett slaganfall, som för alltid band honom vid hans läger. Tung blef från denna tid Anne-Charlottes lifsgärning, och hon tyckte sig ibland hafva glömt huru fåglarnas qvitter ljud och huru blom-morna sågo ut. Ty därinne i det skumma sjukrummet hölls hon nu fången mer än någonsin i helsans dagar, så egoistisk fadern än alltid varit.

Om man lär något i ett ensligt sjukrum under långsamt svinnande dagar och veckor, är det att resignera, och medan kammarluften blekte ro-sorna på Anne-Charlottes kinder, kom där öfver henne en lugn höghet, som fäste likasom en krona af värdighet på det mörka håret.

From hade Anne-Charlotte alltid varit. Mo-dern hade ju på sitt knä lärt sina barn bönens språk, hon hade dragit deras späda själar uppåt med sig mot den himmel, där hennes ande var hemmastadd långt förrän den flydde från jorden, men denna fromhet var på sätt och vis passiv, en oreflekterad kristendom, så att säga. Under pa-stor Thorells varma och känslofulla predikningar hade den unga flickans själ däremot berörts på ett helt annat och nytt sätt. Religionen blef på engång för henne någonting personligt och denna känsla utvecklades under den långa prøfvotiden vid faderns sjukbädd.

Så djup, så hög och så sann blef från denna tid Anne-Charlottes kristendom, omsatt i ständig öfning som den var under hvardagslivets tryck, men endast Gud visste af den tysta förvandling, som försiggått inom henne.

Par gånger skref hon enligt löfte till pastor Thorell, goda enkla bref afspeglande henne själf. I det hela hade hon ju föga nytt att berätta, men brefven upptogos mycket tacksamt och besvarades vänligt. Han tycktes väl hafva bestått sin examen — Anne-Charlotte kände nogsam, att det skett med högsta beröm — och blef året därefter t. f. kyrkoherden i en stor och vacker skärgårdsförsamling nära sin älskade födelseort, där han hade fullt upp med arbete och trufdes förträffligt. Umgänge med älskvärda och bildade människor saknade han icke heller. „Vår Herre har åter väl sett mig till godo“, skref han.

„Gud signe honom“, hviskade Anne-Charlotte, när hon genomläste brefvet, som sedan gömdes bland hennes få klenoder i ett litet skrin, som tillhört modern. „Gud göre honom säll!“ Den sucken uppsteg ofta ur djupet af hennes osjälfviska hjärta. Småningom, allt som tiden skred framåt, inträdde en omärklig förändring i fader Andreas tillstånd. Hans hörsel försämrades och känslan försvagades; han blef allt mer blott som ett gigantiskt block. Men födan, som han begärligt mottog af dotterns hand, underhöll fortfarande oljan i detta engång jättestarka maskineri, som därför allt fortfarande hölls i gång, till gagn och nytta såsom det syntes hvarken för sig eller andra.

Anne-Charlotte, som dag efter dag gaf akt på honom, stod ofta undrande vid bädden och iakttog de svaga lifsyttningarna, som tycktes henne likt det nedbrunna ljusets matta flämtande. Hvilken besynnerlig tillvaro, och likväl hade den gamle sitt fulla medvetande hela tiden.

Hon tänkte äfven under de långa, tysta nätterna, då sömnen efter långvarigt, tvunget vakande flydde hennes ögon, på framtiden. När den slocknade blicken där borta engång slutits till i den eviga hvilan, stod hon ensam i världen utan huld och skydd, och det torftiga boets tillgångar voro ringa. Pastor Jonasson var visserligen, såsom nämndt, beständigt redo att göra allvar af sitt frieri, men Anne-Charlotte hade förstått tillräckligt af sin mors öde för att tänka på äktenskapet endast som en försörjningsanstalt. Hon ägde en god helsa, var kunnig i husliga värf och hade ytterst få behof. Gud skulle då säkert visa henne något sätt att förtjena det dagliga brödet, när stunden var inne, tänkte hon, och därvid försvann all oro. „Den på Gud tror, Han trygger bor, Ej något honom qväljer“ — de orden ljödo ofta i hennes öron och skänkte henne frid och tröst.

Så gledo dagarna bort, bildande månader och år. Tung och mörk låg vintern öfver landet. Den hade börjat tidigt, och ännu i Mars täckte djupa drifvor den stelfrusna jorden. Det såg ut, som om vårsolen glömt sig borta någonstädes i söderns gyllene land och lemnat norden att förfrysa.

Anne-Charlotte stod vid köksfönstret och

strödde korn åt fåglarne, som hungriga och frusna kommo fram för att söka sin vanliga föda. Snön for hvirflande förbi huset, och nu i den grå vinterdagern såg allt därute underbart kallt och dött ut. Den unga qvinnans hufvud sänktes tyst mot bröstet, naturstämningen tycktes meddela sig åt hennes tålmodiga sinne, som hållit sig uppe under all livvets tyngd. Plötsligt väcktes hennes uppmärksamhet af bjällerklang utifrån, någon kom i rask fart därnere på vägen, vek upp vid prestgårdsgrinden och körde in på gården.

Anne-Charlotte blickade ut, det var kanske ett sjukbud till pastorn. Nej, släden stannade just under fönstret, där hon stod, den pelsklädde mannen, som steg ur, kastade forskande blickar dit upp, och hastigt som blixten slog henne den tanken: „Det är Gustaf!“

Sorgen hade hon burit, glädjen höll på att kväfva henne. Hon tryckte handen mot bröstet, hon ville ropa, men intet ljud trängde öfver läpparna, och fötterna sutto som fastnitade vid golvet. Nu ljödo tunga steg i förstugan, hon hörde, huru han stampade snön af sig på granriset utanför dörren alldeles som i forna dagar, och nu vred han om låset. Hon kunde ej röra sig, ej tala. Det enda hon förmådde var att breda ut armarna mot främlingen, och nästa ögonblick låg hon snyftande vid den store svartskäggige mannens bröst.

Hvem kan skildra de första minuternas stormande känslor! Anne-Charlotte skulle aldrig ens kunnat klargöra för sig själf allt hvad hon erfor,

men där satt hon nu framför den flammande elden på härden med broderns hand i sin och blicken oafvändt fäst vid hans ansigte, där hvarje drag var henne så välbekant, om det ock nu syntes henne både manligare och äldre än när hon såg det sist. Broderns öga hvilade äfven på systemen, och ju längre det skedde, dess tydligare framträdde ett eget vekt uttryck i de mörka ögonen och kring den skäggprydd munnen.

„Lilla syster“, sade han sakta, „stackars lilla syster, jag var en björn, som lemnade dig här ensam qvar att lida“. Och hans grofva hand for lätt som en qvinnas öfver fårorna på hennes rena panna.

„Ack, om du blott skrifvit, Gustaf!“ hviskade hon.

„Ja, ser du, jag är nu engång en envis krabat, det har jag efter far, och jag hade sinnsatt mig att inte låta höra ett knyst af mig, innan jag fångat lyckan. Men den satt hårdt åt, må du tro. Den, som tror sig skära gull med täljknif därborta, den blir bittert besviken. Jag har kämpat därute mer än någon kan ana, kämpat för lifvet till och med. Intet slags arbete har jag ratat. Det ligger år bakom mig, som gjort gossen till man och gubbe i lifserfarenhet, tunga bistra år!“ Han tystnade och strök med handen öfver det rika skägget och det breda bröstet häfde sig under den storm af minnen samtalen uppväckt.

„Slutligen kom dock lyckan, jag kämpade mig till den, ser du, jag ville gripa den fast, och jag gjorde det“ — hans hufvud på de väldiga skuldrorna

höjde sig stolt, det fanns hos sonen samma urkraft, som hos fadern „jag gjorde det, hör du“ upprepade han. „Jag är en „selfmade“ man, som vi säga därborta, det vill säga en som har sig själf ensam att tacka för allt!“

„Och Gud“, — Anne-Charlotte hade lugnt lagt sin hand på broderns svallande bröst. „Du glömmet Honom, broder!“

Han skyggade tillbaka ett ögonblick och slog ned den flammande blicken: „Ja, hvad vill du“ mumlade han „man blir väl mer eller mindre hedning i denna slitande strid för brödet“.

„Men Gud glömde icke dig“, — hennes svar ljöd som en ton från harposträngar.

„Du har nog bedt för den irrande, du kära helgon“, sade han och förde varsamt hennes hand till sina läppar. Systemen nickade. „Nattens stjärnor veta det bäst“, sade hon stilla; „nu skall jag gå in till stackars far“.

„Han sover“, sade hon, när hon kom tillbaka. „Nu skall du äta och sedan hvila ut, efter din besvärliga resa genom drifvorna, på långsoffan här i kammaren. Sedan få vi åter talas vid och jag får höra närmare om allt hvad du upplefvat!“

„Och mina framtidsplaner“, sade han gladt.

„Ja, ja, sedan“.

„Men när får jag se far?“ hans röst blef osäker.

„Då han vaknar, skall jag genast förbereda honom. Han är inte mera så stark, må du veta“, — Anne-Charlotte nickade åter och gick. Hon måste in till sin post, men sina undersamma tankar

förde hon med sig till det tysta sjukrummet. Ja, där var verkligen mycket tyst.

Aldrig förr hade hon fäst sig så skildt därvid, det nästan susade om öronen på henne. Hon böjde sig ned öfver bädden; fadern sof djupt, men andades lätt som ett barn. Hans grofthuggna drag voro såsom mejslade i sten, och någonting sällsamt högtidligt hvilade öfver pannan under den grå lejonmahnen. Ovillkorligt koncentrerade sig hennes uppmärksamhet plötsligt kring den sjuke, där hon satt orörlig med sin hand öfver hans styfva fingrar, och så blef världen för några flyktande stunder afstängd för henne, ja den hade nästan upphört att finnas till. Det var dödsstilla i huset. Pastor Jonasson skref på sin predikan i hörnrummet, och bakom nästa dörr sof husets återkomne son, sof som i barndomsdagar, lugnt och drömfrött på den kudde systemens hand jämnat för honom.

Den tidiga skymningen föll på, Anne-Charlotte kunde icke mer urskilja den sofvandes anletsdrag, men hastigt spratt hon till — han hade rört sig.

„Flicka, är du här, hör du mig?“ ljöd en underlig, tonlös stämma ur mörkret. En tryckning af hennes hand besvarade frågan.

„När han kommer, så säg: „Mannens vrede gör icke det rätt är för Herren“; faderns förbannelse har fallit åter på hans eget hufvud. Så säg då, att jag förlåter, säg“ — — — rösten dog bort i ett långt oartikuleradt ljud.

Anne-Charlotte hade sprungit upp, inom min-

dre än en sekund hade hon väckt brodern och fört honom med sig till sjukbädden. „Här är han, far, kära far, Gustaf har kommit tillbaka“ — hon böjde knä vid sängen och lade sonens lifsvarma hand i faderns döds-källa, men ingen tryckning besvarade mer hans fasta grepp. Gustaf lutade örat mot den gamles bröst; där var allt stilla, hjärtat hade klappat sitt sista slag, och dödens lugna majestät bredde sig segrande öfver den gamle jättens orörliga drag.

Äntligen hade våren kommit, och för att upphjälpa sin försummelse rusade den nu fram i naturen likt en yster ungdom, sprittande af lif i hvarje fiber. Drifvorna smulto, som om glödande lava flutit under dem, och snart stod marken grön och förhoppningsfull, och fåglarna sjöngo hymner i sky; det var en underbart snabb förvandling.

Anne-Charlotte såg med drömmande blick ut från sin lilla vindskupa. Hvad allt var kärt och välbekant för henne! De gamla fruktträden, som ännu stodo knotiga och grå, loftet med sin svale, där Gustaf och hon fordöm lekt kurra-gömma, den gamle brunnen med sin hängpil och fälten rundt omkring! Det var hennes barndomsvärld, en bit af det fosterland, som hon kanske nu först kände, att hon älskade med all den hängifvenhet, hvaraf hennes själ var mäktig, nu när hon stod i begrepp att lemna det och vända ett fullkomligt nytt blad i sin lefnads bok.

Ett papper låg framför henne på bordet. Det var ett påbörjadt bref, och sedan hennes blick återvändt från sitt ströftåg därute, for pennan åter rasslande öfver det halfskrifna bladet.

„Gustafs återkomst, som jag redan tillika med underrättelsen om kära fars bortgång haft äran meddela herr pastorn, synes mig fortfarande som en dröm“ skref hon „men när jag ser in i hans goda, trofasta ögon, tackar jag Gud, som gaf mig honom åter, just då jag skulle stått alldeles ensam i världen. Kära far hvilar sina trötta ben under den gröna hängbjörken på kyrkogården, där våra andra hädangångna sofva, och Gustaf har lofvat resa en vacker minnesvård öfver dem. Han har medel därtill, ty han är nu en förmögen man, ägare af en vacker farm och ett grundkapital därtill, samladt genom flit och träget arbete. Han är fäst vid det nya landet såsom ett annat fädernesland och han var ju äfven så ung då han lemnade det gamla.“

„Att flytta hit öfver vill han icke höra talas om, icke heller att lemna mig ensam qvar. Alltså har jag då efter mogen öfverläggning beslutat foga mig efter hans önskan och följa med honom öfver det stora hafvet. Jag känner det visserligen som om mina innersta lifsrötter skulle ryckas upp genom denna skilsmässa från allt det gamla, men Gud skall väl i sin nåd äfven i det främmande landet hålla sin hand öfver mig. Jag tackar Eder för den vänskap jag af Eder rönt — senast bevisad i sorgbrevet efter kära far — och skall alltid bevara

den i tacksam hågkomst. Jag nedkallar ock härmed Guds välsignelse öfver Edert arbete och allt som Eder tillhör. Han gifve Eder ett lyckligt lif och en salig död. Amen“.

Hon skref sitt namn under brefvet, men det skedde med darrande fingrar och en tår föll tyst ur hennes ögonvrå och fläckade pappret utan att hon märkte det, ty med detta bref hade Anne-Charlotte afslutat den korta dröm om sällhet, som engång genombäfvat hennes lif, och afsltit den sista tråd, som band henne vid det förflutna. Afskedet från allt det öfriga ville hon för broderns skull göra så kort som möjligt. Han var en hurtig, något kärf natur och tog allt känslofullt som pjunk och svaghet. „Rätt så, syster, rätt så“, sade han ofta uppmuntrande, när han såg, huru modigt hon sökte betvinga skilsmässans vemod, „du skall få se, hur lätt om hjärtat du blir, då du är ute på Atlanten och har vändt ryggen åt det här gamla nästet, som, hvad det hunnit, ramlat ned öfver skal-len på en. Friskt mod bara!“ Han skrattade muntert, och hon försökte le, men det blef en så underlig blandning af lidande och viljekraft, att brodern tyst vände sig bort. Den blicken glömde han aldrig, och kanske för första gången steg en aning om systemens verkliga karakter i all dess ty-sta kraft upp inom honom.

„Nu reser jag och bestyr om pass och biljet-ter“, sade den ståtliga farmaren en vacker Majdag. „Sedan hafva vi ingenting annat än att säga: Fa-rewell. Allright!“

Anne-Charlotte stod och vinkade åt honom med sin halsduk, då hans åkdon försvann vid vägkröken. Sedan vände hon ensam tillbaka nästan tacksam att ännu engång få vara några dagar allena i barndomshemmet, ty äfven pastor Jonasson var bortrest för tillfället.

Huset var så tyst, men det vackra vädret spred trefnad till och med öfver dess dystra väggar. Anne-Charlotte hade mycket att ordna, allt skulle ju säljas, ty Gustaf ville icke taga någon onödig packning med på den långa resan öfver land och haf. Fattigt och torftigt var ju äfven det gamla bohaget, men likväl var det henne kärt genom de tusende minnen, som voro förknippade därvid. Fars gamla stol och hennes egen lilla kära spinnrock skulle hon anförtro i Stinas vård, dem kunde hon ej se gå under klubban.

Uppe i vindsammaren fanns också en hel örtagård af blommande växter, hennes skyddslingar, hvarenda en uppdragen från roten, och så var där några småsaker, som hon hängde fast vid, men det skulle väl gå ändå, blott hon tog sitt förnuft till fånga. Likväl var det med varsam hand hon vidrörde hvartenda föremål, så tarfligt och värdelöst det än kunde tedt sig i en främmandes ögon, och när hon påträffade någonting, som tillhört modern, en syskruf, en gammal bönebok med gulnade blad och en utsydd bröstlapp, betraktade hon dessa stackars bleknade minnen som heliga relikier.

Sålunda gingo dagarna och när aftonen kom, knöt hon en schalett öfver de bruna flätorna och

gick ut; hon ville nu i all stillhet taga farväl af alla ställen och platser kring barndomshemmet, utan att någon behöfde le eller undra öfver de tårar hon fälde därvid.

Grafvarna på kyrkogården, dem hade hon sparat till sist. Det var en lugn eftermiddag, allt låg så stilla under den lätt molntäckta himlen, och efter en kort regnskur på morgonen uppsände den knoppande björkskogen en frisk vällukt. Anne-Charlotte band ihop sippor, både hvita och blå. Dem skulle hon föra till de kära afsomnades hviloplatser. Det var ju sista gången en öm hand prydde dessa kullar med blommor.

Hon var så upptagen af sitt arbete, att hon ej gaf akt på någonting i omgifningen. Således såg hon icke heller att en man med skyndsamma steg närmade sig prestgården på vägen öfver fälten. Hon hörde intet förrän gårdsgrunden öppnades och slogs igen och någon — en välbekant smärt gestalt — kom hastande rakt fram till henne.

„Gudskelof, att jag inte kommer för sent“ — rösten ljöd upprörd och händerna, som omfattade hennes, skälfdes. Sipporna föllo ur Anne-Charlottes knä ned på marken, och hennes mörka ögon sågo undrande in i pastor Thorells varma blick.

„Jag har fått brefvet, och därför skyndade jag åstad hit. Anne-Charlotte, jag kunde icke låta dig resa, utan att få göra dig en fråga. Vill du bli min hustru, kan du älska mig?“

Det svindlade för henne, och hon kände, att hon sviktade, men Thorells arm låg i samma ögon-

blick stödjande omkring henne. „Anne-Charlotte, jag ber så innerligt, säg att du vill, att du kan!“

Hon försökte tala, men orden dogo på läpparna. Huru kunde hon väl fatta, att han, den ädle, den rikt lottade begärde hennes arma hjärtas kärlek! Men om munnen teg, hade den otålige frågaren tagit sitt svar från de klara bruna ögonen, och jublande slöt han henne i sina armar.

„Allt är mig ännu så ofattligt“, sade Anne-Charlotte, när de en timme senare arm i arm begåfvo sig till kyrkogården, hur kunde du komma att tänka på mig, just på mig?“

„Säg snarare, hur var det inte från första stunden klart för mig, att du och blott du var den qvinna jag skulle vilja kalla min maka?“ svarade han ömt.

„Ja, men tänk på min okunnighet, tänk, huru fattig och arm jag är, och du som varit van att hela ditt lif umgås endast med sköna, riktbegåfvade och talangfulla unga tärnor!“

„När hjärta söker hjärta, gäller väl frågan icke om man eger litet mer eller mindre af denna världens visdom“, sade han och såg på henne med en uttrycksfull blick. „För resten glömmmer du dina klassiker. Ingen enda af mina qvinnliga bekanta kan täfla med dig i fråga om grekiska och latin“. Anne-Charlotte rodnade och log, och sedan kände hon, att alla hennes tvifvel och spörsmål för alltid sjönko ned i glömskans flod.

„Rosor och liljor, stolta nejlikor och granna tulpaner har jag både sett och beundrat“, sade han,

„men alltid vände jag i tanken åter till den blyga blåsippan, som klarögd trots frost och snö anspråkslös blommade i sin undanskymda vrå. Det blef mig blott icke så genast klart, huru dyrbar den blomman var mig, förrän brefvet kom, som lät mig veta, att ödet höll på att rycka upp henne med rötter och allt för omplantering i främmande jord. Då var min stund inne, marken brände som eld under fötterna hela resan, och Gud ske lof att jag kom i tid, att ingen plockat min blåsippa och att hon ville blomma för mig.“

Anne-Charlottes svar var en vacker blick. Lyckan gjorde henne mer stilla än någonsin. Men när han tog fram sin plånbok och visade henne en liten bukett pressade sippor, då log hon ett löje, som med ens gjorde henne ung och frisk som nordens vår.

Då brodern hemkom om qvällen, blef han mäktat förvånad öfver de nyheter Anne-Charlotte hade att meddela honom, men praktisk som alltid, tog han saken lugnt.

„Nu behöfver du inte skilja dig från det gamla bråtet här, som jag nog sett att du hängt fast vid“, sade han skrattande. „Jag är Anne-Charlottes gifto- man och hoppas min blifvande herr svåger vill hålla bröllop snart, ty jag har „bussness“ som vänta mig därborta i nya landet.“

„Låtom oss afkunna förellysningen redan nästinstundande söndag“, svarade pastor Thorell ifrigt.

„Stackars Jonasson!“ brodern smålog „det vore ändå hårdt, om han själf nödgades läsa upp den

där skrifvelsen, som svart på hvitt bevisade Anne-Charlottes fulla allvar att aldrig taga honom själf till nåder.“

„Står det så till?“

Anne-Charlotte besvarade frågan med en nick.

„Vi kunna väl bespara honom obehaget“ sade hon blidt „han har varit vänlig nog på sitt sätt, särskildt under kära fars sista sjukdomstid“.

„Ja, ja, intet ondt om karlen, kära syster, men hvad tror du far skulle sagt om alla de nyheter jag nu fått höra?“

„*Exitus acta probat*“ svarade Anne-Charlotte med ett skälmskt leende.

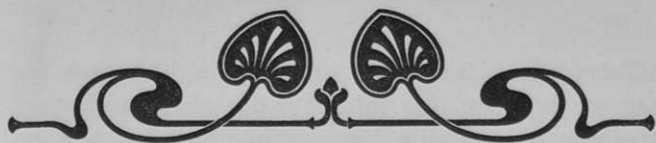
* * *

Kunde hon väl tänka, att den dag skulle gry, då hon lemnade den gamla prestgården, väl med tårskymda ögon, men dock strålande af sällhet vid den älskades sida!

Sommar och vinter hafva ilat bort i regelbunden vexling, och de gamla gått för att lemna rum åt kommande släkten, men grafvarna på kyrkogården i K. stå städse oförändrade i den gamla hängbjörkens skugga, och vårens fåglar qvittra sin sångarhelsning öfver den vackra minnesvården, rest af barnakärlekens ömma hågkomst. Af den gamla prestgården finnes ej mer ett spår; den nya tiden har byggt nya hus på en ny plats, och blott några mossslupna äppleträd hviska ännu om minnen från

flydda dagar. Men långt borta i den leende skärgården vid blånande fjärdar med grönskande holmar står en annan prestgård, hög i takljus och inbjudande med svalbon under taket och blommande rönнар på gården; där herskar kärlek och frid, och församlingen blickar i vördsam tillgifvenhet upp till sin vördiga själasörjare och hans maka. Prosten Thorell har ännu kvar sin klassiska panna, om ock åren ristat några fåror däri, och fru Anne-Charlotte bevarar ett älskande hjärtas eviga ungdom i sin strålände blick, fastän silfvertrådar väfts in i det rika, bruna håret. Aldrig tyckes skickelsen hopfogat två människor mer lämpade för hvarandra än den lärda presten, skalden med barnasinnets och den för livvets materiella omsorger slutna blicken och hans praktiska, hjärtegodas hustru, som, redo att jämna hvarje sten från hans väg, tillika genom sin själs rika anlag höjde sig till hans tankesfer. Och kring dem växte under fadershägn och modersvård blomstrände telningar, växte till framtidsgagn och framtidsvärf! Kanske tänkte modern på sin egen ungdom, när hon såg vetandets frukter mogna äfven för husets döttrar och gladdes med tacksamhet åt den nya tidens välsignelse. Och när hon fostrade unga krafter för livvets arbete, nedlade hon i deras hjärtan den kärlek till det ädla och sanna, som aldrig kan dö.

Det var en ljus tid full af förhoppningar, med rikt spirande frön och ljusa löften för framtiden.

KLOCKAN.

„Tick tack, tick tack“ — sjöng den gamla klockan med ett egendomligt melodiskt ljud. Det var nästan mitt första begrepp om någonslags melodi, ty i min barnsliga fantasi blef det toner, två klara välljudande toner, till hvilka jag senare fogade ord: — „Kom kom, kom kom!“ — Så ljöd det dag efter dag i min barnsliga tillvaro, manande mig ständigt framåt till något hemlighetsfullt mål i fjärran.

Den gamla klockan i sitt hvitmålade, starkt förgyllda skåp stod i vårt hvardagsrum därhemma. Man påträffar ju ännu stundom sådana originella gamla ting, men aldrig har jag i den vägen sett något så välbibehållet och prydligt som vårt gamla ur med sin skinande hvita siffertafla och visare af blankskuradt silfver. Uret var min fars stolthet. Han kunde sitta och se därpå långa stunder i sänder. Engång sade han till mig: „Ser du, Paul, den här klockan fick jag på min bröllopsdag, men den hade

tillhört vår släkt långt innan jag föddes, och om jag är död den dag du gifter dig, skall uret intaga hedersplatsen i ditt hem, mins det!“ — Min far tyckte om att berätta klockans historia; den härstammade från ett tyskt kloster, påstod han, och hade kommit i vår familj genom arf. Den hade haft förstånd att stanna precis på slaget, då min farfar dog, ehuru man nyss dragit upp urverket — ja, jag tror nästan, att min far tillskref den vissa öfvernaturliga egenskaper — naturligtvis öfvernaturliga för en klocka — men äfven främlingar beundrade den vackra klockan med sitt vackra slag och den prydliga yttre utstyrelsen.

Utom de vackert arbetade visarne fanns ofvanför urtaflan ett litet konstnärligt utfördt landskapsstycke föreställande en äng, där en herde vallade sin hjord af finulliga får. Vid hvarje timplag sträckte han ut stafven, som han höll i handen, och tog ett steg framåt, medan en liten klocka hördes ringa. Alltsammans var så obeskrifligt fint utarbetadt, att man blott med förstoringsglas rätt kunde iakttaga hvarje enskildhet, och denna granskning var min förtjusning.

Min fars tycke för klockan gick omärkligt i arf på mig. När jag var liten gosse, brukade jag i skymningen smyga mig tätt intill den och luta mitt öra mot skåpet. Då var det mig mången gång, som skulle ett mänskligt hjärta klappat därinne, och med ohörbara hviskningar förtrodde jag mitt barnhjärtas små bekymmer åt denna tystlåtna, gamla vän. Då jag blef äldre och kom i sko-

lan, hvem gällde väl vid återkomsten hem näst far och mor min första helsning, om icke klockan! Den stod där så hemtreflig i sin varma vrå och tycktes med sitt dämpade „kom kom“, tillropa mig ett tyst välkommen. Jag var ett stillsamt barn, som föga brydde mig om kamratsällskap och yra lekar. Hellre satt jag tyst begrundande på en pall invid uret och hörde det berättade fantastiska sägner för min efter sagor törstande själ.

Jag växte upp och kom ut i världen, men från min kärlek till den gamla klockan växte jag ej. Ännu ljöd dess „kom, kom“, i mina öron och manade mig ständigt vidare genom mulna och glada skiften mot den okända framtiden. Vid ungdomsdårskaper, som jag ville begå, ljöd den välkända rösten varnande och allvarlig. Den följde mig som ett ständigt vaket minne från min skuldlösa barndom.

Då jag var tjugo år, dog min far. Jag var hos honom i hans dödsstund, och med bleka läppar hviskade han: „Tag vård om den kära gamla klockan, Paul, och bevara henne som ett dyrbart testamente!“ Naturligtvis lofvade jag det. Sjuksköterskan smålog öfver att en döende kunde hänga vid en sådan småsak, men jag tänkte, att ingen af oss förstod, huru många minnen, ljufva och bittra, i min fars historia sammanhänge med det gamla uret.

På flere år hade jag icke något eget hem. Jag studerade och reste, och mitt värdefulla arfvegods stannade därför fortfarande kvar på sin gamla

plats i fädernehuset. Men den dag, då jag strålande af lycka införde min unga hustru i vårt lilla täcka bo, sjöng den gamla klenoden sin välbekanta melodi för första gången under mitt tak. Hvarje morgon tillkännagaf dess muntra slag att frukosten stod på bordet, vid hvilket min lilla hustru presiderade som den älskvärdaste värdinna. Sedan kallade den mig bort till dagens nyttiga värff, och då jag efter slutadt arbete skyndade hemåt genom de folkuppfyllda gatorna, klingade dess melodiska „kom kom“ i mina öron som den gladaste välkomsthelsning, långt innan jag var framme vid det kära målet.

De gamla tonerna höllo i sig; de ljödo lika klara för den vuxne mannen som för gossen, och mången gång, då jag satt fängslad vid skrifbordet till långt efter midnatt, utgjorde de ackompanjemanget till den text jag fäste vid pappret. Sälla, lyckliga dagar fick du under dessa år bevitna, gamla vän! Hell dig du minnesvärda, aldrig glömda tid!

Då vårt äldsta barn föddes, klingade klockans sång som ett gladt jubel. „Kom, kom, glädje och lycka, kom, kom, solsken och framtidshopp“ — ljöd det in i mitt högt klappande hjärta. Jag beslöt genast att klockan skulle blifva gossens första leksak, att lära honom gifva akt på dess melodiska tick-tack och på timmarnas slag. Den skulle blifva kär för honom, såsom för far och farfar.

Så gick det äfven, och under det följande årtiondet af vårt lyckliga hemlif lärde sig icke blott

äldsta bror, utan hvart och ett af våra barn i tur och ordning att beundrande blicka upp till den runda, hvita urtaflan och inhemta visarnes gång från siffra till siffra, medan de med aldrig minskadt intresse lyssnade till den ofta upprepade historien om den gamla klockan, släktens arfveskatt. Den tycktes på dem utöfva samma tjuskraft som fordom på mig. Kanske bodde där, när allt gick omkring, dock någon trolsk makt djupt inne i detta trofasta messingshjärta.

Många ljusa, lyckliga timmar har uret angifvit för mig, timmar af helsa, arbete och trefnad, men också många sorgsna. Med bäfvande hjärta har jag följt sekundernas flykt vid sjuksängar och dödsbäddar. Gud allena känner det qval, som bränner, när vi med en älskad stelmande hand i vår räkna pulsens matta slag, i det våra blickar ängsligt följa visarens regelbundna gång. Han vet, huru hoppet födes och dör med hvarje vexlande minut, tills det sista ögonblicket är inne för en flyende människosjäl. Klockans sång ljuder då helt gripande likasom en hörbar maning att tänka på tidens korthet och evighetens längd.

Hvem har icke haft sina mörka stunder, timmar af modlöshet, ohelsa och krossade förhoppningar! Däraf finnas tyvärr många nog i ett människolif. Men klockans tick-tack har alltid manat mig vidare förbi de sorgsna timmarna såväl som de glada. Den har hållit åtskilliga minnesvärda predikningar för mig, denna tystlåtna vän, som borta vid kakelugnen aldrig gjort något väsen af

sig, men hvarje gång jag träder in i det varma hemtrefliga rummet, söker min tacksamma blick också alltid det gamla uret.

Med lätt hand aftorkar min hustru hvarje morgon det blanka glaset, där aldrig minsta damkorn får fästa sig, och när jag på söndagen bereder mig att draga upp verket, kan jag vara viss om att aldrig behöfva sakna beundrande åskådare, ty från barnen har förtjusningen nedärfts till barnbarnen, och sålunda skall vår gemensamma vän alltid hafva qvar en tillgifven krets.

Det är verkligen eget, men händer det någon gång att klockan kommer i olag, råkar hela huset i bestörtning. Man tillkallar den förnämsta urmakarn — läkaren hade jag så när sagt — och först sedan all verklig eller inbillad fara är öfverstånden, återfår familjen jämvigt och lugn.

* *
 *

Då jag blickar tillbaka till min barndom, är det med häpnad jag finner, hvilken mängd af år som ligga mellan denna tid och den närvarande, och jag börjar småningom förstå, att jag blifvit en gammal man. Mina ögon se icke mera så skarpt som fordom, mitt hår är grått, och jag stöder mig gärna mot en stadig käpp, när jag går. Mitt sinne är emellertid ungdomligt, och det är väl därför jag haft svårt att se, att ålderdomen är kommen, ehuru mina söner länge sedan äro män i staten och mina döttrar hustrur

och mödrar. Äfven min lefnadstrogna följeslagerska har fått några silfverstrån i sitt vackra hår och hennes kinder blekna, men för mig förblir hon ung och fager som den skönaste qvinna på jorden. Jag motser den tid, då vårt hem endast tillfälligtvis skall besökas af glädtighet och friska röster, då hon och jag skola blifva lemnade allena, såsom föräldrar oftast blifva det i sin lefnadsafton, ty det är ju en naturlag, som vi ej kunna motsätta oss och som vi icke ens skulle vilja förändra, att de unga gå ut i världen, bygga sig egna hem och sedan blott för kort tid träda in under det gamla taket, som var deras barndomsskydd.

Såsom nämndt, jag motser denna tid, då min ungdomsälskade och jag skola vara ensamma, såsom när vi först började lifvet tillsammans i vår kärleks vårdagar. Jag motser med ett egendomligt lugn de år, då lifvets ansträngande arbete skall vara förbi för mig och jag får slå mig till ro vid den värmande härden. Hur ljuf skall ej hvilans kännas efter den långa dagens trägna id, och hvilken lämplig tidpunkt att blicka tillbaka på det förflutnas alla skiften!

Då skall jag åter, som i min lefnads morgonstund, hinna lyssna till den gamla klockans välkända melodi, och den skall på sitt stilla vis bereda mig på ankomsten af min sista afton och den långa sömnen, ur hvilken ingen jordisk röst mera skall väcka mig.

MÅSARNAS VINGAR.

Det var skönt att för en tid få vända hufvudstaden ryggen och andas frisk luft ute vid hafsbandet. Att segla, så att skummet yrde om kölen, att fiska och ligga på holmarna och dåsa i sommarsolen, som brände hållarna heta som glöd, det var hans lifslust, ty Ragnar Holdt, den unge medicinaren, var född och vuxen i skärgården och hade legat i strandbrädden från det han kunde gå.

Nog redde han sig med att styra en båt och sköta ett segel, likaväl som med bössan och fiskedonen. Hur många äfventyrlig färd hade han icke redan som pojke varit med om tillsammans med fadern, som hela sitt lif suttit såsom länsman ute i den lilla skärgårdsförsamlingen, där halfva befolkningen lefde på holmar invid kusten. Han kunde berätta om säljakter och „vettaskytte“ och huru „skäriman“ sliter i frost och skur, i storm och byar, han som skall draga all sin bärgning ur saltan våg, men det var inte ofta han kom i farten, ty Holdt var temmeligen sluten och till och med af kamraterna ansedd som en smula enstöring, så

mycket de än värderade hans gedigna och redbara karakter. Nu satt han där i lotsåldermans båt, den unge mannen med sin höga intelligenta panna och de närsynta, smått kisande ögonen, hvilkas uttryck bakom glasögonen gömde både godhet och sympati, och lät hafsvinden piska sig rätt mot ansigtet och log åt gamle Jansons skepparhistorier, allesammans kända och välbekanta sedan många år.

Skulle han inte fått en frist då och då för att smaka den fröjden, skulle han ej stått ut med att vara stadsbo, sådan var han. Barndomsintrycken sutto hos honom outplånligt fast för lifvet.

Det blåste en duktig bris därute, men vågorna gingo lätta. Det var ju sommarsjö, och himlen höjde sig som en blå kupol rundt omkring. En och annan spetsig klippa stack upp här och där, och måsarna flögo på skimrande vingar med långa lugna tag genom den klara luften. Holdt tyckte, att han aldrig njutit så som i dag, kanske därför, att arbetet, som han lemnat bakom sig, varit mer än vanligt ansträngande. De voro inte många inne just denna tid, och han hade tjenstgjort för kamraterna och sprungit på klinikerna från morgon till qväll, så att han ännu kände lysollukten ända upp i halsen. Sådant tålde vid att blåsas bort, och det här var nog „etwas anders“ än att lunka genom staden. Nu hade han tre veckor för sin räkning, tre långa ljusa sommarveckor ute bland klipporna. Det var ej långt ifrån att han — gamla karlen — ryckt mössan af hufvudet och svingat den högt i luften, alldeles som förr i pojkåren, när

det bar hemåt till ferier. Vuxet folk behöfde väl också sina ferier, tänkte han och log, så att de hvita, breda tänderna lyste fram under det täta hakskägget; då kom där ett ljusst drag öfver ansigtet, som gjorde honom vida yngre än de tjugusju åren.

„Ser doktor klinten?“ Lotsfar knep ihop ena ögat. Ja, ganska riktigt, där var redan klinten, hans gamla vän, med sin flaggstång öfverst, och bakom den skymtade stugans röda tak. De voro framme i blinken, det visste han, med denna vind, som låg rätt ned till bryggan under berget.

Evert, äldste sonen, var jollgast för tillfället; den andre, lång och blond, en äkta nordmannatyp med klarblå ögon och ljus uppsyn, kom och tog emot dem vid stranden. Yngste pojken satt och metade på en sten långt ute i vattnet med byxbenen dragna högt öfver knäet och skjortkragen viken från den brunbrända halsen, en präktig kärnsund gosstyp.

„God afton allesamman! Hur står här till?“

„Efter gamla vanan bara!“

Och handslag vexlades, och så bar det af upp till stugan, där mors kolfisk doftade dem till mötes och potatisen rökte i grytan, medan taket hängde fullt af hålbrod. Gud ske lof för mat och dryck!

Gumman, som välkomnade doktorn på trappan, var lång och kantig med af vind och väder märkt hy och grånadt hår. Detta yttre anslog ejfrämlingen, men vid närmare bekantskap blef hon som

förvandlad. Där kom ljusglimtar i de kloka ögonen, som lyste upp de sträfva dragen, och ett godt humoristiskt leende kring den slutna munnen. Holdt visste nog, hvad lotsmor var värd.

Doktorn hade sin gamla kammare med klaffbyrån och den alltför korta sängen. Hvita jalousier prydde det låga fönstret, och därutanför bredde sig hafvet, så långt ögat nådde. Att somna och vakna vid dess eviga böljeslag var det skönaste Holdt kunde drömma om, och vid denna musik, vaggsången från hans barndomsdagar, slumrade han nu in i den ljusa qvällen, då solglansen ännu hvilade öfver vattnet, ända tills morgonen grydde.

Det var härliga dagar, som följde. Holdt var ute från arla morgon till senan qväll, alltid på sjön eller bland klipporna, ibland ensam, ibland med någon af „pojkarne“, som husets söner gemenligen benämndes. Han kände dem så väl och var inne i deras lifsförhållanden. Evert, som var lotslärling, funderade redan på giftermål, och den blonde Emil skulle läsa sig till styrman. Holdt satt vid rodret och hörde på deras planer och lockade fram förtroenden med sin förståelsefulla tystnad. Han tyckte om detta sätt att studera folklif, men när gamle lotsen var med, blef det mest sjömanshistorier och tokerier allt i breda drag med Jansons oefterhärmliga skepparhumor och hans berg-

fasta „dä' va' sannt, dä'“. Skälmen satt i honom, så gammal han var.

När de lade ut „garnen“, var doktorn också med, och i soluppgången satt han i viken och medtade och njöt af hafvets lekfulla morgonbris och solskimret öfver vattnet. På aftonen åter var det vackrast uppe på klinten, där man kunde se solen sjunka som ett stort gyllene klot rakt ned i hafvet; det tröttnade han aldrig på. Sedan var där en väg öfver strandklipporna, som han tyckte om att gå, helst då det stormade och sjön gick hög med hvitt skum på de gröna vågkammarna. Då stänkte skummet ända upp på hans kind, och vattnet drefs med väldigt då mot klippväggen och in i alla springor och remnor, så att han inte kunnat höra sin egen röst, om han velat qväda ett ode för denna ofattliga, brusande jätte, detta älskade oemotståndliga haf.

Stundom gick han stranden rundt och kom upp på motsatta sidan af udden. Där längst bort låg en stuga med bugtande väggar och lutande tak. Det förblef alltid en gåta för Holdt, hur den kunde hålla ihop år efter år trots sitt för alla vindar utsatta läge, men så var den också lappad och stöttad med allt hvad hafvet skänkt stranden, gamla brädstuppar, bitar af skeppsvrak, afbrutna åror och murnade spiror; af sitt ursprungliga yttre hade den inte en synlig flik kvar.

Där bodde en fiskare med fem barn och en gammal svärmor, som skötte det torftiga hushållet, ty fattigt var där, det syntes på allt, och det hade

Holdt äfven hört af sin värdinna. Petter Sundqvist hörde till de „komslösa“ påstod hon, ett epitet, som i hennes tanke betecknade, att han inte „kom“ sig för att göra något med besked bara att drifva på sjön efter några magra aborripinnar. Hade inte Petter haft en så duglig hustru, skulle de svultit ihjäl för länge sedan allesamman, menade lotsmor, men att en så drifvande qvinna tagit en sådan slarfver till man, det kunde hon aldrig begripa.

När yngsta gossen kom till världen, drog sorgen med makt in i det fattiga hemmet, ty modern dog och lemnade sin rådvilla man och de späda barnen åt gamla mormors klena försorg. Att folk kan lefva och barn växa upp under sådan förhållanden var undersamt — menade berätterskan, men Petter blef just inte rappare efter den sorgen.

Holdt tänkte på familjens historia hvar gång han passerade den lappade kojans och såg fiskaren stå och bota något på de skröpliga näten nere vid sjöboden, som var hopsatt af resterna från en gammal kajuta. Där stod han i sin trasiga jacka krokig och tafatt som en snedvuxen strandtall med samma slöa blick som förr och samma stereotypa grin kring den skägglösa munnen.

Framför stugan lekte barnen halfnakna med tofviga luggar. Den unge doktorn tyckte, att de alltid sågo hungriga ut, och så var det väl äfven i själfva verket. Gamla mor syntes sällan till. Hon var skygg och likasom litet barnslig till lynnet

enligt lotsmors förmälan; ibland skymtade hennes skugga innanför den spruckna fönsterrutan, där hon satt vid spinnrocken. Öfver tröskeln hade doktorn aldrig kommit under alla dessa år. Denna gång skulle dock en tillfällighet föranleda därtill. En dag, då han gick förbi, hörde han ett häftigt barnskrik från den öppna dörren, och utan betänkande trädde han in. Där stod gamla mor handfallen framför yngste pysen, som skurit fingret på en glasbit så att bloden rann. Holdt fick ett stadigt tag om den lilla näfven, och trots pojkens ursinniga motstånd såg han, att rispan var högst obetydlig. Men borta i väggsängen under fönstret låg en elfvaårig flicka, tård och mager, och till henne drogs han af läkarens säkra instinkt, att här var fråga om någonting vida mer än en skråma. De stora af lidande fyllda barnaögonen häftade vid hans. Lugnt satte han sig ned vid bädden och tog barnets magra hand i sin. Han ville ej skrämma eller oroa, endast hjälpa och lindra, så vidt sådant var möjligt. Svaren på de frågor han gjorde lockades fram af hans tillitsfulla väsende.

„Hade hon legat länge?“

„Jo ända från sista hösten“.

„Hvar gjorde det ondt?“

„I sidan“. Hon hade fallit så hårdt emot en sten engång, när hon kom trån fisket med far.

„Vet du, hvem jag är?“ Flickan slog ned blicken, nog kände hon ju så väl doktorn från lotsens.

„Vill du låta mig känna på det sjuka stället,

så, helt lätt bara, det gör inte mycket ondt, det lofvar jag“. — Barnet qved sakta under beröringen, men utan räddsla; hon var tydligen redan vunnen. När Holdt reste sig och gick, sände hon honom till och med ett litet blekt leende till farväl.

„Stackars barn“, mumlade han, „stackars förkrympta planta! Det är en svårartad höftåkomma, och — hvad hon måste hafva lidit!“

Han talade därom med sin värdinna vid hemkomsten.

„Ja, den Ida stackarn, som inte slipper härifrån“, suckade lotsmor. „Där ligger hon bara, och inte blir det bättre; jag har sagt det åt dem från början, att hon aldrig blir människa af“.

Holdt log. Han tänkte på folkets rättframma sätt att taga allting här i världen, äfven det sorgligaste. „Jag skall försöka lindra hennes plågor“, sade han.

„Det vore för väl“, menade gumman. „Jag hade just tänkt be doktorn besvara sig dit någon dag för att se efter flickan“.

Och sålunda kom det till, att Holdt fick praktik midt under ferierna, och det blef honom en vana att dagligen efter frukosten gå den ojämna stigen fram till Petters stuga. Flickan låg alltid och väntade på honom; det kunde han märka af blicken i hennes uttrycksfulla ögon. Det hade kommit någonting nytt, en frisk fläkt in i hennes stackars trånga tillvaro, och redan detta verkade upplifvande. Doktorn tog sig äfven an henne på många sätt. Stugan var ruskig, och med renlig-

heten syntes det i allo illa beställt. Men huru han lirkade och pratade med gamla mor, som i början helst stack sig undan när han kom, fick han dag efter dag någon liten förbättring till stånd, och det stackars sjuka barnet fann sig tydligen väl däraf.

Äfven lotsmor kom nu till hjälp. Hon egde i hög grad den folket egna grannlagenhetskänslan att aldrig blanda sig i andras görande och låtande, och ehuru hon mången gång stuckit en god bit till stackars Ida, hade det syntts henne opassande att göra mormodern några föreställningar i fråga om snygghet och ordning. Men nu var det ju doktorn, som gaf sina order, och honom måste man lyda. Ida låg ibland med vidöppna, förundrade ögon och åsåg, huru grundligt det togs med storsädningen, och då lostmor hemtade henne rent linne och ett gammalt täcke, som sett bättre dagar, var hon nästan stolt. Så fint hade de aldrig haft det. Det var inte utan, att hon först trodde doktorn vara någonslags trollkarl, som mormor jollrade om. Allt, hvad han ville, skedde ju och äfven sådant, som hittills syntts henne orimligt. Men redan då erfor hon instinktmässigt, att han ville henne väl, och kände förtroende till honom. Sedan växte denna tillit dag efter dag, och han blef för den lilla sjuklingen i hennes svaghet och armod inbegreppet af allt stort och kraftigt och mäktigt, som hon kunde fatta.

Lilla Ida hade icke fått mycken undervisning, men hon var af naturen reflekterande och den

långa sjukdomen hade ytterligare påverkat henne. Hvad skulle hon göra de långa timmarna annat än tänka, tänka om dagen då solen sken och barnens støj ljud därutanför, tänka om natten, när hon låg sömlös och hörde hafvet brusa mot klipborna. Holdt roade sig med att analysera denna barnasjäl, på samma gång han sökte sköta hennes kroppsliga välbefinnande. Först liknade hon snäckan i sitt skal, som drager sig undan hvarje beröring, men så småningom blef hon meddelsamare och började berätta. Hon beskref för honom om modern, hennes död och bekräftning; den svarta kistan, som försvann uppe i kröken på gångstigen, hängde isynnerhet fast i hennes hågkomst. Denna episod var ju ock den mest ingripande i hennes enformiga lif, men fiskefärderna med fadern, i hvilka hon, så späd hon än var, måst deltaga, kommo också med i berättelsen och nattlägret på holmarna kring risbrasan och allornas sång vid hafsbandet och måsarnas flygt och slutligen vinterstormen, som kom och dref alla båtarna i land. Man märkte, att hon haft ögonen med sig och iakttagit lifvet, sådant det tedde sig för henne i få skarpt utpräglade drag.

När doktors friveckor voro till ända, hade hans lilla patient kommit så långt, att hon kunde sitta uppe i bädden. Det var dock något, och hon förstod att tacka honom, om icke i ord så med ögonen, när han sade henne farväl. Den blicken följde honom ännu långt ut till hafs, längre än stranden skönjdes och stugan och klipporna. „Stac-

kars lilla kräk!" gled det omedvetet öfver hans läppar, när han vände sig bort och helsade brisen utifrån, som mötte dem från de vida vattnen på andra sidan udden.

Lifvet i staden gick sin jämna gång, dag efter dag, vecka efter vecka, och arbete hade Holdt fullt upp, men det var hans nöje att taga uti med fulla friska tag. Under dessa växlande syssel-sättningar smälte sommarens minnen emellertid hän i det flyddas blå bleknande skuggor och lilla Ida i fiskarstygan med dem. Här fanns ju så många, som led, så många att sköta om och tänka på, alltid nya och dock evigt gamla qval, den suckande jordens jämmerskri, och han tog del i dem alla och skänkte med sitt jämnmod och sin lugna godlynthet ro och lindring åt mången sjukling, som behöfver denna tysta kraft att stödja sig vid.

En dag, då han kom hem, fann han på sitt bord ett bref med tydlig utanskrift, men skrifven med en ovan eller tung hand. Det var från gamla Janson.

„Mor vill nödvändigt hafva Petters Ida in på ett sjukhus“ — skref han — „flickan är nu sämre igen. Hon tror nog att doktorn kan ställa om plats och allting annat“. Längre var brefvet icke. Holdt måste fundera en lång stund på den där Petters Ida, men med ens stod minnet af hans lilla patient ute i skärgården lifslevande för honom.

„Jaså, det stackars barnet låg då allt och pinades. Naturligtvis måste man göra någonting för henne, om där sedan fanns hopp eller ej!“ Med sin vanliga beslutsamhet satte han sig genast i rörelse för att uppfylla lotsmors välvilliga önskan, och efter några dagar var allt klart, så att han kunde skriva svar och bedja Janson hemta flickan så fort som möjligt.

Posten gick emellertid trögt därute bland holmarna, och så slog vinden emot, så att då lotsfar äntligen landade i hufvudstadens hamn, hade Holdt utan aning därom följt en kallelse till landet. Ordern i hans bref var dock så tydlig och noggrann, att det inte blef någon svårighet alls att få „Peters Ida“ installerad på ort och ställe. Där såg man henne på allt sätt väl till godo, men den lilla sjuklingen blef så förvirrad af den nya omgifningen och de många främmande ansiktena, att det till en början blef omöjligt för den vänliga sköterskan att locka ens ett ord ur henne. Hon bara snyftade tyst och gömde ögonen, i sin ytterliga blyghet och skrämsel för allt det ovanliga i sin belägenhet — hon som hela tiden bara hade tänkt på och längtat till sin egen doktor, honom ensam och ingen, ingen annan.

Ack hvad den natten var lång i det främmande rummet, där det fanns andra sjuka, som klagade och stönade hvar gång den oroliga slumrern en minut slöt hennes trötta ögonlock! Men äntligen kom dock morgonen. Hon höll sig så stilla som ett litet möss och låtsade sofva. Hon

ville ej, att de där främmande människorna skulle komma och röra vid henne — hellre allt annat än detta! Hon vände ihärdigt hufvudet mot väggen och trotsade alla tilltal — den stackars lilla vilda måsen från hafsbandet, som låg här med bruten vinge och ej ens ville förråda att hon led.

Men hvem var det, som kom så raskt genom salen? Hon spratt till och lyssnade. Det ljud så bekant, detta gladlynta „godmorgon“ där-borta. Var det, var det verkligen hennes doktor, som slutligen kom? Hon vågade icke vända sig om, förrän han lade handen på hennes axel. Då visste hon, att det icke var en dröm. „Godmorgon, lilla vän! Så att du nu är här och att du kom just då jag var borta — det gjorde mig riktigt ondt“.

Hon kunde ej säga något, hon bara såg och såg, tills doktorn började småle och frågade om hon alls kände igen honom mer.

Inte känna igen honom! — nu kom där lif i blicken, och de darrande läpparna begynte pladdra och qvittra alldeles som den fångna fågeln, när solen plötsligt skiner på buren; hon hade ju så mycket, mycket att säga, men bara åt honom.

Och Holdt gaf sig god tid; han satt där vid bädden och hörde på och log sitt lugna goda leende, medan han noga granskade hvarje linje sjukdomen ristat i detta tärda lilla ansigte, sedan han såg det sist. Stackars barn! Hon var fullkomligt lycklig nu genom hans blotta närvaro och den känsla af trygghet hans välbekanta drag gånge henne här bland

alla dessa främlingar. Men när han steg upp för att gå, hängde hon sig fast vid honom med största ångest och blicken bad enträget: „Öfvergif mig icke!“

Han böjde sig ned till henne. „Lilla Ida, du vill ju lyda mig?“ frågade han. Hennes läppar rörde sig till ett ljudlöst ja. „Nåväl, då skall du snällt låta mig gå, ty jag kan ej stanna längre hos dig i dag; mina andra sjuka behöfva mig också, ser du, och så skall du lofva mig att tala med och svara din sköterska, som du snart lär dig hålla af; det göra alla sjuka barn här“.

Idas fingrar släppte sitt tag, hans makt öfver henne var fullständig, men ännu förgick det många dagar, innan den lilla måsen förlorade sin skygghet. Holdt kom alla dagar till henne, stundom till och med två gånger, om hans tid medgaf. Han visste ju, huru hon längtade efter honom, och så hade han med sig åt henne äppel och karameller och blommor — underbart härliga saker, som hon aldrig förr skådat.

Sjuksköterskan var också så vänlig och omtänksam. Ofta kom hon och satt en stund vid sängen och hjälpte Ida att beundra doktorsnäs gäfvor. Men för Holdt själf blef det snart klart, att den skickligaste läkare och den ömmaste vård aldrig skulle kunna bota lilla måsens bräckta vinge. Dag efter dag, då han satt hos henne och såg feberrosorna på de magra kinderna och hörde henne berätta hur mycket bär hon skulle plocka på holmarna i sommar åt sin doktor, som hon

kallade honom, och så vackra snäckor — hon visste ett ställe in mellan klipporna, dit inte ens gossarne kunde klättra, där det fanns de allra vackraste — då grep det honom så sällsamt. Skulle han låta henne stanna i sin villa? Engång, då han redan i tanken rott honom ut till yttersta skäret, sade han likasom spörjande: „Men tänk, om du inte till sommarn blir så frisk?“

„Åh“ — flickan gaf honom ett nästan triumferande ögonkast — „skulle inte min doktor kunna göra mig frisk!“ Hur kunde han svika en så bergfast tillit! Men det var som om någonting gjort ondt inom honom därvid, och för första gången grep honom den förlamande känslan af mänsklig vanmakt inför lifvets oblidkeliga motståndare, lidandet och döden.

En morgon, då han kom till sjukrummet, var hans skyddsling ovanligt tyst, — icke ens hans besök framkallade mer än ett flyktigt leende på hennes bleka läppar, och de stora ögonen hade en underligt spörjande blick.

„Hvad tänker du på, liten?“ — Frågan gled halft omedvetet öfver hans läppar.

„Madammen här bredvid mig dog i natt“, svarade hon. Doktorn nickade.

„Hon dog alldeles som min mamma, och de ha fört bort henne i en svart kista“, fortsatte flickan med entonig främmande röst. „Jag vill inte dit, jag; doktorn får inte låta dem sätta mig i den svarta kistan“ — hon grep honom krampaktigt om armen — „lofva, lofva!“

Hvad hade han inte gifvit denna stund för en enda gnista tro på uppståndelsens evangelium, denna hoppets stjärna i dödsörkrets natt! Var det synd att skrymta bara denna enda gång och inför denna arma varelse, som vändades och litade till hans hjälp?

„Vet du, hvad den där svarta kistan är?“ — han satte sig ned och strök lugnande hennes kalla skälfvande hand — „jo den är en mjuk hvilobädd, där man sofver så godt, bättre än någon sömn du sofvit hela ditt lif, och när du vaknar, är du i — himlen“. — Flickan följde orden med yttersta spänning.

„Ja, i himlen, där din mor väntar på dig och många, många vackra änglar med vingar som måsarnas, stora, hvita och glänsande“. — Barnets blick såg utåt, som om den famnat hafvets gränslösa vidd — måsarna dem kände hon väl och deras vingar med. Hur ofta hade hon icke sett dem flyga så lätt och vackert uppåt i vida ringar. Det kom en drömlig ro öfver henne. „Berätta mera“ — bad han.

„Kommer du ihåg de vackra, gula blommorna därhemma under alarna? De vissna bort hvarje höst, men när våren kommer, slå åter nya knoppar ut. Där fanns ett litet frö i jorden, djupt under vinterns kalla drifva, och vårsolen lockade fram blommorna ur detta lilla dolda frö. Så är det med din kropp också. Den är som fröet och kan inte dö. Den bara sofver, och sedan när du vaknar, är du fullkomligt frisk, så frisk, att du aldrig mer blir sjuk igen“.

Flickan slöt ögonen. „Aldrig mera sjuk?“

„Nej, och inte trött heller!“

„Då vill jag gärna sofva i den där bädden“,
 hviskade hon, „gärna sofva för att vakna i him-
 len och aldrig vara sjuk mer“. Hon vände sig
 om på kudden och slumrade in i samma ögon-
 blick helt stilla med doktors hand i sin. „Gud
 ske lof, att hon fick ro, om det också skedde ge-
 nom — en lögn“ — mumlade han.

Nästa dag, då han återkom till sjukhuset, hel-
 sade flickan honom med glada blickar. En vänlig
 fru hade sändt blommor till salarna, och framför
 lilla Idas bädd stod en vacker hvit crysantemum.
 „Barndomens sorger svinna som snö i solsken —
 tänkte Holdt — „nu grubblade hon säkert inte
 mer på dödens stora mysterium“. Men då han
 skulle gå, grep hon ifrigt, såsom hon stundom
 brukade, hans hand och såg honom fast in i ögat.
 „Det är ju riktigt sant, allt som doktorn sade i
 går?“

Han blef så häpen, att han först icke ens fat-
 tade hennes fråga och några ögonblick stod svarslös,
 men flickans blick borrhade sig i in hans med ett
 vädjande ångestfullt uttryck. „Jo, jo, mitt barn,
 naturligtvis är det sant“, svarade han hastigt och
 gick.

Från denna tid gled det snabbt nedåt för hans
 unga skyddsling, dock hörde man henne aldrig
 klaga. Tystare än någonsin log hon på sin kudde,
 och blott då Holdt kom, syntes där en glimt af
 lif i de matta ögonen.

„Är det vinter redan därhemma?“ sporde hon engång.

„Nej, inte ännu, men höstvinden blåser, och sjön går hög“.

Hon log matt. „Och måsarna ropa!“ Hvad hon kände det väl! „Jag ser allt, då jag sluter ögonen“ — sade hon — „far och barnen och mor-mor med, stackare“. Det var likasom hon i minnet tagit farväl af dem alla, men ingen längtan fanns där hos henne att återse dem och det torftiga hemmet. Det var redan så långt, långt borta från henne, och hon själf drefs framåt ensam på vida ändlösa vatten mot ett fjärran, okänt mål. Den underliga djupa blicken — så sällsam i ett barns ögon — blef dag efter dag allt djupare, och Holdt såg ofta spörjande in i detta djup. Hvert buro hennes tankar hän? Var det den vägen, som han själf anvisat henne, uppåt mot höjden? Nu ville hon ingenting veta mer, hon trodde, trodde på sin egen doktors ord med ett oskuldsfullt barnahjärtas hela blida tillit. Lyckliga, afundsvärdt lyckliga tro!

Och sedan kom den stora förvandlingen — långsamt förberedd — och tryckte sin hemlighetsfulla prägel på den unga pannan. Ögonen sågo irrande ut i rymden, och handen, som låg i doktors, var kall och stel. „Hon lider inte mer“, tänkte han med en suck af lättnad. Då kände han, hur de smala fingrarna grepo om hans med ett fast grepp och såg, huru läpparna rörde sig till ohörbara ljud.

Böjd öfver bädden kunde han ännu uppfånga den slocknande stämman. „Jag får ju säkert de där vingarna, hvita och glänsande som måsarnas?“ hviskade hon.

„Ja ja, liten, hur skulle icke *du* få dem?“ mumlade han. I denna stund kände han, att, trots allt, måste det ändå någonstädes finnas en himmel för sådana som hon. Och barnets blick återtog sin irrande gång längre och längre bort från honom in i det okända dunklet af en främmande värld.

Tre dagar senare låg gamle Jansons båt i hamnen — en af de sista skutorna för året, och på toften stod den svarta kistan, i hvilken Petters Ida gjorde sin sista färd.

Holdt hade följt den till stranden. Nu stod han och skakade hand med lotsfar öfver relingen. Det vanliga „lycklig resa“ kom dock icke fram i dag, men gubben såg kavat ut. „Vinden är förlig, den här resan går som en dans, och så få vi henne hem så nätt till egen kyrkogård och platsen vid morsgrafven“ — sade han. „Nu skall doktorn hafva stor tack från oss, både mor och mig — Petter stackarn kommer sig nog inte till det — för allt som han gjort för flickan. Han mente så väl, men lif och död, det har vår Herre ensam i sin hand. Och nu farväl, och lägg ut du Evert, förrän det mojnar“.

Han svängde sin gamla skinnmössa, och dok-

torn tog af sin höga hatt och höll den i handen, medan båten vände och kistan passerade tätt förbi honom.

Nu svälde seglen och vattnet brusade om bogen. Snart var båten med sin dystra börda långt ute på det mörka, höstliga hafvet, men Holdt vände långsamt om, vände tillbaka till det vanliga lifvet med dess arbeten och sysselsättningar.

När han kom upp till esplanaden, slog en kamrat honom på axeln. „Låt oss gå in till Kämps ett ryck“, bad han. Men den unge läkaren skakade på hufvudet.

„Inte i qväll, en annan gång“, mumlade han. Och så gick han hem och satte sig att grubbla öfver många sällsamma ting, och det kom honom före, som skulle, hvad han så länge kallat en lögn, vara det sannaste af all sanning. Hvem visste det säkert? Kanske den lilla måsen, som redan fått sina vingar.

SÅNGARSKATT.

Lugn och svartblå låg den lilla skogssjön djupt inne vid landets hjärta. Där var ensligt och tyst, där visste man föga om det lif, som drog fram ute på världens stora allfarsväg eller på dess bullrande marknadstorg.

Stugan på stranden var illa hopfogad och skröplig, och under det låga taket svunno åren hän som sandkornen i hafvet, enformigt stilla och under träget arbete. Matts nybyggare visste, att det gällde lifvet icke blott för honom själf, utan äfven för hustru och barn, om han lade sig på latbänken, och därför bröt han mark, brände sin sved och odlade sin fattiga torfva med oförtröttelig seghet. Han hade flyttat från byn hit ut i öde-
marken för att få ha sitt för sig; det låg under hans naturliga tröghet och trots det slöa uttrycket öfver de grofva dragen en viss själfständighets-känsla hos denne man. Hellre än att låta sig kommenderas af andra, slog han sig ned i öde-
marken, och därför trälade han med nyodlingen

trots nattfroster och missväxtår, tills den bar honom en knapp skörd. Den bofälliga stugan hade han också ensam fört upp endast med tillhjälp af hustrun och äldsta sonen Niilo.

Mor Katrina kunde nog taga uti hon, det var hon van vid, såsom de alltid haft det, men med gossen var det ej mycket bevändt. Gubben Matti såg ofta i smyg bort till honom under sina buskiga ögonbryn, när han några minuter hvilade från arbetet för att tända eld i den slocknade pip-snuggan.

„Ack den Niilo uslingen, af honom blir det aldrig någonting som duger“, och så suckade han.

Hustrun, som äfven utan ord förstod honom, tog sig illa därvid. Niilo var ju hennes äldsta, hennes guldhjärta och smultronbär, född i hennes ungdomsvår på själfva midsommardagen. Visst skulle det blifva en karl af honom. Men sannt hade far ändå på ett vis; Niilo var en drömmare! Då han gick i vall med djuren, kunde han ligga hela timmar på berghällen vid stranden och se upp mot himlen och tugga på ett grässtrå. Aldrig såg man honom tälja på en trädbit som andra pojkar, eller springa skogen rundt efter sommarens bär. Stundom satt han både döf och blind för allting omkring sig — sådan var Niilo.

Modern tänkte på sin egen barndom, och minnet bar fram alla de underliga tankar hon då gått och burit på. Hvad det fanns bortom vattnet, hur det såg ut i himlen och hvilken färg englar-nas ögon hade! Ja, hvem kunde komma ihåg allt

hvad hon grubblat på den tiden, och ingen i världen anade väl heller, att en sådan liten stackare, ett fattigvårdsbarn, gick och undrade öfver sådana onyttiga ting, hon som bara bort se efter, hur det gick med arbetet, arbetet för brödet, som var så hårdt förtjent. Kunde man väl rå för sitt sinne? Det hade Gud skapat, och Han gjorde människorna så olika hvarandra, som trädens blad. Gossen bråddes på henne, och hon hade ju kämpat sig igenom, hon också. Så fick Niilo vara i fred.

Hela sommaren sträfvade han med kreaturen omkring i skogen. Den var så djup och villsam, att de ej kunde lemnas allena, och det var Niilo belåten med. Han tyckte om att drifva med dem hit och dit på de små stigarna, som letade sig fram under granarnas mossiga grenar, och medan han gick, sjöng han, sjöng, så att ekot gaf svar djupt inne bland bergen. Han talade aldrig med „Kukkanen“ „Tähti“ eller „Helmi“, han bara sjöng, och det var märkvärdigt, huru väl de förstodo honom. De vände sig om och lyssnade, böjde sina hufvuden och satte i väg allt efter sin herdes låt, som ljud än lockande, än manande eller vredgad. Ord satte han äfven till sången.

Han sjöng om insjöns vatten, hur blått och glänsande det var, om björken på mon och lingo-net på tufvan och den lilla flinka ekorn. Han sjöng om hvad han såg, men också hvad han anade, alla de dunkla frågor, som åter och åter nya för hvarje dag döko upp i hans själ.

Allt hvad han kände, omsattes i sång, och det

blef aldrig något slut på „Niilos trallande“, som fadern kallade det. Också om arbetet sjöng han. Då han i midvintern sågade timmer med fadern eller släpade hem ved på kälken, smågnolade han, och så van blef fadern Matti vid detta ackompanjemang till yxans slag och sågens gång, att något fattades, när Niilo tystnade för att draga andan.

Men då qvällen kom och mörkret slöt sin tysta famn om den ensliga stugan, medan brasan flammade på härden därinne, då sjöng Niilo småsyskonen till sömns. Sedan tog modern den gamla psalmboken med sina slitna messingsknäppen. Den kunde Niilo från perm till perm, och medan far satt och slumrade med pipan i munnen vid den varma spiseln och de valkiga händerna knäppta, följde hon hvarje rad i versen med af from hänförelse strålande blick. Ty allt fint och ljusst och ideelt inom henne, det hade samlat sig i hennes andelif och gjort henne till en kristen, mer än något människotal och någon predikan i världen. Hvar skulle hon ock hört det, ödemarksbo som hon var och långt borta från kyrkan. Men Gud bor icke i tempel gjorda af människohänder, och så hade hans ande kommit till henne därute under skogens hvalf och i den låga stugan under arbetet och i hvilans timme, och genom lifvets grådunkla väf, där slit och arbete bildade hufvudfärgen, gick hennes sunda friska tro som en vacker röd tråd. „Gud vill det, Gud skickar det, Gud har så utsedt“, det var hennes enkla lefnadslag, och så gick hon rakt fram mot målet — himlarnas rike.

Kanske tyckes det — när lifvet är armt på jubel och rikt på smärta — att trossaken blir likasom enklare att omfatta. Men strid finnes nog öfverallt, och det var mor Katrinas eget barnasinne, som var så mottagligt för Guds nåd. Hvarför skulle hon icke i sitt armod taga emot, hvad som gafs rikligt och för intet, hvad hade väl hon att yfvas öfver?

Hon talade dock icke mycket om hvad som rörde sig inom henne. För det första hade vana att lefva i enslighet i den stora, tysta skogen gjort henne fåordig och sluten, och för det andra skulle Matti ej förstått henne. Men när Niilo blef äldre, brukade hon ibland yttra ett och annat till honom, när de om söndagseftermiddagen sutto nere på backslutningen under stugfönstret och sågo aftonsolen glimma öfver sjön. Allt hvad hon själf hade dyrbarast, ville hon skänka åt sitt barn till ett värn i striden, en rustning för lifvets hårda kamp, och gossen sög in hennes ord — barnahjärtat är en mottaglig jordmån — och hvem skulle han tro, om icke modern, öfver hvars läppar aldrig ett lögnens ord gått?

Niilo var nu tolf år, en liten mager gosse med framskjutande panna och tofvigt svart hår; det fanns hos honom ingenting, som kunde tilldraga sig uppmärksamhet, utom ögonen, som voro stora och hade ett eget drömmande uttryck.

Högsommaren drog med sin vindlösa värme såväl öfver slättlandets bördiga fält som öfver obygdens magra tegar, men den blef aldrig qväfvande

inne i den svala skogen, där tallarnas höga kronor fångade upp solstrålarna innan de hunno ned till den bruna, barrtäckta marken.

Niilo satt som vanligt vid sjöstranden och sjöng, medan kreaturen lågo och dāsade under enbuskarna. Han sjöng först dämpadt och entonigt. Det var vågornas lek mot stenarna vid stranden, fram och åter, fram och åter i mjuka slag. Sedan kom där ett par änder flygande, och rösten fick vingar. Den lyfte sig högt öfver trädens toppar och dallrade som tonvågor mot den djupblå sommarhimlen. Långtifrån gaf ekot svar, och kort därefter ljödo andra röster, pratande, frågande, skratande röster. Niilos öra uppfångade dem genast, och sången tystnade plötsligt. Han kröp in under den stora granen och låg där darrande och spejande öfver vattnet, därifrån ljudet kom. Nu såg han någonting röra sig på motsatta stranden, en, två, tre, hela hopen med folk, som gick den ena efter den andra på strandkanten och vände sig om, ropande åt hvarandra, medan de gingo sjön rundt framåt mot den fläck, där gossen låg gömd. Han kröp än djupare in. Hvad gjorde de här, dessa främmande? Så grannt folk hade han aldrig sett, icke ens i kyrkan, dit han följt modern senaste Johannedag.

„Häriifrån kom sången“, sade den första af de kommande, ett ungt fruntimmer i randig klädning och halmhatt. „När vi stodo där vid den lilla klippan på andra stranden, hörde vi ljudet precis från denna punkt, och nu synes här ingen lefvande varelse“.

„Du glömmmer „kossorna“, svarade en ung student, som följt henne i spåren“.

„Tack så mycket för att du anser mig till den grad omusikalisk, att jag icke ens kan skilja en människoröst från en kos råmande“, skrattade flickan.

„Nå, nå“, invände studenten och torkade sin heta panna, „kloka djur emellertid, de där madammerna, som hålla sig stilla i middagsvärmen, medan vi välvisa varelser jaga kring berg och backar efter en ton“.

„Säg icke en, säg ett helt fång af toner!“ utropade en äldre herre, som bar glasögon och en mjuk filthatt, „jag har aldrig hört något så fenomenalt“.

„Jag visste nog, att professorn skulle förvåna sig“, sade flickan i halmhatten. „Jag har längesedan hört talas om den här natursångaren, och senaste midsommardag hörde jag honom sjunga i kyrkan. Sedan talade jag engång med modern om honom hemma på prestgården. Han synes verkligen vara ett litet musikaliskt underverk och diktar själf ord till sina melodier. Det var därför jag var så ifrig, att professorn skulle komma till Nytorpet, fast jag ledsamt nog förde sällskapet vilse i den här ödemarken, men sångfågeln fingo vi höra i alla fall. Hvart manne han nu flugit? Ohoj o . . . hoj!“

Hon ropade men intet svar kom.

„Här ha vi konsertmästaren“, utbrast studenten plötsligt och drog fram den motspänstige Niilo

under granen. „Säg om det var du, din byting, som sjöng?“ Gossen teg.

„Kan du sjunga, säg?“ Intet svar. „Han kan inte ens tala“.

„Åhjo, Frans, du förstår blott inte att handskas med honom. Naturligtvis skall han vara både rädd och häpen att här midt i sin enslighet träffa på främmande människor. Kom med mig du!“ Hon tog gossen vid handen och gick ett stycke längre bort för att helt lugnt och utan vittnen kunna inleda ett samtal, och försöket lyckades. Hon berättade för Niilo, att de gått vilse i skogen och därunder hört honom sjunga. En af herrarna var en lärd man, en professor i sångkonsten, och han blef så glad åt sången; därför måste Niilo nu sjunga sin visa ännu engång.

Det kunde han dock ej, han visste icke huru hans visor ljödo, de kommo och svunno och voro glömda, när sista tonen förklingat; men en ny skulle han kanske kunna sjunga, och så började han sakta gnola, som han alltid brukade. Det var den gamla granen, som denna gång gaf texten, och så småningom svälde sången åter ut, höjde sig jublande i tusen små drillar likt vårens lärka och mättade sig en stund däruppe i den blå etern, innan den sjönk ned och dog bort bakom Niilos lilla bruna utsträckta hand.

„Tack, det var bra, riktigt bra min gosse! Här får du en slant för visan, och så skall du säga oss, om den där stigen rakt fram leder hem till er stuga. Godt!“

Några minuter senare var skogen åter lika tyst och öde som förut, och Niilo kunde gärna tro, att han drömt, om icke den blanka silfverslanten i hans byxficka öfvertygat honom om verkligheten af hvad han upplefvat. Dagen gick emellertid sin vanliga gång, solen dykte ned på sin gamla plats bakom den krokiga tallen, och kreaturen började draga sig hemåt med skällkon i spetsen. Niilo trafvade efter dem, men tyst; allt sedan sitt besynnerliga äfventyr på förmiddagen hade han alls icke kommit sig för att sjunga. Det var som om han fruktat, att någon därborta åter skulle lyssna på honom.

Då han kom hem, såg modern märkvärdigt allvarsam ut; hon gick och mjölkade och styrde med aftonvarden allt med samma tungsinta uppsyn, samma sänkta blick. Något var det med henne, det såg gossen klart, men å ingendera sidan sades ett ord därom. Först andra morgonen fick Niilo höra om de främmades besök. De hade äfven beskrifvit sitt sammanträffande med honom vid stranden. „Och nu“, slutade modern, „nu skall du taga helgdagströjan på och ren skjorta också och följa med mig till prestgården, ty där bor den professorn, som var här i går, och han vill höra dig sjunga ännu engång. Det kan hända han tycker det lönar sig att kosta dig i sångskola. De talade så mycket om det i går både med vår far och mig, och inte faller det mig just i smaken, men då professorn sade, att du kanske kunde lära dig till klockare, då tänkte jag, om möjligen det

vore en fingervisning af vår Herre, och så gaf jag mitt löfte att komma med dig i dag“.

Niilo var så häpen öfver dessa nyheter, att han inte kunde få ett ord öfver läpparna, och modern måste kamma hans tofviga hår och knäppa knapparna i tröjan åt honom, så förvirrad var han. Bättre blef det inte heller, då de efter en lång vandring äntligen kommo fram till prestgården och Niilo skulle in i den stora salen för att sjunga prof.

Han var så blyg, att han knappt kunde andas. Huru skulle väl tonerna då finna väg ur den staccars hopsnörda strupen. Modern vecklade ut den gamla psalmboken ur en rutig bomullshalsduk. „Kanske att det går, om han får sjunga ur sin gamla bok“, sade hon ängsligt, men det ville professorn ej höra talas om.

Niilo fick både mat och kaffe till uppmuntran. Sedan tog prostens dotter — hon som också i går betvingat hans blyghet — gossen med sig ut i trädgården för att bese blommorna. Nu gick skräm-seln öfver, och senare sjöng han utan uppmaning så mycket de ville. Visserligen klingade sången här mycket svagare än ute i den fria skogen — modern tyckte, att det lät som om han sjungit inne i en tunna, sade hon — men professorn nickade flere gånger belåtet på hufvudet. „I höst börja vi med honom“, sade han, då Niilo slutat.

„Skulle icke en kurs i folkskolan härhemma vara lämpligare att börja med?“ menade prosten.

„Nej, jag tager honom helst sådan han är“,

svarade professorn leende. „Det kan ej betviflas, att han är ett musikaliskt geni, och öfriga studier kan han ju bedrifva på lediga stunder“. Därvid blef det.

När hösten kom, sände professorn genom sina vänner i prestgården bud till Niilos hem, att nu var tiden för afresan inne, och modern behöfde inte ens packa ihop hans nya skjortor till resan, man skulle sörja för allt i staden. Där fordrades en annan utrustning än hvad hon kunnat åstadkomma, och det var rikt folk, som åtagit sig gossen. Så lätt och utan svårighet försiggick den stora omvandlingen i hans lif. Niilo förstod inte ens själf hvad skilsmässan innebar för honom, då modern följde honom genom skogen ut till landsvägen, där prostens åkdon väntade. „Håll dig till vår Herre och tala alltid sanning“, bad hon. „Skulle det inte gå för dig därborta, så vet du, hvar hemmet finns“. Niilo nickade. Han höll henne hårdt i handen, som om han fruktat att falla, om han släppte den, men nu glesnade träden, och där låg vägen grå och fuktig af de första höstregnen. „Sitt upp, Niilo, Gud välsigne dig!“ De två händernas fasta grepp löstes, hästen gjorde en knyck, och nästa minut rullade kärran raskt utför backen och försvann. Mor Katrina satte sig ned på dikeskanten. Hon vred icke sina händer, hon klagade ej, endast en djup suck höjde hennes bröst, och några tunga tårar rullade långsamt nedför hennes kantiga kinder. „Om detta är Din vilja, o Gud, så låt allt väl lyckas“ — hviskade hon med darrande läppar.

Par gånger under de följande åren kom Niilo hem på korta besök. Han hade herremannakläder, var tyst och sluten som förr och såg klen ut. Inte hade han mycket att berätta om sitt nya lif, och många frågor gjordes nog inte heller, men modern såg, att han begärligt tog för sig ur grötfatet och gärna kröp ned i den stora väggsängen med smågossarna. Det var hennes märke på, att han höll hemmet kärt. Sedan gingo flere år. Niilo hade brådtom att lära, och först på fjärde sommarn kom han åter. Då var far död. Modern hade fått behålla stugan och den lilla nyodlingen, Maiju, äldsta flickan, var stor och duktig, hon kunde nog hjälpa till, och så fingo de taga en lejarl ibland; det skulle väl gå med Guds hjälp.

Niilo hade nu vuxit lång. Han var aderton år och började få skägg. Maiju tyckte, att han nästan såg ut som en herre, och så bodde han denna gång på prestgården. Ofta kom han ändå hem och pratade med modern, när hon satt vid spinnrocken, och nu var han vida mera talför, ja han kunde lägga sina ord så väl, att man riktigt måste förundra sig, och då Maiju frågade, om han nu var fullärd i sångkonsten, ställde han sig i dörren och sjöng ut mot skogen, så att det genljöd vida omkring. Mors rockhjul stannade och Maiju satt med öppen mun; någonting slikt hade de aldrig hört. Det trillade och rullade öfver läpparna alldeles som pärlor och ibland som en hel brusande skogsbäck; alla fågelstämmor och vindens sus och vågornas gång bodde i den sången, men där stod

Niilo bara alldeles stilla och sjöng och tycktes inte finna det underligt alls.

„Är det sådant du lärt dig i den där skolan“? frågade modern, då han slutade. „Ja sådant är det“, svarade han.

Om hösten reste Niilo långt bort till främmande land, för nu kunde han allting här — sade Maiju, då hon talade om det för Antti pojken, som hjälpte dem med jordbruket. Niilo var redan mycket lärd, och systemen rätade stolt på sig. Hon skröt gärna en smula med brodern inför Antti, när de arbetade tillsammans.

Så gingo åren. Sommar och vinter vexlade i regelbunden gång, skogen knoppades och slog nya skott, och fälten buro sin gröda. I Nytorpet hade den förändring skett, att Maiju och Antti nu såsom ungt hjonelag tagit stället om hand och mor Katrina bodde inne hos dem, och smågossarna hade gått ut att tjena i bygden. Om Niilo visste man numera icke stort. Någongång kom det en hälsning från prästgården, att han var frisk och hade det bra. För syskonen blef äldste bror snart nära nog en dimbild, en överklig personlighet, som de upphörde att tänka på, när han aldrig mer uppenbarade sig inom deras synkrets. Med modern var det annorlunda. „Kan väl en qvinna förgäta sitt barn?“ Ack nej! För henne var han ännu alltid guldhjärta och smultronbär, hon tänkte på honom, när hon vaknade om morgonen och då hon somnade om qvällen, och hvarje dag bad hon Gud bevara honom från ondo. Men för hvart år som

gick, kom han likasom längre bort ifrån henne, och hennes tåliga själ fylldes af denna långa längtan, som tär utan att döda. Mor Katrinas hår blef hvitt under den svarta duken, och hennes rygg krokig, men den knotiga handen höll troget sitt tag vid arbetsbördan. Gamla mor gjorde skäl för maten — menade Antti. Sist och slutligen dugde hon till att sitta vid vaggan och pyssla om barnbarnen, och så hade hela hennes lif runnit bort inom denna lilla, trånga värld, där man icke såg stort längre bort än till synranden på andra sidan sjön.

Tolf år, det är en lång tid, men gamla Katrina hade aldrig upphört att hålla räkning på den. Då blef hon kallad till prestgården, och prosten själf läste upp för henne ur ett bref, som Niilo skrifvit. „Helsa min mor och gif henne medföljande pengar!“ stod där. „Jag står mig nu så, att jag kan tänka på min fattiga släkt där hemma. De kunde redan haft skäl att glömma mig“. Den gamla sänkte hufvudet. Inte var det ju penningefrågan, som hållit hennes minne vaket, men Niilo menade nog väl. Antti och Maiju behöfde visst snygga upp stugan en smula, och så skulle Jussi, yngsta sonen, till att gifta sig. Alltså kom Niilos gåfva dem väl till pass.

Prosten ögnade ännu en gång genom brefvet. „Katrina kan vara riktigt stolt öfver sin son“, sade han. „Niilo är en heder för oss alla, ja för hela sitt land!“

„Månne han nu skulle duga till klockare“ undrade den gamla.

Prosten log: „Kära mor, han är en stor sångare nu, en sådan som de öfver hela världen höja upp till skyarna. Han sjunger grannare än näktergalen, och professorn har skrivit till mig, att den rösten är värd guld“. Modern teg, och prosten trodde, att hon blifvit öfverväldigad af de glada nyheter hon fått höra, men så var det ej. När hon gick hem stödd på sin käpp, talade hon hela den långa ensliga vägen med vår Herre. „Du har gifvit honom den stora gåfvan; Gud hjälp honom att använda den till din ära!“ bad hon.

Den följande sommarn, då solen lyste högst vid sommartid och alla ängar stodo i blom, kom där en fin herre vandrande den nötta stigen genom skogen till Nytorpet. Gamla mor satt och kardade ull ute på trappan och såg på samma gång efter lilltultan, som rullade fram och åter vid hennes fötter. Gumman märkte skuggan öfver backen och såg upp. Då stod den främmande herrn där. „Niilo!“ sade hon blott. Skulle hon icke känna igen sitt eget barn? Nu satt han hos henne på trappsteget och pratade och lekte kurra-gömma med den lilla. Hvad han var ståtlig! Icke ett spår mer af den forne Niilo, af gossen med det bleka ansigtet och det tofviga håret. Nu var han rak som en ung fura, bred öfver skuldrorna, högbröstad och smärt, och hufvudet bar han så *käckt*. Håret var mörkt, tätt och småkrusigt, och skägg hade han, och de drömmande ögonen hade blifvit glada och unga. Man såg, att han tog lifvet lätt.

Hela dagen dröjde han qvar i stugan, och den

följande kom han igen. Modern fick både pengar och presenter, Maiju och barnen likaså. „Jag håller inte på slantarna, må ni tro“, skrattade han „och när börsen blir tom, reser jag ut i världen och höstar in en ny skörd. Det är mitt yrke, tra la la la“. Nu skulle Maiju få höra, hur man sjunger på stora operan i Paris! — Han sprang upp, intog hjältetenorens ställning och sjöng med bravur en aria ur „Barberaren“, så att väggarna i den gamla stugan skälvde. Han var alldeles upphettad, då han slutade, och kastade sig leende ned på bänken vid fönstret. „Det är också ett arbete i sitt slag, ser du; ibland sjunger jag fem qvällar å rad i en grann salong för tusentals människor, som klappa i händerna, tills taket hotar att falla ned. Det låter någonting, må du veta, och så blir man firad hela natten ut, och alla vackra flickor se ömt på en. Signore Niilo, signore Mustajärvi heter det i Italia — jag har kallat mig efter vår sjö, ser mor. „Monsieur de Mystajervi!“ säga de i Paris. Comment vous portez vous? Merci, parfaitement bien, oui, oui“ och Niilo slog ut med handen, kastade hufvudet bakåt och skrattade, så att de hvita tänderna lyst mot det svarta skägget.

„Ja, man har fått lära sig ett och annat, sedan man gick och trallade här hemma i skogen“, menade han. Om han skulle berätta allt, så skulle de inte förstå hälften, nej inte en liten åttendedel engång.

„Ja, hvem kunde tro det?“ sade Maiju och satte fundersamt grötgrytan på kroken, „mycket händer i denna värld, innan man kommer hädan“.

Niilo nickade. „Det var ett sannt ord, syster, och om du visste allt hvad jag har sett! Aldrig kunde jag drömma om det i pojkåren, men det skulle väl så gå, ty jordbruksarbetet låg inte för mig“. Maiju småskrattade. „Man plöjer inte jorden med sång“.

Brodern log: „Nej, men man eröfrar världen.“ Hans ögon blixtrade och det breda bröstet höjdes. „Jag kan vara stoltare än en furste ibland, vet du, en konstnär är en kung med Guds nåde, han.“

„Af Guds nåd“, rättade mor Katrina som tyst afhört samtalet. „Gud gaf dig gåfvan, Niilo, har du tänkt på det?“ „Nej, mor“, svarade han ärligt.

„Kanske har du inte mera någon Gud?“ sporde hon långsamt. Man kan förlora Honom i världshvirfveln, det vet jag af bibeln“.

„Åh, vet mor, inte är det allt sannt, som står i den där gamla boken“, sade han. „Gud finnes väl någonstädes, men allt tal om synd och nåd och Frälsare, det tror jag rakt inte på; hvarför skall jag ha en annan att dö i mitt ställe? Är jag dålig, må jag straffas föregen skull“. — „Och likväl är det den enda vägen, min son“, — mor Katrinas ögon stodo vidöppna med en undrande häpen blick. Kunde det vara hennes egen son som talade så, hennes solsken, hennes sommarbarn. Hennes läppar kändes så besynnerligt stela, hon fick ej mer ett ljud öfver dem. Maiju, som höll på med sin gröt, hade ej så noga följt med senare delen af samtalet. Nu gjorde hon en fråga, som Niilo be-

svarade. Så kom han från ämnet, och om qvällen tog han farväl.

„Jag kommer igen nästa sommar“, sade han. „Den som reser världen omkring, kan väl göra en sådan här liten tripp också fast engång hvar år“. Han tog ett gladt farväl af dem alla, utan att märka, huru förändrad modern såg ut. Det hade kommit öfver de vissnade dragen någonting stelnadt och spändt, ögonen hade sjunkit in i hufvudet och läpparna skälfde, när hon satt tyst, som hon för det mesta gjorde numera. De flitiga händerna hvilade äfven från arbetet och lågo hopknäppta i skötet. „Hon orkar inte stort mer“, sade Maiju. „Jag tänker hon reder sig till långresa“.

„Ja, man skall väl härifrån enhvar, när åldern är inne“, menade Antti. Den gamla hade inga plågor och klagade aldrig. Hon blott sjönk ihop mer och mer för hvarje dag, och det trötta hufvudet föll ned mot bröstet. Slutligen kom hon icke upp ur sängen, och det var nästan ett underverk, att lifvet hängde i henne hela den långa, kalla vintern, men ännu då vårsolen tittade in genom de låga fönstren, hade döden icke knackat på. Prosten kom på Anttis kallelse och besökte henne. Den gamla afgaf en frimodig bekännelse och sade att hon var redo att följa budet, när helst det behagade Gud att kalla henne.

Prosten tänkte, att det icke var många, som hade sin salighetssak så väl ordnad som hon. Men när han kom hem, satte han sig ned och skref till

Niilo. Sonen borde ju dock blifva underrättad om, att hans mor höll på att dö.

En vårafton, när den ljusa skymningen föll på, skymtade en skugga förbi fönstret. Maiju såg efter, hvem det kunde vara. Men då öppnades dörren redan, och Niilos resliga gestalt stod plötsligt därinne.

„Mor“, hviskade han, „hur är det med henne?“

„Hon lefver“, svarade Maiju; „stort mer är det inte heller“.

Niilo steg fram och satte sig vid sängen. Skimret från den flyende aftonrodnaden föll svagt öfver det hvita hufvudet på den torftiga kudden — mor Katrina dog som hon lefvat på fattigmansbädd. Sonen såg på det skrumpna ansigtet, märkt likasom af hundrade fårors hopflätade nät, med de insjunkna ögonen och den hopslutna munnen. Han mindes henne ännu från forna tider med färg på kinderna och mörkbrunt hår, men ungdomen hade tidigt förgått under arbete och mödor. Anletet var honom så välbekant, men likväl fanns där ett drag kring läpparna och i ögonvinkeln, som han icke sett förr, ett uttryck af oändlig outsäglich smärta, och omedvetet greps han däraf på ett öfverväldigande sätt.

Hvad var det hon sörjt öfver, stackars gamla mor? Hvad hade hon burit på så tungt? Sakta och varsamt tog han den styfva handen, som låg utsträckt på täcket. Han kände likasom ett behof att trösta, att vara riktigt vek och öm såsom förr i gossåren, när modern någongång sjönk ihop af

kroppströtthet och han kröp upp i hennes knä om qvällen. Stackars, stackars mor!

Den sjuka var stilla, men hon sof icke så djupt, som de alla trodde; nu rörde hon sig i bädden och öppnade ögonen.

„Goddag, kära!“

„Är det du Niilo? Hur kom du hit?“

„Prosten sände mig bud genom bref, och då begaf jag mig genast på resan“.

„Du har varit en god son, Niilo, det har du. Fjärde budet är kanske det enda du haft i minnet af allt hvad jag lärde dig i barnaåren“.

„Åh, nog tror jag, att jag minns litet mer“, svarade han med ett försök att skämta, men hon skakade afvärjande sitt hvita hufvud. „Då man glömt det förnämsta, gäller allt öfrigt inte mycket“, sade hon nästan strängt.

„Kära mor!“ — „Säg inte så, Niilo, säg hellre: käre Gud Fader! Det är ej mig du brutit emot, det är emot din tro och lofven mot vår Herre“.

Hon slöt ögonen, och det trötta sorgfulla draget sänkte sig ännu djupare ned öfver det fårade ansigtet. Hvad det var för en klyfta mellan dem! Sonen kände det i denna stund med en oafvislig ångest, och kallsvetten bröt fram på hans panna. Det var inte klyftan mellan olika klasser af människor, den himmelsvida skillnaden mellan en döende inhysesqvinna och den framåtgående, berömde operasångaren; nej, det var någonting både djupare och högre, som stod mellan moder och son, och bryggan öfver svalget var bruten i stycken.

„Mor, mor!“ hviskade han och gömde hufvudet i täcket. I denna stund skulle han gladt gifvit allt hvad han vunnit, guld ära och sångarnamn för en enda förståelsefull blick ur dessa stackars brustna ögon.

Hela natten satt Niilo qvar, utan att sömnen för en enda minut kom och tillslöt hans ögonlock, och så grydde morgonen med denna den tidiga vårens gråa dagning öfver den bruna marken, där snön ligger fläcktals qvar och dimman hänger ned mot jorden.

Den sjuka blef orolig. Hon kastade sig fram och åter på kudden och famlade med de knotiga fingrarna på täcket; dödsarbetet hade begynt. Antti och Maiju sågo menande på hvarandra. De visste, hvad sådant betydde. Men Niilo satt där aningslös och sörjde öfver att mor vändades. Maiju tog den gamla psalmboken, den som Niilo engång kunde utantill från perm till perm, och började läsa med sin långsläpiga, något gnällande stämma: „Nej, nej, inte läsa“ — den gamla slog ifrån sig med handen — „inte läsa, sjung något för mig!“ — „Gif hit!“ — Niilo sträckte sig efter boken. Det var en dödspsalm Maiju slagit upp, en af de gamla kärnpsalmerna, som lugnat och tröstat döende århundraden tillbaka i tiden. Han började sjunga. Rösten höjde sig som på starka vingar, mäktig och djup, fyllde hela den låga stugan, som plötsligt tycktes växa till ett tempel under svindlande hvalf. Den klagade, den bad, och slutligen svingade den sig i segrande jubel rakt in i himmelens korer. Aldrig hade Niilo sjungit så.

Antti och Maiju sutto andlösa med knäppta händer, men den sjuka hade rest sig. Utan stöd satt hon upprätt i bädden, och de slocknade ögonen strålade i öfverjordisk glans, medan ett skimmer af höghet, dödens obetvingeliga majestät, sänkte sig öfver hennes bleka panna. Niilos sång hade förtonat, och han sjönk på knä vid sängen. Då kände han moderns hand på sitt hufvud. „Gud välsigne dig, barn, du många böners son, du har sjungit mig in i himmelriket“.

Hon sjönk tillbaka i bädden, och allt var slut. Niilo såg Maiju tillycka den brustna blicken. Sedan kunde han ej längre härda ut; han öppnade dörren och störtade bort. Nu var det full morgon, och solen bröt fram genom den grå töcken-slöjan.

Niilo sprang framåt stigen inåt skogen. Han visste ej, hvart det bar, förrän han såg sjön glimma i morgonljuset. Den hade just afkastat vintertäcket, och vågorna hoppade muntert mot de nakna stränderna. Där var den flata berghällen, där han brukade ligga och stirra sig blind på solen i mid-dagsvärmen. Han kastade sig ned och snyftade, och allt hvad han genomlevvat af sorg både gammalt och nytt trängde sig på honom i denna ensliga stund. Han grät som ett barn, denna stora, starka man, hos hvilken något af pojken, någonting af hans hembygds barnsliga ursprunglighet stannat kvar under allt hvad lifvet därute bredt däröfver.

Kanske tänkte han i detta förtviflans ögonblick,

att om han stannat qvar som den lille Niilo, natur-sångaren, då hade mycket bittert varit sött och mången skuld obruten. Stackars mor, och stackars, stackars Niilo!

Dimman öfver vattnet lättade, och solglittret kom lekande öfver vågornas krusade kammar, medan den ljumma vinden som ett „vak upp“ drog genom skogen. Det tycktes nästan, som om man kunde höra björkarnas knoppar brista och gräsens strån spritta under fjolårets fallna blad, men midt igenom allting annat ljöd lärkans jublande drill i skyn, och talltrasten, bofinken och hela den öfriga sångarskaran föllo in i den fulltoniga kören.

„Gud finnes väl någonstädes!“ Niilo strök håret ur ögonen och reste sig upp. Det var, som om en röst hviskat i hans öra: „Om de lefvande tege, skulle stenarna ropa“.

Nu var det lif öfverallt i naturens rike, detta mäktiga vårlif, som griper sinnet med oemotståndlig makt. Där finnes ingen sysslolös i den stora verkstaden, där allt är ordnad efter oändligt visa lagar till det helas gagn och förkofran, och arbetet är tillika en gudstjenst i anda och sanning. Den som bäst fullgör sin andel däraf, hans lofsång klingar skönast.

Niilo drog djupt efter andan, och hans själ fylldes af sällsamma tankar. Aldrig hade han förr likasom skådat in i det harmoniska sammanhanget mellan allt i sin helhet och hvarje enskild del — där var ingen enda falsk ton — och aldrig hade han så djupt känt, att hvarje lefvande varelse har

sin plats i ledet, sin uppgift efter den gånghvar fått sig gifven. Således också han!

Skogen stod där rundtomkring honom skön och välbekant som i hans barndomsdagar, och när han långsamt vandrade framåt den barrtäckta stigen under de gröna hvalfven, började han omedvetet sjunga:

„Aanders Herre, Du skall raade
For de Skatte Du mig gaf“.

Så hade då moderns bön gått i uppfyllelse.

UNDER VÄGEN.

„Litet surdeg försyrar
hela degen“.

Att inträda i en ny verkningskrets förefaller som att vända ett nytt blad i lefnadsboken. Åtminstone tänkte han så, den unge studenten, som just var på väg in till hufvudstaden för att vid höstterminens ingång begynna en akademisk kondition. Villkoren voro förträffliga: god lön, två försigkomna elever och full frihet att använda den lediga tiden för egna studier — hvad kunde man mer begära!

De två föregående åren han varit student hade han dels informerat på landet, dels arbetat med lektioner och renskrifning, då han vistades i staden. Det gällde att icke behöfva falla modern till last, utan snarare hjälpa henne såvidt han kunde. En fattig prestenka med fem oförsörjda barn har just icke någta resurser.

Bertel var den äldste af syskonen och nästan i fars ställe för tre yngre bröder och två små sy-

strar. Emil hade han senaste vår fått placerad på apotek, Fredrik, som fått följa sitt hjärtas håg, plöjde nu hafvets böljor, och Harry bedref tillsvidare sina studier i folkskolan därhemma, medan systrarna erhöilo fri undervisning för lärarinnan hos baron Skölds på Toivola.

De voro sådana där vänliga hjärtegodas människor, både baron och hans hustru. Huru ofta hade de icke i nödens stund stått hans mor bi med råd och dåd! Och det var nu äfven på deras rekommendation Bertel erhållit plats hos en kusin till friherrinnan, öfverste Martin.

Bertel var dem så hjärtligt tacksam och modern ej mindre. Hon tänkte förnämligast på den stora fördelen för sonen att alltid hafva tillgång till god, stärkande föda, och sedan att få lefva hemlif inom en familj, det tyckte han ju så mycket om.

Öfversten, som var enkling sedan flera år, hade nyss med en slägting, som var värdinna i hans hus, och sin unga dotter återvändt från en längre resa till utlandet. Därför hade Bertels färd in till staden blifvit något framskjuten. Nu var han emellertid på väg och hade med ungdomens lifliga fantasi utfyllt tiden mellan de sista stationerna med att söka föreställa sig sin blifvande omgivning.

Snart brusade tåget in på hufvudstadens perong. Han visste, att han var väntad, men naturligtvis skulle ingen besvära sig ned för att möta honom. Således tog han genast ett åkdon och

begaf sig till målet för sin färd, som befanns vara ett ståtligt stenhuis vid en af stadens förnämsta gator.

Den eleganta våningen tre trappor upp var rikt upplyst, och en gammal styf betjent i livré öppnade tamburdörren för honom och mottog med en gravitetisk bugning den tunna, något slitna kappsäcken. Det var tydligt, att denna värdiga person såg ned öfver sin galonerade krage på den unge informatorn, som tillät sig att hafva en så tarflig packning. Studenten aftog mössa och ytterrock, och sedan öppnades dörren till matsalen helt ceremonielt.

Det strömmade emot honom som en flod af ljus; man satt till bords därinne. Bakom silfverteköket tronade en äldre dam, lång och kantig med skarpa drag och svart hår under en spetsfästning. Nu reste sig värden och helsade den inträdande med stram militärisk hållning. Han var en omkring sextioårs man, ännu rak och nästan ungdomligt smärt, ehuru hår och mustascher voro gråsprängda. Dragen voro fina och regelbundna, ögonen af en sällsynt vacker blå färg med melankoliskt uttryck. Han hade antagligen som ung varit af stor manlig skönhet, om ock någonting stelt och ceremonielt hvilade öfver den ädla gestalten.

„Välkommen, herr Holm!“ sade han. „Här får jag presentera för er min värdinna fröken Josefine Örn, och dessa äro edra elever Otto och Edgar.“ — Studenten bugade sig djupt för damen,

som med afmått höflighet räckte honom sina kyliga fingrar, därpå skakade han hand med de två gossarna, ungdomar på tolf och fjorton år.

Han såg sig omkring. I rummet funnos ej flere familjemedlemmar. Den gravitetiske betjenten sköt en af de skulpterade ekstolarna till bordet och satte en fylld tekopp framför honom. Bordet var pryddigt dukadt med vackert porslin och geditet silfver. Där fattades ingenting, men öfver det hela hvilade ett slags stel förnämhet, hvars kyliga stämning gjorde Bertel beklämd. Öfversten yttrade några anmärkningar om vädret och frågade höfligt efter hans resa, fröken Josefine iakttog en högtidlig tystnad, och gossarna stirrade i smyg på den nye läraren.

Bertel kom ihåg de otvungna middagarna på Toivola, värdinnans enkla välvilja och den jovialiske värden i hemväfda kläder och storstöflar. Det fanns många slags aristokrater i världen, tänkte han.

Sedan man ätit, drack öfversten ännu ett extra glas te vid en nysstend cigarr, och Bertel vände sig till gossarna med några frågor. Då hördes plötsligt prat i tamburen, och nästa minut slogs dörren till matsalen upp. Där inom ramen af de mörka draperierna stod nu som en uppenbarelse en ung flicka i elegant aftontoilett, som betjenten just befriat från en hvit pelskappa.

Med lätta steg och hufvudet lätt tillbakakastadt, med en egendomlig stolt böjning på den smärta halsen gick husets dotter fram till sin far och

kysste honom till helsning. Sedan nickade hon vårdslöst åt de öfriga utan att fästa afseende vid, att det fanns en främmande i rummet.

„Cely, detta är gossarnas nya informator, herr Holm“, sade öfversten och vände henne om, i det han slog armen kring hennes lif. Bertel bugade sig djupt, men den unga damen gjorde ingen min af att räcka honom handen. Hon endast granskade honom med en flyktig, men skarp blick, som dref blodet upp i hans kinder.

„Vill du ha en kopp te, Cely?“ — „Nej, tant, det bryr jag mig inte om“.

„Har du roat dig bra på teatern, min flicka?“ fadern drog henne tätt intill sig.

„Åh, jag kan inte säga. Stycket var en obetydlighet och de spelande medelmåttiga“ — hon låtsade en qväfd gäspning och log med nonchalant liknöjdhet.

Nu bjöd öfversten godnatt, och det var tecknet till allmänt uppbrott. Gossarna erbjödo sig att visa läraren vägen till hans rum, som låg bakom deras eget, och Bertel följde dem tyst och halft förstämnd. Den unga damens högmodiga väsen och hennes sätt gentemot honom stack honom som ett litet aggande törne.

Intrycket blef dock undanskymdt af andra, när han genom det stora rummet, som bröderna gemensamt bebodde och som var försedt med allt hvad rik mans barn kunde önska ifråga om trefnad och komfort, inkom i det mindre, som var bestämdt för honom och där ett vackert skrifbord,

en amerikansk gungstol, bokskåp och marmorlavoir angenämt berörde honom.

Edgar visade sig nu rätt tillgänglig, beskref husets vanor, sin skolgång med mera och fortfor att prata, ända tills Bertel vänligt förmanade honom att gå till sängs, på det morgondagens lexor icke måtte lida däraf.

Hvad honom själf angick, packade han ännu upp sin kappsäck och inlade sina få tillhörigheter i mahognyskåpet — utrymme fanns i öfverflöd. Sedan lade han sig i den prydliga bädden, men trots den goda madrassen och dunkudden under hufvudet låg han länge vaken, upptagen af hvarjehanda tankar, som alla rörde sig kring de nya förhållandena här och den nya omgifningen.

Nästa morgon vaknade han tidigt i följd af väckarurets ihållande ringning från det angränsande rummet, som manade gossarna att skynda ur bädden och göra sig i ordning. Bertel, som länge sedan tagit ordstäfvet „morgonstund har guld i mund“ till sitt valspråk, var ej sen att följa urets maning. Snart hade han slutat sin toilett och öppnade nu dörren för att se, huru långt gossarna voro komna. Edgar satt ännu omorgnad på sängkanten och sökte med sömniga ögon efter sina strumpor. Han var alltid på misshumör sex af veckans sju morgnar hela terminen igenom, därför att han var tvungen att stiga tidigt upp.

Den äldre brodern stod med hufvudet gömdt i tvättfatet och skrattade öfverlägset åt den yngres pjunk; all slags härdning hade ett särskildt behag för honom.

Edgar var klen för sin ålder, liflig och nervös samt, som Bertel senare kunde öfvertyga sig, böjd för att lätt taga intryck och låta leda sig till både godt och ondt. Otto åter föreföll som en ung atlet med sin smidiga kropp, sina smärta lemmar och kraftiga skuldror. Han hade regelbundet vackra drag, hvilkas shönhet dock till en del förtogs af någonting hånfullt kring munnen och den kyliga stelhet, som tycktes vara ett slägt-
arf och gjorde hans väsen otillgängligt. Ögonen voro skarpa, men anmärkningsvärdt vackra, likasom hans fars.

Sedan gossarna slutat kläda sig, genomgick läraren med dem dagens lexor, hvarvid han fann Otto temmeligen säker, särskildt i historien, men Edgar svag i matematiken. Gemensamt intogo de mjölk och cacao jämte färdigbredda smörgåsar, som buros in på en bricka, innan gossarna hastade till skolan. Sedan hade studenten några lugna timmar, tills frukosten kallade hela familjen tillsammans.

Öfversten hade icke heller försofvit sig. Han tog hvarje morgon ett kallt bad och en lång promenad och såg därför helt frisk och upplifvad ut. Annorlunda var det med fröken Josefine, som kom in i matsalen med en min, som om hon bitit i ett surt äpple, och den beklagliga notisen, att hon

icke sofvit en blund på hela natten. Som det — enligt hvad Bertel senare erfor — hörde till hennes vanor, tog öfversten saken temmeligen lugnt med ett höfligt deltagande, och hennes knot öfver „kaffet, som var kallt“ och „biffen, som var seg“, gick honom synbarligen ohördt förbi.

Sist af alla infann sig husets dotter i en för-tjusande högblå morgonklädning med gräddfärgade spetsar kring halsen och de fina smala händerna. Äfven hon såg missbelåten ut och besvarade trumpet faderns vänliga frågor efter hennes befinnande. Som ett bortskämdt barn gjorde också hon anmärkningar om maten och höll den styfve betjenten i ständig rörelse för sin upppassning. Ingenting var henne i lag.

Bertel tänkte på frukosten därhemma — potatis och salta mujkor året om — och mindes, med hvilken frisk aptit syskonen angrepo maten; hungern var och förblef nog den bästa kryddan, tänkte han, och vid dessa minnen flög en lätt ljusning öfver hans vanligen allvarliga drag. Han hade någonting egendomligt blidt kring munnen, som skuggades af små blonda mustascher; håret låg vackert öfver hans höga panna, och ögonen hade ett godt, tänkande uttryck. Hans utseende var vid första blicken i intet afseende påfallande; också hade öfversten nästan förgätit det sedan föregående qväll. Men när han nu i det fulla dagsljuset närmare granskade den nykomne, utföll denna mönstring ganska gynnsamt.

„Den nye informatorn ser rätt sympatisk ut“,

sade han till sin dotter, då de efter frukosten arm i arm gingo in i salongen.

„O-be-tyd-lig“, svarade fröken Cely med ett litet betydelsefullt uppehåll mellan hvarje stafvelse, men då öfversten rynkade ögonbrynen åt henne, spetsade hon sina röda läppar till en kyss.

Ännu midt på förmiddagen, när studenten gick ut för att bevista en föreläsning, satt hon i morgondrägt vid flygeln och spelade de ståtligaste konsertnummer med utomordentlig fingerfärdighet. Solskenet strömmade rikt in genom de höga fönstren i salongen, det lekte på etagerernas dyrbara porslin, återspeglades i de blanka trymåerna och smekte mjukt möblernas rödbruna sidenbeklädnad. Det hela var en passande ram för den unga damen vid flygeln — tänkte Bertel. Hon liknade i denna stund en praktfull tropisk blomma, som just behöfver det fulla varma solljuset för att stråla i all sin glans. Och hon var vacker, han hade aldrig sett någonting så fint och elegant i hela sitt lif, och med en omärklig suck egnad alla de fattiga ringa och undanskymda, som måste kämpa sig fram i dunklet härnere, tryckte han mössan med lyran på sitt ungdomligt käck hufvud.

Middagen var sen och utsökt väl tillagad, och stämningen lika ceremoniös som vid de öfriga måltiderna. Omedelbart därefter serverades kaffe i fröken Celys boudoir, ett förtjusande rum i hvitt med ljusblå draperier och fantasimöbel i alla former och färger — helt och hållet en bortklemad ung skönhets varma, färgrika bo. Vackra små-

saker — dyrbara minnen från resor i utlandet — funnos i öfverflöd, och kring den ornamentala kaminen, där en liten brasa flammade, stodo bekväma länstolar, som inbjödo till hvila och förtroligt samspråk.

Cely serverade själf kaffet vid ett litet rundt bord ur en spritkokare och i koppar af finaste porslin, så tunna som äggskal. Bertel var nästan rädd, när han första gången mottog en sådan bräcklig pjes i sina händer.

Öfversten hade genast slagit sig ned vid kaminen och smuttade på sitt kaffe, medan han då och då drog en rök ur cigarren och hela tiden följde dotterns rörelser, där hon sysslade med kaffekokaren och brände sina smala fingerspetsar på locket. Hon var verkligen tjusande behaglig vid dessa små qvinnliga göromål. Det var ej underligt, om öfversten gärna betraktade henne — tänkte Bertel. Själf fann han sig trots stelheten rätt tillfreds i det behagliga rummet. Han hade en medfödd förmåga att finna sig tillrätta öfverallt och en sund okonstlad naturs lugna trygghet äfven i främmande och ovana förhållanden. Hvarken fröken Josefines högdragenhet eller Celys ringaktning förbluffade honom alltför mycket och trots eller rättare kanske just tack vare sin tillbakadragenhet rörde han sig snart omkring så föga tafatt, som om han varit van att hela sitt lif trampa på bryssel-mattor och äta på äkta porslin.

Ibland inbillade han sig till och med, att husets dotter nästan tog illa upp, att han icke lät impo-

nera på sig af den nya omgifningen och som om hon funnit ett visst behag uti att bringa honom ur fattningen, när tillfälle gafs. Men i det hela var hon så likgiltig för den unge mannens tillvaro, som om han varit en atom i luften omkring dem.

Med sina elever kom han ganska bra öfverens. Åtminstone visade sig Edgar den första tiden mycket vänlig. Brodern däremot var fortfarande mera otillgänglig. Hans satiriska lynne stötte ock läraren tillbaka, så att han hellre sysselsatte sig med den yngre eleven. Edgar behöfde äfven större eftersyn i fråga om lexorna, hvilka han bedröfligt försummade. Vanligen upptog han fogligt Bertels lätta förebråelser och förmaningar, men i det hela lade han dem föga på sinnet. Hans mjuka väsen var behagligt att umgås med, men det var en natur af vax, som formade sig villigt efter hvarje nytt intryck, en af dessa karakterer utan fasthet, hvilka fordra stort tålmod och uthållande energi hos uppfostraren, om något resultat skall uppnås.

Från början hade den unge läraren föresatt sig att så vidt möjligt undvika att klaga på eleverna hos deras far. Han ville helst ensam kämpa ut med dem, om det skulle komma till strid. Med ungdomlig entusiasm hade han uppgjort planer för gossarnas utveckling både i intellektuelt och moraliskt hänseende och tänkt sig, huru han genom öppenhet och förtroende skulle kunna vinna deras tillgifvenhet. De första veckorna krossades dock tyvärr åtskilliga af hans rosenfärgade förhoppningar och han lärde sig att djupt känna lä-

rarekallets mödor. Med en håglös elev som Edgar och den andra slutet och otillgänglig var hans arbete hvarken angenämt eller fruktbringande. I alla fall blef det honom en god öfning för framtiden, då han helt skulle egna sig åt detta arbete och — han var ung och lefnadsfrisk! Hvad som icke nåddes i dag, kunde man ju vinna i morgon.

Öfverste Martins hus var i alla afseenden komfortabelt, ett af dessa hem, som utgöra den skarpaste kontrast till armodets och försakelsens boningar. Man tycktes här vara så vida skild från alla lifvets hotfulla skuggsidor, att man knappt kom ihåg att de funnos till — så föreföll det åtminstone Bertel Holm.

Med tyst intresse studerade han sin omgifning och det lif den lefde, dag efter dag. Öfversten hade ytterst regelbundna vanor. Utom arbetet på embetsbyrån, där han satt några timmar hvarje förmiddag, hade han sina promenader, vid hvilka han trotsade väderleken af hvad beskaffenhet den än må hafva varit; qvällarna egnade han åt familjekretsen, där han sysselsatte sig med att spela schack eller skära upp en ny bok. Syslölös syntes han aldrig.

Fröken Josefine, hvars förnämsta värdinnepligt tycktes inskränka sig till att taga emot visiter och presidera vid tebordet, föreföll honom som en

temmeligen intresselös personlighet med högst flacka åsikter och ytlig uppfattning. Hon tillhörde tydligen en klass af människor, som alltid se världen grått i grått, som man säger, och anse sig förfördelade af snart sagdt hvarenda varelse på Guds gröna jord.

Husets unga dotter åter lefde likt blommorna på marken, de där hvarken så eller spinna, ett lif blott och bart för sig själf, sina egna nöjen, fröjder och förhoppningar. Hon var sin fars afgud, men gjorde nästan intet för hans trefnad, lät sig blott omhuldas på allt upptänkligt sätt som en vacker liten egoist af renaste vatten. Musik var hennes passion. Ibland kunde hon sitta flere timmar vid flygeln och uppöfva sina smala fingrar till en nästan virtuosmässig färdighet. Andra dagar åter rörde hon knappt vid en tangent, ty hon var ombytlig som ett aprilväder, en riktigt nyckfull kvinna, som man aldrig visste, hvar man hade.

Om hon en afton stannade hemma, ansåg öfversten det som en ren uppoffring af henne. Vanligen kom hon blott om qvällarna på några korta ögonblick in till de öfriga, iklädd en elegant tolett och otålig att komma i väg till något nytt nöje. Att roa sig tycktes sannerligen vara hufvuduppgiften i Celys dagliga lif såväl i hennes eget som i familjens tycke.

Vanligen kom baron Evert Sköld för att hemta henne, om det sedan gällde en konsert eller en teaterföreställning. Han var kusin till öfversten, stabskapten och en rätt angenäm salongshjälte, med välvårdade mustascher och små, nätta fötter.

Cely och han voro barndomsbekanta, och det var därför naturligt, att han uppträdde som hennes riddare och ledsagade henne därute i världen. Men Bertel erfor föga sympati för honom, så mycket han än tycktes vara omtyckt af familjekretsen i hemmet. Fröken Josefine riktigt tinade upp vid hans små pikanta vitser ur dagens krönika, och gossarna, isynnerhet Edgar, lyssnade med förtjusning till allt hvad han berättade. Öfversten var alltid vänlig mot honom och Cely syntes finna sig förträffligt i hans sällskap. Men när han kom, var det som skulle han medfört en fläkt af stora världens ofrid och tomhet, tyckte studenten.

Äfven Celys uttalanden om människor och förhållanden, som hon ej kände, andades samma kalla ironi. Mången gång föreföll det, som om hon innerst hånlett både åt sig själf och andra, och Otto sekunderade henne med förtjusning. Bertel kände ibland blodet brusa ända upp i tinnigarna vid deras öfvermodiga yttranden; han hade velat lägga handen öfver sin elevs dristiga läppar. Men det anstod ju icke honom, när fadern själf lyssnade utan ett ord af motsägelse.

Öfversten var — det insåg han snart — en så öm far, att hans känsla för barnen nästan öfvergått till svaghet och sålunda bildade den skarpaste kontrast mot forntidens stränga tukt. De hade rättighet att yttra sig fritt om allt, och detta stärkte dem särskildt i den hos de unga naturliga benägenheten att alltid tro sig hafva rätt.

Otto och systemen voro innerligt fästade vid

hvarandra såsom tvenne lifligt sympatiserande och i andligt afseende beslägtade naturer. Bertel kände sig omedvetet tillbakastött af dessa båda, kanske för att hans egen öppna natur trädde i alltför hård konflikt med deras stela slutna väsen. Hvad han kände varmt och rikt, det måste fram i dagen, om han äfven stötte på motstånd. Följden af detta fjärande från den ena eleven blef emellertid att han trots Edgars mindre betydande egenskaper kom att sluta sig mera till honom och att han i hemlifvet oftast var tyst, då Cely var närvarande. Med sin vackra stolta blick såg hon också så liknöjdt förbi den anspråkslöse studenten, som om han knappt funnits till för henne; de tycktes hafva ingenting gemensamt.

Sålunda kom det sig, att Bertel i det eleganta hufvudstadshemmet, där det var så väl sörjdt för hans kroppsliga välbefinnande, ofta kände sig ensam och hungrande till själen. Från öfversten, den oklanderlige gentlemannen, till den ceremoniose betjenten med sina cirklade bugningar fanns där ingen, som lefde och tänkte såsom han, ingen, som sökte något annat och högre än hvad jorden tillhörde.

Hans eget hem hade varit ett af dessa djupt allvarliga presthus, där familjefadern invigt sitt lif till Guds tjänst i anda och sanning och äfven önskade att se hela sitt hus såsom en Herrens församling i smått. Morgon och aftonandakt tillhörde de dagliga vanorna, sabbatens helgd tänkte ingen på att kränka. Man lefde där ytterst enkelt i enlig-

het med de tarfliga inkomsterna, men frid och förnöjsamhet gjorde hemmet lyckligt för hvarje medlem i familjen, och utom den stod församlingen som en tillgifven krets af vänner med barnsligt förtroende slutet till sin själaherde.

— Här var allt himmelsvidt olika. Här gällde det att kämpa sig fram utan stödet af ett vänligt råd eller ett allvarsamt ord. Man måste så att säga lära sig att stå för sig själf, och det ville Bertel nu med Guds hjälp. Redan den första söndagen efter hans ankomst, då han vid sin fråga till gossarna, om de ville följa honom till kyrkan, fått såsom svar en förvånad blick af Edgar och Ottos ironiska löje, visste han, huru landet låg.

Under fjolårets korta vistelse i hufvudstaden hade han ingått i K. F. U. M., där han visste sig hafva en brödrakrets af lika tänkande. Han hade äfven deltagit i undervisningen vid en söndagsskola. Nu beslöt han åter erbjuda sin tjänst till denna verksamhet. Det var en sådan tillfredsställelse, tyckte Bertel, att begynna veckans första dag med ett arbete för andra. Edgar såg helt förundrad ut, när han första gången kom hem från skolan med ansigtet strålande af inre fröjd, och då läraren upplyste honom om orsaken därtill, kunde gossen ej begripa, huru det låg något nöje uti att lära okunniga simpla barn i ett qvaft och trångt rum. Pappa gick aldrig i kyrkan, för att där var osundt — hygienin var öfverstens käpphäst. Man kunde ju inte veta, hvilka smittförande ämnen som samlade sig där, hvarest så mycket folk var hopträngdt på samma plats.

Bertel log. „Min far måste som prest besöka sjuka och döende, och under de svåraste epidemier var han ofta den förste man rådfrågade för att få hjälp och tröst både till kropp och själ. Engång berättade han om en stackars koppssjuk, som blott med svårighet kunde föra sina förfärligt uppsvällda läppar intill kalkens brädd. Ett sådant exempel sedt från barndomen förjagar all rädsla i dylika fall“.

Edgar skakade på hufvudet. „Jag springer alltid förbi klinikerna utan att våga andas“, försäkrade han. Otto teg, men Bertel såg, att han uppmärksamt följt med samtalet, och tillade därför: „Jag vill ej, att min söndag skall likna veckans alla öfriga dagar; under dem slår arbetet för jorden och dess angelägenheter alltför mycket embargo på tid och krafter, och själen — vårt ädlare jag — behöfver väl dock en enda dag till sin hvila“.

Han visste ej, om gossarna förstått honom, men gladdes öfver att ha fått uttala sin öfvertygelse. Budet „tänk på att du helgar hvilodagen“ tycktes i detta moderna hus vara föråldradt och glömdt. Öfversten frångick ingen af sina regelbundna vanor, fröken Josefine skötte sin virknål och Cely sina nöjen. Edgar tyckte om söndagen, men blott för att väckaruret lemnade honom i ro att njuta sin morgonhvila, och Otto brukade då promenera med sin syster, öfver hvilken han var mycket stolt. Eljest var allt sig likt, endast att middagen var mera utsökt än vanligt.

Bertel kände nu längesedan husets alla seder och vanor. Öfversten led sedan föregående vår af en ögonsvaghet och var förbjuden att anstränga sin syn vid lampsken. Bertel erbjöd sig då att läsa högt för honom om qvällarna, och anbudet blef väl upptaget. Äfven om söndagen hade han icke försummat läsningen, men nu hände sig en söndag under hösten, att han blef ombedd att medverka vid ett aftonsamqväm för arbetare. Han hade en behaglig baryton och var van att sjunga solo därhemma med ackompagnemang af det gamla klaveret, som engång tillhört hans mormor.

Öfversten fann visserligen denna qväll ovanligt lång, då hans unge föreläsare icke infann sig på sedvanlig timme, men tog det tillika helt naturligt, att studenten en gång skulle vara ute och roa sig med kamrater. Edgar, som redan blifvit van vid lärarens sällskap, gäspade af ledsnad, och då Bertel återkom, helsades han därför ovanligt vänligt.

„Ni är tidigt tillbaka, herr Holm“, sade öfversten. „Gällde det teatern eller någonting trefligare?“

„Var det inte en konsert herr Holm talade om med sin kamrat?“ inföll Edgar.

„Ett så ståtligt namn törs jag icke gifva vårt enkla temöte“, svarade Bertel leende.

„Hvad är ett temöte?“ frågade Edgar på sitt barnsliga sätt.

„Åh, ett enkelt samqväm, dit man inbjuder obemedladt arbetsfolk för att bereda dem nöje och nytta, så vidt ske kan“.

„Nå väl, hvári bestodo nöjena i qväll?“ Ottos röst ljöd spefull.

„Vi hade piano-musik, föredrag om Runeberg och sång. Flere unga damer och studenter medverkade af vänligt intresse“.

Öfversten nickade bifallande. „Det var ju vackert, det där“.

„Ja“, sade Bertel med sitt ljusa leende, „så kan den enas gåfvor blifva den andra till glädje; det är så meningen i Guds stora hushållning“.

Öfversten såg bort, men Edgar frågade lifligt: „Sjunger herr Holm också?“

„Förmodligen endast psalmer“, sade Otto ironiskt och såg bort till systemen för att finna medhåll som vanligt.

Bertel såg lugnt på gossen. „Ja, jag sjunger litet“, sade han, psalmer och äfven andra enkla sånger, ty några lektioner har jag aldrig kunnat taga“. Därmed slutade samtalet.

Cely, som ej deltagit däri, steg häftigt upp och gick och satte sig vid flygeln. Snabbt gledofingrarna öfver tangenterna i en liflig tarantella, som om hon velat jaga bort alla allvarliga intryck. Edgar klappade i händerna, men studenten satt tankfull och betraktade den unga flickans profil, som likt en fint skuren camé aftecknade sig mot dörrgardinens sammet. Helt plötsligt öfvergick musiken till ett mildt adagio, och därefter kom Chopins sorgmarsch i högtidligt gripande tempo.

Bertel kunde ej låta bli att tänka, att tonerna

afspeglade pianistens egen stämning. Kanske var denna högdragna, kalla flicka, som tycktes ega allt hvad hjärtat kunde åtrå, likväl en fridlös själ, som suckade efter försoning. „Hvem kan utrannsaka dig, o människohjärta!“

Trots sin skenbara likgiltighet hade Cely i alla fall lyssnat till samtalet denna söndagsafton, ty några dagar senare vände hon sig vid middagen tvärt till Bertel och frågade, om han ville delta i några musikaftnar, som hon ville arrangera här hemma. Frågan var ej vänlig, den liknade snarare en befallning. Men Bertel ville ej neka, då det var första gången hon riktade en begäran till honom. Följande kväll begynte de.

Det var en liten exklusiv krets, där baron Sköld spelade främsta rollen. Meningen var att söka åstadkomma körsång och duetter samt pianomusik och något violinsolo då och då. Man valde noter, och de flesta närvarande voro mycket musikaliska, det märkte Bertel genast. Han å sin sida kände noterna, men föga mer. Naturligtvis skulle de snart afskeda honom såsom alltför oskicklig, det var åtminstone högst antagligt, och ett sådant nederlag tog han ej synnerligen tungt. Profsjungningen utföll emellertid så lyckligt, att Bertel fick komplimanger och smickrande ord från alla håll, och som det för honom alltid var ett

nöje att sjunga, deltog han snart med lust och lif i aftonens underhållning.

Äfven baronen sade honom några fadda artigheter för hans röst. Eljest såg han från sin vanliga inbillade höjd ned på sin omgifning med tilljord slöhet, och alla närvarande — utom Cely — tycktes för honom betyda mindre än intet. Bland damerna fann Bertel till sin öfverraskning och glädje en trefflig ung flicka, som föregående sommar vistats på Toivola och hade hans hemtrakt i godt minne. Hon var liflig och vaken, och det var dessutom ett stort nöje för honom att i denna krets kunna språka med någon om välbekanta förhållanden.

Hans första inträde i sällskapslifvet aflöpte således väl, och de musikaliska qvällarna blefvo hädanefter till stor trefnad för honom. Flere af damerna spelade väl, och en af herrarna var en god violinist. Han var således i tillfälle att höra gedigen musik, dessutom solosång och senare duetter. Baron Sköld sjöng med Cely. Hans röst var ej obehaglig, men något konstlad likasom allt hos honom. Engång föreslog någon i sällskapet henne en duett med herr Holm, men hon fäste ej något afseende därvid. Bertel visste nog, att han var med endast för att Cely ansåg honom behöflig på sin plats i kören.

Edgar var förtjust, då det var främmande hemma. Lexorna skulle utan lärarens upprepade påminnelser sådana qvällar alldeles blifvit lemnade å sido. Han fäste sig vid fruntimrens toiletter,

låtsade spela kavaljer och härmade i smyg de vuxnes manér, isynnerhet baron Skölds.

„Jag kan inte förstå dig“, sade Otto en afton. „Evert är ju rätt vitsig ibland, men för resten en äkta sprätt.“

„Ah, jag tycker att han är så stilig“, bedyrade Edgar. „Allt hvad han har ända från monogrammet på näsduken till den parfym han begagnar är så fint och så modernt.“

„Och det är hufvudsaken, förstås“ — Ottos läpp kröktes håfullt. „Det är lumpet af en man att hänga vid sådant strunt — tycker jag“.

„Hvad innebär då för dig begreppet manlighet?“ frågade Bertel och slog sig ned vid gossarnas studiebord.

„Modig som ett lejon och stolt som en kung“ — gnolade Edgar, som gärna ville retas.

„Är det din definition på en verklig man?“ läraren smålog, men Otto teg. Broderns skämt hade sårat honom. — „Då jag var pojke“ — sade Bertel — „tänkte jag på Alexander den store och Karl XII som mina hjältar. Det fysiska modet föreföll mig då så beundransvärdt. Men i det hela räcker det ej ensamt till att bekämpa orättvisan, uppoffra sig för rätt och sanning och att beskydda de svaga. Det fordras någonting mer, icke sannt?“ Han lade sin hand på Ottos skuldra.

„Var herr Holms far en sådan man?“ — han såg skarpt på studenten.

„Ja, Otto, det var han“.

„Berätta någonting om honom!“ bad gossen

nästan skyggt, och Bertel berättade. Han beskref faderns försakelsefulla lif, huru han sträfvat för sitt bröd ända från pojåkåren, huru han som prest verkat i en fattig församling, som han ej för yttre fördelar velat öfvergifva. Han berättade, huru fadern varit mot sina barn på engång öm, men tillika så fast, att det aldrig någonsin föll dem in att sätta sig upp mot hans vilja; de hade en så instinktlik förnimmelse af, att den alltid syftade till det rätta. Han berättade om den kärlek, som egnades honom af folket, hvares föresyn han var i allt. Skulle en väg byggas, var det pastorn, som stakade ut den; rådde fattigdom, skaffade han bistånd och arbetsförtjenst, och under tider af sjukdom var han läkare för både kropp och själ. I prestgården fanns ett litet husapotek, för det mesta bestående af örter, som pastorn låtit sina barn insamla och själf beredt, ty han hade i sin ungdom studerat medicin. Alla sjuka kommo därför gärna till honom att söka bot.

„Jag skulle varit rädd för dem“, menade Edgar.

„Så vidt jag kan minnas, hade ingen af oss syskon någon smittosam sjukdom“, sade Bertel.

„Min far höll mycket på att man skulle härdas; frisk luft och kallt vatten fingo vi aldrig sakna“.

„Det tycker jag om“ — Otto nickade bifall. Hans blick hängde hela tiden med lifligt intresse vid lärarens läppar. Bertel såg med fröjd, att hans vanliga stelhet gifvit vika, och fortsatte att berätta, tills gossarna gingo till sängs. Själf satte han sig sedan att skriva ett bref till sin mor. Några mi-

nuter senare öppnade Otto dörren för att göra en fråga om morgondagens lexor. „Kanske störde jag?“ sade han med ovanlig hänsynsfullhet.

„Visst icke! Ni får gärna komma till mig med frågor när som helst. Dessutom gjorde jag inga viktiga anteckningar för tillfället; jag skref till min mor“.

„Är herr Holms mor vacker?“ Frågan kom oförberedt och rakt på sak.

„Månne man någonsin reflekterar öfver sina föräldrars utseende?“ svarade han skämtsamt. „De äro nu engång far och mor bara, men med eftertanke tror jag mig kunna säga dig, att min mor icke ser hvad man kallar bra ut. Hon har haft så många bekymmer, att hennes kära ansigte tidigt åldrats, men god och vänlig är hon, det kan jag försäkra dig“.

Otto såg tankfull ut. „Min mamma var mycket vacker“, sade han lågt, „och äfven mycket god, men vi få aldrig tala om henne; pappa tål inte höra det. Han sörjde henne, då hon dog, så mycket, att han höll på att bli galen“.

„Verkligen? Är det längesedan din mor dog?“

„Sju år. Godnatt, herr Holm, och — tack!“

„Godnatt, Otto, sof godt!“

Bertel nickade hjärtligt åt honom. När han blef allena, tänkte han på, att han nu fått en förklaring på den melankoliska blicken i öfverstens ögon. För en så sluten och inåtvänd natur som hans, kunde man förstå, att en sådan allsmäktig kärlek betydde mer än själfva lifvet. Han gladde

sig äfven åt den lilla inblick han denna qväll fått i Ottos karakter. Det var, som om han plötsligt påträffat en liten fläck, som skälfde vid beröringen af en varm hand, och när han jämförde de båda bröderna, kände han, att man aldrig skulle lyckas inpräglade någonting rätt djupt i Edgars grunda natur, men att det hos Otto fanns en botten, på hvilken det lönade sig att bygga vidare. Då han slutat sin brefskrifning, gick han in i gossarnas rum för att se, om de släckt sin lampa, något som stundom blef glömdt. Äfven nu brann den och belyste klart de sofvande. Edgars vackra hufvud låg mjukt tryckt mot kudden och högra armen hade han kastat däröfver. Det var en nästan idealisk gossbild, värdig en målares pänsel. Ottos drag voro lugna och såsom mejslade i marmor, men kring den vanligen så bestämda munnen hvilade nu under sömnen ett vekt uttryck, som rörde lärarens hjärta. „Af dig skulle kunna bildas en man i detta ords bästa betydelse“, mumlade Bertel. „Här finnes rikt material. Hjälpe mig Gud att lägga en god grund“.

I matsalen fanns ett äldre piano, som tillhört den aflidna öfverstinnan och därför fått stå här, fastän Celys musikaliska begåfning fordrade ett modernare instrument. Edgar, som hade godt öra, brukade ibland klinka på tangenterna och taga ut små bitar, som han snappat upp här och där, stund-

om en operamelodi, stundom en blajvisa. Då Cely någongång var ute att promenera med öfversten och fröken Josefine dragit sig undan, kunde Bertel äfven slå sig ned och musicera. Han hade ej lärt sig spela, men hade sinne för musik och kunde efter gehör ackompanjera till de enkla visor och andliga sånger, som de sjungit därhemma. Det kändes så godt att i skumrasket gnola de välbekanta melodierna, men hymner sådana som „Dig Jerusalem vi önska lycka“ eller „Hvit såsom snö“ klingade än mer gripande och till hjärtat trängande genom det dämpade tonfallet.

Stundom hörde han under sången en dörr öppnas utan att fästa afseende därvid. Han visste, att den låga sången ej kunde störa någon, och hade ej en aning om att där fanns åhörare. Men borta i den skumma korridoren skockade sig tjernarena och lyssnade begärligt. Till och med den styfve betjenten höll upp att röka och köksan, den ordkarga Kristine, som varit i huset långt förrän öfverstinnan dog, sade högtidligt till de öfriga: „Märk mina ord, nu kommer välsignelsen till huset, när Gud prisas härinne. Den saliga frun må glädjas bland änglarna; hon ville nog sina kära det bästa“.

Om detta hade sångaren emellertid icke den aflägsnaste aning, där han satt och i toner tolkade sitt unga hjärtas öfvertygelse. Edgar kunde ibland hänga en stund öfver pianot och höra på, men han hade aldrig ro att vara länge på samma ställe. Otto satt och läste inne hos sig; dock trängde sån-

gen genom den öppna dörren rakt in till honom och tvang honom att lyssna. Och medan han så gjorde, steg moderns bild lifslevande fram för hans syn. Hon hade också sjungit så för sina små barn och knäböjt om qvällarna vid deras bäddar och lärt dem bedja. Den klara genomträngande blicken ur hennes mörka ögon tycktes ställa till honom så många frågor, som han ej visste, hur han rätt skulle svara på.

En eftermiddag, då huset åter tyktes vara som utdödt och till och med gossarna hade gått ut i staden, satt Bertel åter vid pianot, och som han nu trodde sig vara helt allena lät han — gripen af sångens makt — rösten höja sig i hela sin styrka. Då hördes plötsligt brådskande steg bakom honom. Han tystnade genast och vände sig om, och där stod Cely blek och med skälfvande läppar.

„Sjung inte mer“, sade hon häftigt, „jag tål inte höra det, jag har hufvudvärk!“

Trots hennes ovänliga sätt kände sig Bertel dock helt skuldmedveten. „Förlåt mig,“ svarade han blott. Hon vinkade otåligt med handen; sedan kastade hon sig plötsligt ned på närmaste stol och brast i en krampaktig gråt.

Studenten blef förskräckt; han ville ropa på fröken Josefine, men Cely afböjde det energiskt. Nästa ögonblick hade hon redan rest sig och utropade med sitt skeptiska löje: „Seså, berätta nu för hvem ni vill, att jag är en sentimental toka, men er sång irriterade verkligen mina nerver“.

Bertel tänkte länge efteråt på detta besynner-

liga uppträde. Han kunde ej komma till någon annan förklaring än att hon var sjuk eller uppörd af något, som händt henne. Vid tebordet syntes dock intet spår af tårar i hennes vackra ansigte, och hon bemötte studenten till och med högdragnare än vanligt. Ja, från denna dag tycktes hon nästan för honom fattat en hemlig motvilja, hvars orsak Bertel till sin ledsnad ej förmådde utgrunda.

Höstens mörka veckor hade emellertid glidit bort i tidens ström, och julen stod för dörren. Som Bertel hade en lång och dyr resa hem, beslöt han att stanna i staden öfver helgen och i stället sända respengarna som julklapp till sin mor. Tanken på att sakna de kära på julaftonen blef visserligen tyngre, allt som dagen närmade sig, men som han hade ett godt lynne och var böjd att se saker och ting från deras ljusaste sida, märkte ingen hos öfverstens, att han dessa dagar genomgått en lexå i konsten att försaka.

I kapp med gossarna fröjdade Bertel sig åt julutställningarnas prakt. Hvarje dag beundrade de dem tillsammans, och vid hemkomsten blef det alltid tillökning på de önskelistor Otto och Edgar fingo lemna åt sin far.

Bertel gick och smålog åt deras ifver. Han kom ihåg sin egen barndom, då ett par ullvantar och en stor pepparkaka utgjorde hans önskingars mål i fråga om julgåfvor. Men glädjen i det enkla hemmet var nog lika djup och rik, om också skänkerna icke hade större värde.

Söndagen före jul firades en liten fest i den söndagsskola, där Bertel undervisat. Han var en af de mest intresserade deltagarne och outtröttlig att med sin trappstege klifva upp och smycka granen. Och när så den glada skaran strömmade in och psalmens ljud höjdes af de späda barnarösterna, var det han som anförde sången.

Han var ännu helt upplifvad af hvad han sett och hört, när han om aftonen kom hem, och då han trädde in till familjen, kände han sig så varm om hjärtat, att han ovilkorligen måste omtala, hvad han nyss upplefvat. Med lefvande färger beskref han barnens glädje, de minstas häpnad vid anblicken af underträdet från sagans land och den allmänna belåtenheten på festen. Han blef helt entusiastisk i sin ifver. Då han tystnade, såg fröken Josefine upp från sin patiens och sade sötsurt:

„Det är fasligt hvad man nu för tiden bråkar mycket med att roa sämre folk. Månne de blifva bättre eller tacksammare för det? Snarare tvärtom, tror jag. Hyggliga tjenare är det ondt om, och så de ohyggliga socialisterna! Nej, tacka vet jag den gamla, goda tiden“.

Öfversten teg, gossarna disputerade vid schackbrädet, och Cely vände med anmärkningsvärd ifver bladen i en roman af Bourget.

Det kom plötsligt som en iskyla öfver Bertels lifsvarma hjärta. Huru hade det väl nyss ens fallit honom in att söka väcka deras intresse för det, som rörde honom så nära? Nedslagen tog han en tidskrift och försökte läsa, men tankarna ville ej

följa med orden. Efter teet ville han genast gå. Då kom öfversten fram och lade handen på hans axel. „Unge man“, sade han lågt, „om ni känner någon, som behöfver en liten penningehjälp till julen, så — låt mig veta det“. Bertel såg på den gamle herrn. Hans ansigte var sig likt, blott kring munnen ryckte det som af en bekämpad rörelse. Hvem visste! Kanske hade han misstagit sig i qväll angående likgiltigheten för hans små meddelanden. Kanske var tvärtom just detta anbud ett bevis på motsatsen — och han blef åter glad till mods.

Då han kom in i sitt rum, följde Otto med. „Skulle andra också fått vara med om den där julfesten?“ frågade han tveksamt.

„Det tror jag nog“.

„Då skall jag nästa jul . . .“

„Du är då ändtligen förtänksam“, afbröt Edgar skrattande med full hals. „Jag skall anförtro herr Holm, att han är pinkär i allt hvad barn heter ju mindre desto bättre och det så karlaktig han alltid skryter med att vara“.

„Tig!“ brusade Otto upp och begaf sig med stormsteg in i sofrummet, där han försjönk i den majestätiska tystnad, hvarmed han vanligen bestraffade broderns små nålstyggn.

„Styrkan och svagheten passa väl ihop, minns det, Edgar!“ sade Bertel, när han stängde dörren. Han tänkte länge på Otto denna qväll och kände, att denna gosse, som från början förefallit honom föga sympatisk, nu låg honom varmt om hjärtat.

Själftva julaftonen inbröt vacker och klar med rimfrost på träden i esplanaderna och liflig rörelse på gator och torg. Bertel hade åtagit sig att köpa julgranen, och ledsagad af gossarna gjorde han en tidig excursion till marknadsplatsen, nickade god jul åt gubbarna vid lassen och smålog åt alla glada barn de mötte. På eftermiddagen hjälptes de åt att smycka det höga gröna trädet i matsalen, där det fått sin plats, och brokiga flaggor, silfverkulor och ljus i öfverflöd, för att icke nämna konfekten och den vackra frukten, gjorde det till ett högst lysande och tilldragande träd. Edgar ville knappt kunna hålla sina fingrar från läckerheterna.

När allt var färdigt, tog studenten sin mössa.

„Om herr Holm ämnar sig ut för att se de tända julgranarna, så är det säkert för tidigt“, sade öfversten, som han mötte i tamburen.

„Nej, jag tänker gå i kyrkan“.

„Jag kommer med“, ropade Edgar. „När vi återvända, få vi nog se julträden“.

Otto sade intet, men följde dem tyst.

Därinne i det upplysta templet brusade orgelns toner mäktigt under hvalfven. Man såg idel högtidsstämda människor, som synbarligen villigt samlats hit för att bereda sig till den stora högtiden. Bertel tänkte därpå, medan han lät blicken sväfva utöfver kyrkan. Sedan tog han sin psalmbok och stämde in med de öfriga. Han höll boken så, att båda gossarna skulle kunna följa med orden. Edgar hade dock för mycket att se på, och Otto satt först med nedslagna ögon, som om han blygts

för sig själf att vara här. Läraren låtsade icke därom, utan fortfor att sjunga, och snart märkte han, att gossens blick höjdes och fästades vid den uppslagna boken. Då klingade Bertels röst än högre och gladare.

Julbönen, enkel och kort, trängde med sin värme in i hjärtat. Predikanten uppmanade enhvar att tacksamt mottaga julens stora, välsignade gåfva till själarnas saliggörelse och slutade med att tillönska julfrid och julfröjd. Bertel kände, som om denna hjärtliga önskan redan blifvit uppfylld på honom. Han tyckte sig vara i frid med både Gud och människor, och när menigheten reste sig för att sjunga slutpsalmen, var hans själ full af lof och pris. Otto stod rak och smärt vid hans sida med lyftad panna och frimodig blick. Man kunde ej höra de toner, som vällde ur hans unga bröst, men läpparna rörde sig sakta. Det var en stor seger, som blifvit vunnen. Just då de gingo ur kyrkan, knuffade Edgar sin bror i armen. „Ser du, Kristine är också här“, hviskade han.

Bertel såg upp och varseblef den gamla trumpna kokerskan. Han helsade henne vänligt, och det var som om hennes stränga ansigte ljusnat därvid. På hemvägen hade Edgar mycket att prata om julgranarna och de upplysta fönstren. Otto däremot gick tyst vid lärarens sida. Plötsligt trädde han sin arm under hans utan att säga något. Bertel gaf honom en uttrycksfull blick till svar och visste, att de förstodo hvarandra.

När de kommo hem, nickade studenten gladt

god jul åt betjenten, som öppnade för dem. Han såg helt förbluffad ut, men tycktes i det hela taga del väl upp, och som julstämningen från kyrkan ännu dröjde qvar hos Bertel, måste han också gå fram med en hjärtlig julönskan till öfversten och fröken Josefine.

Den förre såg vänligt in i hans ungdomsfriska ansigte, och en suck egnad minnet af längesedan glömda vårar uppsteg ur hans bröst.

„Jag har att framföra en hjärtlig tacksägelse för herr öfverstens julgåfva“ — sade Bertel. „Det är från en öfverlycklig mor, och jag tror, att penningarna kommo på rätt hand.“

„Jag är öfvertygad om att herr Holm gjort ett godt val“, svarade han afböjande.

„Det var vår vedhuggares hustru, som fick dem, pappa“, inföll Otto. „Hennes man hade skadat sitt ben, och de ha många barn“.

„Mycket sorgligt. Hvar bor det folket?“

„Härnere på gården“, svarade Bertel.

Öfversten vände sig bort med ett stygn i hjärtat. Så nära hade man nöd och brist utan att fråga därefter. — Egoism — mumlade han mellan de hopslutna läpparna.

Man åt i dag senare än vanligt, och all den vanliga julmaten serverades. Först vid bordet uppenbarade sig Cely i lilasfärgadt siden med friska konvaljer vid skärpet. Hon var strålande vacker, men ingen julglädje lyste i de stora mörka ögonen. Snarare låg en djupare skugga än vanligt öfver de fina dragen. Gossarna däremot voro mycket glada

och upplifvade, isynnerhet Edgar, som hade lättare att visa sina känslor. Deras glädje syntes till och med fördrifva molnen från faderns panna. För honom var eljest julaftonen de vemodiga minnernas dag.

Sedan man ätit, tändes granen genast, och Edgar nästan skrek af förtjusning, när den stod där i all sin prakt. Men äfven Bertels blick dröjde beundrande vid densamma, och han önskade blott, att de kära därhemma kunnat få se all denna härlighet. Hemlighetsfulla paket begynte nu hagla in från höger och vänster, och gossarna erhöello allt hvad de önskat sig: nya skridskor af yppersta slag, äfventyrsböcker, lådor med verktyg, olika slags spel och marzipan i oändliga former. Det var ett öfverflöd, som gjorde dem, allt som qvällen framskred, smått trötta och öfvermätta, tyckte läraren. Själ f mottog han flere goda och nyttiga gåfvor, dem öfversten med god takt utvalt. Särskildt gladde honom ett värdefullt historiskt arbete, som länge frestat honom i boklådsfönstren. Ofrivilligt måste han vid paketets öppnande nicka åt Otto, och gossen smålog tillbaka. Han hade i troget minne bevarat Bertels engång förrådada längtan och sedan gifvit fadern anvisning att köpa boken; nu såg han på engång stolt och glad ut öfver att hafva kunnat bereda en kär öfverraskning.

Då alla klappar voro utdelade och en viss dåsig het utbredd sig öfver salongen, gick Bertel in i matsalen till det öfvergifna julträdet. Längte stod han tankfull därinvid och betraktade granen, som

om han velat gifva den en öm smekning för alla de dyra minnen den väckt till lif. Sedan satte han sig till pianot och intonerade en liten julsång. Han hade ej sjungit, sedan Cely förbjöd honom det, men nu tänkte han ej därpå, utan började med dämpad röst:

Det grönskande julträd med frukt och ljus
 Nu strålar klart i vårt stilla hus,
 Jag med undrande blick det ser.
 Det väcker längtan, det tänder hopp,
 Med glädje fyller det hjärtat opp,
 Dess glans blifver härlig alltmer.

De talrika ljus, som i julqvällens stund
 Klart tindra emot mig på grönskande grund,
 Deras mening förstår jag väl.
 De likna Guds löftens otaliga här,
 Som stråla kring krubban där barnet är
 Och salighet båda min själ.

Han var så införlifvad i sången, att han ej hörde, huru tjenstefolket samlat sig vid dörren. Öfversten hade kommit in från salongen, och Otto lutade sig mot pianot tätt invid läraren. Alla hade de drifvits hitin af samma hemlighetsfulla makt. När sången var slut, såg Bertel upp och mötte Ottos tillitsfulla blick; instinktmässigt räckte han honom handen, och båda kände, att från denna dag ett band af sympati, som engång skulle leda till lifslång vänskap, knutits mellan dem.

Då han reste sig, trädde gamla Kristine fram och neg ceremoniöst. „Vi får tacka allesamman så mycket för julsången“, sade hon, neg åter och drog sig tillbaka.

„Gamla hederliga Kristine“, mumlade öfversten ohörbart, „hon har fört hela husets talan“. Men inne i salongen gnatade fröken Josefine öfver studentens påflugenhets att börja sjunga solo oombedd, och Cely satt och fläktade sig nonchalant med en elegant solfjäder, baron Everts julgåfva. Bertel såg på dem, och i sin stora, rika julglädje kände han ett innerligt medlidande med deras fattigdom på denna heliga qväll.

Nedanför den döda öfverstinnans porträtt — en vacker bröstbild med djupa milda ögon — blommade hvita hyacinter i doftande prakt, och öfversten stannade ofta vid sin vandring genom rummen framför detta minnenas altare. „Ack“, tänkte Bertel, „i henne skulle jag haft en god bundsförvant i detta hus. Måne hon ser med sorg ned till sitt världsliga hem, eller skådar kanske hennes förklarade blick alla dissonanser lösta i en ren och full harmoni?“

„Frid i hemmen, frid i hjärtat“, det var den unge studentens julönskan till all världen, då han somnade in julnatten.

Nyåret var öfver. Den långa vårterminen med sitt dryga arbete låg framför dem, och Bertel och hans unga elever grepo sig raskt an därmed.

På fristunderna företogo de långa promenader, och Otto, som ifrade för all slags sport, åkte skridsko hvarje eftermiddag. Om söndagarna åter, när Edgar föredrog en ljufligt förlängd morgonhvila, väckte han ofta sin lärare, och de två gjorde då tillsammans en uppfriskande skidtur i Djurgårdens löflösa lunder, ja långt ut på isen, där de första solstrålarna strödde sitt glitter. Därunder kommo de hvarandra allt närmare, och förhållandet mellan dem blef nästan broderligt. Bertel var väl redan fyllda tjuguet år och Otto blott femton, men han var för sin ålder ovanligt utvecklad till tankar och åskådningssätt. Isynnerhet gjorde han denna vinter stora framsteg; dock fanns där ingalunda idel segrar att anteckna. Ebb och flod vexla i människosinnet likasom i hafvet, det fick Bertel i fråga om sina elever ofta erfara. På hvarje liten själföfvinnelse följde ofta ett nederlag, och då var det att börja från början igen.

Stundom tröttnade han, blef retlig och otålig, och detta hade alltid till följd att Ottos gamla ironi dykte upp på nytt och att Edgars håglöshet fördubblades. Då var läraren själf nere i misströstans dal. Han hade litat på egen kraft vid framgången och måste åter lära, att han icke med sin egen viljas makt kunde arbeta sig upp igen. Så gick det genom solsken och regn, storm och stiltje dock framåt ett steg i sänder.

Med den öfriga familjen kom han under denna trägna studietid ej mycket i beröring utom vid måltiderna, då samtalet vanligen gick trögt. När baron Evert var närvarande, rådde dock vanligen mera lif, men de ämnen han diskuterade och sättet hvarpå han gjorde det voro af ytligaste slag och i allmänhet osympatiska för studenten. En eftermiddag vid kaffet gick han löst på presterna. De voro ett hycklande följe hvarenda en — påstod han.

Bertel tog eld. Det funnes äfven bland detta stånds medlemmar många, som dukat under för onda vanors inflytande, som tyvärr bedrogo både sig själfva och andra, men det vore orätt att döma alla efter enskilda individer. Naturligtvis hade man fullt skäl att ställa större fordringar på en prests sedliga karakter, men det borde ej förgätas, att han lika väl som hans åhörare blott är en arm människa.

„Är herrn teolog?“

„Nej, men min far var det och min farfar före honom.“

„Åh bevars, med sådana traditioner är ju ert energiska försvar afståndet högst förklarligt“ — skrattade baronen satiriskt. „Skada, att herr Holm inte själf egnat sig däråt.“

„Ni skulle kanske låtit oss skåda en *Jussilainen* i ny upplaga, som med sin visdom tror sig kunna omskapa världen och främst den syndiga samtiden“ — hånade Cely.

„Något skola de väl företaga sig“ — menade baron Evert och skar spetsen af en cigarr med

yttersta omsorg. „Hvad hafva de där herrarna annat att göra än stå på predikstolen och mata tron i bönderna, tron säger jag. Kom inte hit med förnuftet, det vill ingen svartrock höra talas om“.

Bertel bet sig i läppen men teg.

Baronen hade blifvit uppryckt ur sin vanliga slöhet. „Tro ändå inte, att de själfva äro blindt öfvertygade om det de proppa i andra“, sade han, „det är ett stort misstag; i vår upplysta tid har hvarje bildad människa, till och med de flesta prester, frigjort sig från dogmtron, fastän de ännu hålla på skenet. Jag går af princip aldrig i kyrkan för att icke behöfva se dem skrymta inför den okunniga hopen“.

„Ja, bort med hyckleriet, lefve upplysningen och friheten!“ ropade Cely med blixtrande ögon. Bertel satt med sänkt hufvud; nu höjde han plötsligt blicken och såg fast på henne.

„Äfven jag säger: bort med hyckleriet! Sanning framför allt och främst i religiöst hänseende! Men äro de upplysta nutidsmänniskorna verkligen alltigenom sanna? Finnes det icke hyckleri äfven inom materialismens råmärken och under öfverförfiningens mask? Man skall blotta det onda, heter det; endast så kunna missförhållanden rättas och samfundsljuten framdragas i ljuset för att bortskaffas. Ja väl. Men huru ofta förblandas icke just härvidlag sanning med lögn, och man fördubblar mörkret, där man ville framkalla ljus. Vi måste hafva ledfyrar icke blott för den korta vägen härnere utan också för evigheten“.

„Evigheten!“ — baron Evert strök liknöjdt askan af cigarren. „Där ha vi igen en af edra prestteorier. Jag lefver, tills jag dör, förmultnar och uppgår i gaser, som lära vara ett ypperligt gödningsämne — sådan är min filosofi“.

Cely såg grubblande framför sig. „Jag svärmar för nirvana, intets och glömskans ro“, sade hon. „Ibland blir man för trött på dessa fåfänga strider“.

„Ja, med sådana åsichter kunna själfmorden lätt förklaras“, svarade Bertel sorgset. „Om man endast antager den blinda slumpen som vårt lifs styresman, om man ej känner en rättvis Gud och bygger på Hans nåd i Kristus, då är det ju blott naturligt, om en sådan varelse i förtviflans ögonblick förkortar sin tillvaro“.

„Och ni tror då verkligen på alla de där sagnorna, som bibeln berättar?“ frågade Cely och såg på honom med en besynnerlig blick.

„Ja, jag tror“, svarade studenten fast.

Det blef plötsligt helt tyst i rummet, som om de med manligt allvar uttalade orden bredt en högtidlig stämning därinne, men baronen var ej den, som lät imponera på sig. „Herr Holm är så van att informera, att han äfven ville gifva oss en lektion för att icke komma ur takten“, sade han med sitt satiriska leende. „För resten tillåter jag mig att säga, att man aldrig bör gå så på djupet med en fråga; det är tarfligt.“

Bertel gjorde en kraftansträngning för att beherska sig: „Jag ville ej påtvinga er min mening,

herr baron“, sade han lugnt, „men det gifves ögonblick, då man känner ett oafvisligt behof att visa färg. Sanning framför allt, det är mitt valspråk; jag nämnde det nyss. Uppllysningen är också någonting stort, och det finnes mycket välsignelse-rikt i vår tids framsteg i olika riktningar, men intet vetande i världen gör mig så stark till lifvets strid, så modig att se faran i ögat och så varm för allt ädelt, skönt och stort, som just den kristna tro ni förkastar. I kraft af den vill jag lefva och arbeta för mitt land, och på denna tro är jag beredd att dö, om så vore i denna dag“. Cely steg upp och gick till flygeln, och baronen kastade bort cigarren med en otålig åtbörd. „Det här blir rusligt“, sade han och gjorde en spefull grimas. „Jag måste rekommendera mig“. Och han tog farväl med sitt vanliga ironiska löje. Bertel reste sig äfven för att gå, men öfversten, som tyst afhört de ungas diskussion, lade plötsligt handen på hans arm. „Hinner ni stanna och läsa en stund för mig, herr Holm?“ frågade han. „Mina ögon hafva i dag särskildt svikit mig, och jag skulle vara er förbunden för denna väntjänst“. Han lade en särskild tonvikt på det sista ordet, som om han därmed velat öfverskyla sin kusins taktlöshet, och Bertel, som fattade hans mening, slog sig genast ned vid lampan.

Därute spelade Cely någonting bullrande och oroligt, men stannade lika hastigt som hon begynt och kom in för att sjunka ned i ett soffhörn, där hon roade sig med att virka in sin fina urkedja

i bordsklädets konstfulla spetsgarnering. Hon var synbarligen mer än vanligt nervös i dag och meddelade till och med sin oro åt föreläsaren, som hela tiden halft omedvetet gaf akt på henne. Ena stunden lutade hon sig fram och stödde hufvudet mot handen, den andra kastade hon sig åter tillbaka mot soffans sidenkuddar. Sedan sprang hon plötsligt upp och ryckte med sig från bordet duken, i hvilken guldkedjan ännu satt fast. Den stora af en ofantlig skärm skuggade lampan vacklade på sin fot och skulle nästa minut fallit ned öfver Celys klädning, om ej Bertel med snabb besinning fattat tag i reservoiren, medan lampglas och kupa krossades i spillror öfver hans händer.

Öfversten, som suttit med handen öfver ögonen för att skydda dem mot ljuset, märkte ingenting, förrän ljuset af glasskärfvornas fall på parkettgolvet kom honom att förskräckt blicka upp.

„Gud ske lof!“ Bertel drog just ett lättnadens andedrag och ställde den skadade lampan släckt tillbaka på bordet. Midtemot honom stod Cely blek af rädsla. „Hvad har händt?“ Öfversten såg häpen från den ena till den andra. „En liten olyckshändelse, som lyckligtvis aflöpte utan att anställa någon skada“, svarade studenten lugnande. „Bordduken gled undan och lampan höll på att falla“.

„Nej, nej, låtom oss vara ärliga“, sade Cely med ett försök att skämta, fast hennes läppar darade. „Jag hade roat mig med att trassla in min klockked i spetsgarnityret på duken och glömde

bort det, när jag på mitt vanliga storm-manér rusade upp ur soffan“.

„Och du skulle fått den brinnande oljan öfver dig, om icke . . .“

„Ja, om icke herr Holm varit så rådig och fått tag i lampan just i rätta stunden“.

„Tack!“ — öfversten såg på Bertel med en obeskriflig blick och tryckte Celys hufvud till sitt bröst, men hon slet sig mildt lös. „Jag måste få tacka honom, jag också, tacka för räddningen från en gräslig olycka“, och hon räckte honom med värme båda sina händer.

„Ack, förlåt, jag kan ej“, stammade han. Hon förstod plötsligt. „Ni har skadat er!“ utbrast hon.

„Åh, det är ej farligt, det var endast de heta glasskärfvorna, som svedde öfver handen. Jag skall gå och badda såren med friskt vatten, så bli de snart bra“.

„Nej, nej! Kristine har ett så utmärkt medel mot brännsår, låt mig hemta det“, och Cely ilade bort. Nästa ögonblick var hon tillbaka med en flaska och en bundt gammalt linne och gjorde en kompress på såren så lätt och behändigt, som om hon i all sin dag sysslade med sjukvård. Hvad de fina fingrarna voro sammetsmjuka! Det smög som en skälfning af välbehag igenom honom, och huru mycket handen än sved under behandlingen, skulle han likväl önskat, att den kunnat fortsättas dubbelt så länge. Hvad hon kunde vara vänlig och deltagande! Han tänkte på det hela qvällen och under natten med, då sömnen var orolig och upp-

fyllt af feberfantasier. Måne hon ansåg sig ha något att godtgöra?

Ännu tre, fyra dagar efter äfventyret med lampan kände Bertel någon värk i brännsåren och hade svårt att bruka sina händer. Otto var förtjust att få vara hans kammartjenare, och alla i huset täflade om att visa honom vänlighet. Han hade plötsligt blifvit dagens hjälte, och till och med baron Evert kom in och lofordade hans besinningsfullhet. Bertel log till slut åt dessa välmenta öfverdrifter och tyckte, att saken var en bagatell. Men den lilla mattighet han erfor och ledigheten från arbetet gaf honom tid att tänka, och i framtiden skulle han ofta med ett visst ljuft vemod erinra sig dessa dagar, då han spelade rollen af konvalescent. Det kom öfver honom en så sällsam drömmande stämning, och han blickade hvarken tillbaka eller in i framtiden. Vakande eller sofvande såg han för sig en fin smärt gestalt, än sorgsen, än nyckfull eller öfvermodig, sedan åter god och deltagande med en varm blick i de mörka ögonens gåtfulla djup, och dessa grubblerier gafvo honom syssel-sättning nog.

Då han var återställd och första aftonen drack te med de öfriga, låg där någonting ovanligt i luften, som han först ej kunde utgrunda. Senare kom öfversten till honom och sade med ovanlig förtrolighet, att han ansåg honom som en medlem af familjen och därför icke ville förtiga för honom en tilldragelse, som rörde dem alla nära, men som ännu tillsvidare skulle förblifva en hemlighet för

utomstående: Celys förlofning i dag med baron Evert Sköld.

Bertel kände, att han blef röd och sedan blek och att han hade ofantligt svårt att finna ord för att besvara öfverstens viktiga meddelanden. Sedan flög hans blick bort till baronen och fröken Cely, som sutto i rummet bredvid, men hos dem kunde han icke finna någonting, som tydde på dagens ovanliga betydelse. De sågo fullkomligt lugna och oberörda ut. Baronen var ju en sådan öfverklassvarelse, som aldrig lät känslorna öfvermanna sig, och Cely följde väl hans exempel. Det kom öfver honom som en frostig fläkt. Att icke alls låta sina känslor tala, utan väga och beräkna till och med på den sällaste dagen i sitt lif! Han tyckte, att hans hjärta värkte för deras skull, och under nattens sömnlösa timmar stod Celys bild med det kalla stereotypa leendet oafbrutet för honom nästan som en plåga. Om hon verkligen var lycklig — och hvarför skulle hon icke vara det! frivilligt hade hon ju ingått denna förbindelse — hvarför led han då i denna stund så smärtsamt för hennes skull?

Baron Sköld hade blifvit förflyttad till en annan bataljon, och med hans afresa från orten afslötos äfven musikqvällarna, som skänkt Bertel mången treflig stund. Om Cely saknade sin trolovade, så var det kanske därför som hon störtade sig i en hvirvel af förströelser, som tycktes

taga all hennes tid och tanke i besittning. Bertel såg knapt en skymt af henne på flere dagar, och då de möttes, var hon så förströdd och oåtkomlig, att något närmande dem emellan aldrig kom i fråga. Men han tyckte, att hon såg blek och ansträngd ut.

„Jag tror, att fröken Cely tröttar ut sig för mycket“, sade Bertel engång, när hon jägtad och orolig tog farväl af sin far. Öfversten såg bekymrad efter henne: „Det skulle ängsla mig, om så vore. Men hvad skall man göra? Hon är ung och glad, och tiden är kort; snart har man inte mer lust att plocka nöjets rosor“ — han suckade.

Bertel undrade, om Cely verkligen var så road som hennes far trodde. Hon såg aldrig lycklig ut, när hon gick, eller sprittande liflig, som en ung flicka, hvilken med klappande hjärta ilar ut till lifsglädjen. Senast hade man nu i flere veckor förberedt en bazar för ett välgörande ändamål, och många händer voro i verksamhet med anordningar för denna fest, som lofvade att blifva ett non plus ultra i sitt slag, med tablåer, teaterföreställningar och splittrerna dekorationer. Cely, som var en af de främst medverkande, upptogs från morgon till qväll af de storartade förberedelserna, och öfversten, som sällan tillät sig att kritisera sin dotters görande och låtande, yttrade till slut en smula otåligt, „att slika offentliga tillställningar mörda hemtrefnaden“ — ett starkt uttryck i hans mun.

Ändtligen kom den bestämda dagen. Cely var som i feber ända från morgonen. Åtskilliga

misstag hade blifvit begångna, och komitén var alldeles utplågad. Därtill kom sömmerskan först i sista minuten med toiletten, som i den unga damens tycke lemnade åtskilligt öfrigt att önska. För oinvigda ögon var den däremot ett litet mästerverk, sammansatt som den var af siden, spetsar och chiffon, och när Cely uppträdde i salongen, innan hon åkte bort, stodo de alla beundrande omkring den sagolika företeelsen.

„Charmant!“ sade öfversten.

„Aldrig har du haft en så vacker klädning“, ropade Edgar. Bertel var tyst, men han tyckte, att hon var den mest förtrollande unga flicka han någonsin sett.

Cely såg oberörd ut där hon stod och vred och vände på sig framför den höga trymån. „Koifyren är misslyckad“, kritiserade hon, „och fallet på släpet kunde vara bättre“.

„Jag är orolig för dig, barn“, sade öfversten, som själf tog den lätta hvita pelskappan för att svepa omkring henne. „Bara du inte förkyllt dig under allt detta språng! Vi hafva i qväll en skarp köld“.

„Åh, det gör ingenting, men du krossar ju mina blommor pappa!“ — fadern fick blott en otålig nick till afsked, och de öfriga måste nöja sig utan.

„Vet herr Holm, hvad jag tror? Otto såg efter systemen med en fundersam blick. „Jag tror, att Cely skulle bli mycket mindre trött af att läsa sig upp till åttonde som jag, än af att bara roa sig“. Bertel nickade.

„Pappa tänkte alltid, att hon skulle öfverstränga sig i skolan, och var inte lugn, förrän hon slutade, och nu är han helt trygg — men det skall väl så vara“. Han smålog med lätt ironi. „I de förhållanden din syster lefver uti . . .“, började Bertel. „Om mamma lefvat, skulle allt varit annorlunda“, sade Otto bestämdt och gick bort för att läsa dagens lexor.

Öfversten såg på termometern. „Den faller och faller idkeligen“, sade han. „Cely har en tunn klädning och blir varm af dansen; jag önskar hon väl vore därifrån“. Han såg bekymrad ut hela qvällen, och äfven under läsningen tycktes hans tankar sysselsätta sig med dottern. Hans oro blef till ett förebud. Dagen efter festen sjuknade Cely äfven, men det var ej förkylning, som han fruktat, utan en länge förberedd nervfeber, sade professorn, som genast blef tillkallad. Inom några timmar undergick hela huset en stor förvandling. Fröken Josefine, uppskrämd och oförberedd, lade sig genast till sängs, och Celys vård anförtroddes åt en diakonissa. Flygeln blef tillstängd och alla ljud dämpades, ty den gäst, som nu tagit sin boning inom detta hem, var lika sträng som han var ovälkommen. Det var en dyster tid, som följde, dagar af spänning och fruktan och nätter af orolig vaka. Öfversten tog sig ingen hvila, och skuggorna kring hans dystra ögon blefvo allt djupare. Det var svårt för Edgar att qväfva sin liflighet dag efter dag, men Ottos ansigte bar ständigt samma uttryck af väntansfull oro.

Gamla Kristine turade om med „systemen“ vid sjukbädden. „Jag vårdade ju äfven modern till hennes död“, sade den buttra tjänarinnan en afton till Bertel.

Död! Hvad det ordet hade för en fasansfull klang i hans öron! Ända till denna stund hade tanken på döden icke fallit honom in, men sedan kunde han ej mer skjuta den ifrån sig. Cely var ju så ung! Skulle hon nu i blomman af sin ålder skiljas från allt hvad jorden ägde rikt och skönt? Han kunde omöjligt fatta det. Då han låg vaken om natten och af oro ej kunde få sömn, trängde sig alla dessa dystra föreställningar på honom med oemotståndlig makt; sedan när dagsljuset återkom, lefde hoppet åter upp på nytt, och han skyndade att höra efter den sjukas befinnande. Svaret ljöd vanligen nedslående. Hon var matt och saknade ro. Öfversten såg ut som en automat. Bertel tog sig då före att öfvertala honom till den vanliga morgonpromenaden. „Om de friska i hemmet“, sade han, „under en sådan lång pröfvotid icke skötte om sin helsa, kunde de snart icke mer vårda sina kära sjuka“, och öfversten måste gifva honom rätt. Ehuru den gamla herrn, sluten som han var, sällan förmådde meddela sig med någon om sina bekymmer, syntes det dock, att studentens vänliga omsorger gjorde honom godt. Sålunda kunde han också omedelbarligen vara den betryckte fadern till tröst. Men det skulle ännu blifva värre. Det kom en dag, då en häftig lunginflammation tillstötte och faran för lifvet verkligen blef öfverhängande.

Gossarna försökte ännu att vara hoppfulla, men i Bertels tycke liknade huset en dyster graf.

Professorn kom och gick flere gånger dagligen, och man höll konsultation, emedan fallet var enastående. Bertel hörde läkarens röster i tamburen, när de gingo bort. Professorn höll öfverstens hand mellan sina båda och tryckte den med en deltagande blick. Då studenten några ögonblick senare inträdde i matsalen, fann han den gamle herrn där hopsjunken i länstolen vid fönstret, medan hans ansigte sammandrogs som af häftiga krampryckningar. „Vet herr Holm, huru det står till“, framstötte han med hes röst „vi stå tätt vid slutet. Hon skall dö, min vackra afgudade älskling, liksom hennes mor, gå bort och lemna mig allena“ — han strök med famlande händer öfver det hvitnade håret — „hu, hvad det är kallt, jag fryser!“

Här var ej rätta stunden för den förklaringen, att det just är våra afgudar Gud måste beröfva oss, emedan vår kärlek till dem förvandlats till synd. I stället skyndade Bertel sig att slå ut ett glas rykande te och öfvertala öfversten att dricka det. Sedan tvang han honom genom hjärtliga, deltagande ord till meddelanden af sina bekymmer och lemnade honom ej, innan han såg, att den gamle herrn åter bemannat sig mot smärtans angrepp.

Den följande natten gick studenten ej alls till sängs. Han visste, att en kris i sjukdomen förestod och ville vara till hands, om någonting behöf-

des. Då han smög genom gossarnes rum, hörde han sitt namn nämnas med låg röst. Det var Otto, som kallade honom. „Tror herr Holm, att hon dör i natt?“ hviskade han.

„Det är omöjligt att säga, min gosse. Lif och död ligger i Guds hand. Men bed för din syster, att hon får lefva, om det är till hennes lycka“. Otto hade lagt sitt hufvud mot lärarens skuldra och snyftade våldsamt. Men Bertel försökte inga tröstegrunder. Han förstod, huru litet de gälla i sådana stunder. Han endast lade sin arm lugnande kring den darrande gossen och strök håret ur hans brännande panna. Småningom upphörde också den krampaktiga gråten, och Otto sjönk tillbaka i bädden, där han snart föll i sömn. „Lyckliga ungdom!“ tänkte Bertel, när han lemnade honom för att gå och söka upp öfversten, hvars tunga, trötta steg ljödo därute hela natten igenom. Längre gingo de tysta vid hvarandras sida. Sedan började den gamle mannen tala. „Det är, som skulle jag genomkämpa den gamla sorgen för andra gången“, sade han och lade sin hand på studentens arm för att söka stöd. „Vet ni, huru det kännes att förlora det dyraste lifvet eger, det som man gladt gifve sitt eget lif för hvilken timme och stund som helst? Och att förlora, icke med ens, med ett enda häftigt slag, utan under hopp och fruktan dag efter dag? Min hustru dog i lungsot. Den kom förrädisk midt i hennes högsommar, och huru vi än kämpade emot, blefvo vi slagna till sist. Åh, så många plågor, så mycket lidande en stackars

människovarelse måste utstå, innan hjärtat brister! Och allt detta bar jag med henne! Sedan kom oron för barnen, att möjligen något frö till sjukdomen kunde finnas hos dem, stackars moderlösa små. Jag skulle nu vara allt för dem, och i min ömhet för deras öfvergifvenhet blef jag allt för svag. Jag ville bota hvad ödet föröfvat mot dem, jag arme, och så kunde jag ej värna om henne, min pärla, mitt hjärtas barn, utan, då jag trodde, att hon var lycklig, qvaldes hon i tysthet, så att hon nu plågat sig till döds“. Hans läppar skälfdde, och de djupa ögonen blefvo nästan svarta, som om de blickat ned i en bottenlös sjö. „Nu måste jag gå till henne“, afbröt han sig hastigt, „jag måste tala med syster Elise!“

Bertel blef allena i den stora blott svagt upplysta salongen, som nu trots all sin prakt såg ödslig, nästan spöklik ut i det matta lampskenet, och ljudlöst skred han fram öfver den mjuka mattan. Aldrig hade han genomlevvat sådana timmar, timmar så fulla af ångest och bön. Han tyckte, att han måste kämpa med Gud såsom Jakob fordom vid elfvens strand för att vinna bönhörelse. Men det var icke för sig själf han bad, det var för henne därinne i det dystra sjukrummet, hon som kanske efter få timmar skulle gå den dunkla väg, från hvilken ingen återvänder. För en sådan resa måste man ju vara beredd och han visste — bättre än någon annan här — att den stackars själen hade intet fäste, intet att hålla sig vid i dödsskuggans dal. Därför kämpade han så oafslätligen med Gud

om henne. Ett förlängdt lif, om det så var Herrens vilja, men främst och framför allt — visshet för evigheten!

Det led redan mot morgonen, när ljudet af dörrens öppnande kom honom att rycka till. Där stod syster Elise i sin svarta klädning med den lilla hvita mössan. „Krisen är lyckligen öfverstånden, Herren vare lof!“ sade hon högtidligt.

„Amen!“ svarade den unge mannen ur djupet af sitt öfverfulla hjärta.

Nu kom öfversten stapplande som i yrsel. „Hon skall lefva, jag får behålla henne!“ mumlade han. Sedan lutade han sig tungt mot Bertel och föll i vanmakt.

Och återigen undergick huset som genom ett trollslag en förändring, när faran i sjukrummet var förbi — det var verkligen underbart. Vårsolen tycktes med ens gjuta öfver allt och alla hela sin gyllenē rikedom, kanariefåglarna hemtades in och öfverstens steg fingo igen sin forna spänstighet. Snart gick hushållsmaskineriet åter i sina gamla gängor med Kristine såsom general en chef och fröken Josefine bakom teköket. Men syster Elise stannade qvar. Konvalescensen gick långsamt, och den sjuka ville ej undvara henne. Hon måste framför allt hafva stillhet och ro omkring sig, och det kunde „systemen“ allra bäst sörja för. Redan att betrakta hennes blida lugna ansigte inom den

hvita mössan var ju en hvila, och Cely orkade ingenting mer.

Då Otto första gången efter sjukdomen åter-såg henne, kom han ut blek om kinden. „Det är icke alls mer vår gamla Cely“, hviskade han, „hon är så fruktansvärdt förändrad“.

„Åh, hon blir nog vacker igen, skall du få se“, tröstade Edgar, som alltid var böjd att se en sak från den ljusaste sidan; men brodern skakade allvarsamt på hufvudet. „Må så vara; nu är det i alla fall plågsamt att se henne. Det ligger någonting så bedjande i hennes utseende, som påminner om ett hjälplöst barn, och ögonen äro så skrämmande stora“.

„Det är, för att ansigtet magrat, kära Otto“, menade Bertel. „Man repar sig blott helt småningom från en så svår sjukdom som din syster genomgått. Det kommer kanske att förflyta månader, innan hon känner sig fullt återställd.“

„Det är bra, att hon hinner bli vacker, tills Evert ser henne“, småskrattade Edgar.

Bertel hade redan länge undrat öfver att baronen ej genast skyndat till Celys sjukbädd. Nu såg han, att Otto gaf honom en menande blick, och då Edgar gick ut ur rummet, böjde han sig mot läraren och sade: „Herr Holm har ju sett den vackra pärlringen Cely burit i vinter; den hade hon fått af Evert, men första dagen hon var sjuk, bönföll hon att pappa skulle återsända den till honom. Jag är glad att hon gjorde det; jag önskar en mycket, mycket ädlare och bättre man åt vår

älskade Cely!“ — Bertel andades djupt. Han förstod ej hur det var, men i detta ögonblick kändes det alldeles, som om en centnertyngd fallit från hans hjärta. Han gladdes öfver att denna korta förbindelse endast varit en såpbubbla, som brast.

Och dag efter dag gled bort, men allt ännu låg den unga flickan fångslad i sitt tysta sjukrum lik en vingbruten fågel matt och svag. Gossarna försökte upplifva henne med sitt harmlösa prat, och öfversten höll henne troget sällskap, men ehuru hon skänkte dem vänliga blickar och tacksamma ord — sådana som de aldrig förr mottagit — sjönk hon, när de gått tillbaka, i sin stumma trötthet. Därute började våren på allvar göra sitt inträde, vinden förde bort isen från hamnarna, björkarna i Kajsaniemi rodnade och Bertel köpte blåsippor på torget för att fagna konvalescenten.

„Jag är mycket orolig för Cely“, sade öfversten en dag till honom. „Kanske är denna långvariga svaghet blott ett förebud till den hemska sjukdom, som skördade hennes mor“. Professorns utsago ljöd dock helt annorlunda. „Tålamod bara“, förmanade han. „Organismen fordrar tid för att återgå till sitt forna tillstånd, och man har nu ej annat att iakttaga än att underlätta dess arbete. Så fort patienten får tillräckligt krafter, skicka vi henne ut till någon lämplig kurort, och där skall herr öfversten snart få se helsans rosor spira upp på nytt. Nutidslifvet är i hög grad utnötande för enhvar“ — fortsatte han — „men kanske mest för de unga, som stå midt inne i bränningen så att

säga. Det är ett öfverretningstillstånd, som spänner nervverksamheten till det yttersta, och för detta har vår unga fröken nu fått sota“.

Öfversten såg lugnad ut; professorn måste ju bäst förstå den saken.

En vacker ljum afton hade Bertel och gossarna tagit sig en lång promenad ända utåt landet för att få njuta af fågelsång och vårens nyvaknade lust. När de kommo hem, var Edgar förbi af trötthet och kastade sig ned på soffan i matsalen med en lång suck. „Hvarför sjunger herr Holm aldrig mer?“ frågade han. „Nu skulle jag just vara upplagd för en slummersång“.

„Sjusofvare!“ smålog Bertel, „jag har ej sjungit af rädsla att störa din syster. Sång och musik utöfva stort inflytande på nerverna“. — „Ja men vi stänga alla dörrar“, envisades gossen.

„Jag tycker det är enklast att gå och fråga Cely själf“, sade Otto raskt. Edgar slog under tiden upp pianot, och Bertel preludierade sakta. Snart var Otto tillbaka. „Hon sade att hon längtat efter att få höra sång, men att syster Elise inte vågat låta henne få sin vilja fram“, förkunnade Otto. „I dag känner hon sig dock så rask, att syster Elise icke tror det kan skada henne“.

Bertels röst darrade lätt, då han började. Han kände det, som om han nu velat gifva det bästa, som fanns i hans själ åt denna trötta ande, som kanske i denna stund trängtade efter ljus och frihet. Och medan han sjöng, glömde han både rummet, där han satt, och tidens flykt. När han

slutade, märkte han först, att lampan var tänd, och såg Edgar ligga och sofva i soffhörnet med hufvudet borrhadt mot kudden. Otto kom sakta in från sjukrummet. „Jag har en helsning från Cely“, sade han. „Hon tackar herr Holm tusenfaldt för sången och säger, att detta varit den lyckligaste timme hon genomlevvat, sedan hon blef bättre“.

Bertel rodnade af glädje. „Då får jag kanske sjunga i morgon igen?“

„Det tror jag nog. Cely sade, att er sång söft hennes oro i ro och hvila“.

„Gud ske lof för det!“

Terminen led mot sitt slut. Såväl lärare som elever arbetade ansträngdt för att afvinna vinterns mödor ett godt resultat. Edgar med sin brist på ihärdighet kunde dock ej hoppas på några ovanligt goda vitsord, men Otto blef med glans uppflyttad till Bertels stolthet och glädje.

Läraren själf hade äfven med heder gjort undan ett skrifprof. Nu beredde han sig att lemna staden och sina elever, vid hvilka han fäst sig med tillgifvenhetens band. Sommaren skulle han tillbringa i hemmet sysselsatt med att undervisa sina yngre syskon och i en vidare omgifning dela med sig af sitt unga, varma hjärtas kärlek till land och folk.

„Det blir ingen hvila för herr Holm, tycker jag“, sade Edgar, som ryste för hvarje intrång på sommarferierna.

Bertel log. „Att försöka sprida ljus i mörkret, så ädla frön och väcka stora, vackra tankar, det är en glädje, som icke kan uppvägas med guld, min gosse“, sade han. „Jag hoppas att du vill försöka det en dag, och då skall du inse, att jag har rätt“.

„Får jag komma och helsa på herr Holm i sommar?“ frågade Otto blygt. „Då kunde jag kanske få vara med om det där arbetet och lära någonting för framtiden.“

„Hjärtligt välkommen!“ Bertel slog honom kraftigt på skuldran. „Ja kom du, kamrat, och låtom oss så tillsammans viga in vår mandomskraft åt kampen för sanningen. Gud själf skall hjälpa oss att segra!“ Han såg på den andre med strålande blick, och Otto lade tillitsfullt sin hand i hans till tecken på trofast broderskap, ty från denna stund voro de icke längre lärare och elev, utan vänner och bröder.

Med ovissa tankar och förhoppningar hade Bertel inträdt i öfverste Martins hus. Nu tänkte han med saknad på att lemna det. Han tyckte sig på dessa månader genomlevvat mer än förut under årtal och föreföll sig själf mycket äldre och erfarnare, än då han som en främling satte sin fot öfver dess tröskel. Då var han obekant för alla; nu kände han hvar och en, hade följt dem i glädje och sorg och egnade dem därför en hjärtlig sympati.

Före afskedet hade han med öfversten ett långt samtal angående gossarna. Bertel beskref, huru han uppfattat deras olika karakterer, hvad han

trodde för dem hvardera vara den lämpligaste behandlingen såsom mest uppmuntrande och framdrifvande. Han hade noga studerat dem med en nitisk uppfostrares intresse och tillika med uppriktig medkänsla för allt som rörde sig i de unga själarna — öfversten kunde verkligen fullt förlita sig på detta omdöme om hans söner.

Edgar var litet för lätt ledd och svag; läraren hoppades dock det bästa, när „förståndet växte“, som det heter; om Otto sade han entusiastiskt, att det af honom måste blifva en kärnkarl med tiden; han hade så rika anlag. Öfversten log åt hans hänförelse, men det kom en fuktig glans i de vackra blå ögonen, när han tryckte studentens hand, och med några ur hjärtat gående ord tackade honom för den kärlek och det arbete han egnat eleverna. Mången ung man skulle kanske oklanderligt nog hafva handledt dem vid lexläsningen utan att därutöfver dock hafva egnat dem äfven sina lediga stunder, menade han. Herr Holm hade handlat annorlunda, och hvad han gjort, kunde ej med guld ersättas. Öfversten hoppades därför, att känslan af en redligt uppfylld pligt skulle blifva den bästa belöningen för de flydda månadernas uppoffringar.

„Jag står också själf i tacksamhetsskuld till er, unge man“, slutade han. „Utom ert varma deltagande under min dotters sjukdom, då er sympati var mig ett starkt stöd i de tunga stunderna, är det ännu någonting mer. Det är så mycket man förlorar i den utnötande lefnadskampen, bland

annat äfven tron på det godas, på sanningens makt. Ni har återgifvit mig den. När jag ser er, börjar hoppets sjunkande stjärna gry upp vid horisonten. Med sådana unga krafter skola vi en dag segra. Men det sker icke genom stora ord och bombastiska tal, det sker genom det tysta plikt-trogna arbetet.“

„Icke med makt, icke med våld utan med Guds ande“, sade Bertel och såg på honom med en öppen, klar blick.

Öfversten tog hans hand och behöll den en stund i sin. „Jag tror, att ni har rätt“, sade han.

Pingstvinden blåste genom den vårklädda naturen den morgon Bertel skulle lemna hufvudstaden. Han hade redan tagit farväl både af öfversten och fröken Josefine — gossarna skulle följa honom till ångbåten. Nu frågade han nästan blygt, om det var honom tillåtet att få återse fröken Cely. Han skulle ogärna resa utan att taga afsked af henne. „Det är ju naturligt“, sade öfversten vänligt. „Cely har också frågat efter er; hon väntar er i boudoiren“.

Bertel öppnade sakta dörren, men när han trädde in, blef han stum stående innanför tröskeln. Var väl denna hopfallna gestalt med det tärda anletet och den hvita mössan öfver det afskurna håret den stolta unga skönheten, som han skilts ifrån den minnesvärda bazaraftonen? Det var som om någon krampaktigt gripit honom om strupen. Intet ord trängde öfver hans läppar, och han

stod där såsom fastnaglad vid golfvet. Nu förstod han, hvad Otto hade känt.

Men hvad tänkte väl Cely därvid? Kanske att hennes skygghet att låta sig ses nog haft sitt berättigande allt härtilldags, då första åsynen af henne på Bertel kunde göra ett så förfärande intryck. En liten återstod af den fåfänga öfver sitt utseende, som aldrig dör hos en vacker qvinna, dref plötsligt en fin rodnad upp till hennes bleka kinder. Hon höjde blicken och såg halft blygt, halft leende på den unge mannen, och då var den förtrollning, som gripit honom, bruten. Nästa sekund stod han framför henne med en bugning mer djup och vörnadsfull än han någonsin egnat den forna skönheten, ty i henne, som nu stod där inför honom, vördade han lidandet, hvars adelsmärke fanns tydligt ristadt i hennes tärda drag.

„Det är längesedan vi sett hvarandra“, sade hon och räckte honom sin fina, genomskinligt magra hand. „Mig förefaller det nästan som om år förflutit sedan dess“.

„Jag kunde inte resa utan att få säga fröken farväl“, stammade Bertel, som tyckte sig haft tusen saker att säga henne, men nu icke kunde komma fram med en enda.

„Jag skulle inte heller tillåtit herr Holm att göra det“, svarade hon skämtande. „Jag måste ju allra först få tacka er för sången, som så ofta söft mitt kvalfyllda hjärta till ro“.

„Det har varit en så djup, en så sann tillfred-

ställelse för mig att kunna bereda er någon glädje“, sade han med vibrerande stämma.

„Tack! Ni samlar allt flere glödande kol på mitt hufvud“, — Cely räckte honom handen, och han tog den så varligt, som om den varit af skört glas.

„Jag har länge önskat tala med er“, fortsatte hon, men krafterna medgåfvo ingen sinnesrörelse, och så måste jag vänta och bida tiden. Nu är afskedsstunden inne, och det jag ville säga, kan därför icke uppskjutas. Medgif, att jag varit en odräglig varelse, herr Holm, att jag uppfört mig illa mot er tusende gånger!“

„Nej, nej. Jag vill ingenting minnas . . .“

„Så bevarar jag dessa hågkomster så mycket djupare“, svarade hon, „och likväl låg ingen motvilja för er själf, er egen personlighet till grund för mitt beteende. Jag var i ofrid med mig själf, då ni trädde inom min synkrets, och inom kort såg jag, att ni representerade den makt, hvilken jag förklarar krig på lif och död. Kan ni förstå det, herr Holm? Det var kristendomen jag ville utmönstra från lifvet, och när jag trodde mig hafva lyckats därmed, stod ni alltid i min väg som en lefvande motsägelse. O, hur jag kämpat!“ Hon lutade sig tillbaka mot hvilsoffans kuddar och tryckte de späda fingrarna mot ögonen — „Gud allena vet, huru hård den kampen var! Sedan kom sjukdomen — jag tror nära nog, att jag grubblade mig till den, lika mycket som jag hänsynslöst tröttade ut min kropp. Jag trodde att jag skulle sjunka; det blef svarta mörkret omkring mig, och jag hop-

pades på hvilan och Nirvana. Sedan kom lifvet underbart nog tillbaka och nu" — hon tystnade för ett ögonblick och såg upp till Bertel med en beslöjad blick — „jag känner mig så trött“, sade hon sakta, „och likväl vet jag, att jag kommit tillbaka för att börja på nytt“.

„Ja, ja!“ utropade Bertel lifligt. „Så är det! Så vill Gud med er, fröken Cely. Han har ännu mångt ädelt värf i beredskap för er. Friskt mod bara!“

„Tack!“ sade hon med sitt vackraste leende. „Jag tror att jag vill försöka, och därför har jag velat vara fri från hvarje band, som skulle kunna hindra mig“. Hon såg på sitt smala finger, där Bertel senast sett den dyrbara ringen — det var nu tomt.

„Jag har haft en lång, ensam tid, att tänka“.

„Gud tar oss ibland sålunda afsides från andra“, sade studenten trohjärtadt. „Om vi blott gifva akt därpå, så har Han då något för hela vår tillvaro viktigt att säga oss“.

„Jag börjar tro det. Gif mig nu ett godt ord till afsked, innan ni går“.

Hvad hade han väl af sitt eget, som var godt nog åt henne! Och så tog han ur den skattkammare, hvars dyrbarheter bestå i evighet. „De som vänta efter Herren, få en ny kraft“.

„Tack!“ Hon räckte honom ännu engång handen, och nästa minut var han ute ur rummet med hennes sista leende såsom hågkomst för lifvet. Det följde honom icke endast ned på ångbåten eller

under färden till den kära hembygden, utan ständigt och för alltid såsom ett ljufligt minne af ynglingens första, rena kärlek.

Förädlade lyfte denna känsla utan namn, som intet begärde och intet väntade, hans fantasi högt öfver alla låga orena bilder och lastfulla böjelser och lyste som en mild stjärna hans väg in i mannaåldern. Hvarför skulle han förneka dess tillvaro, den var ju af gudomligt ursprung.

„Farväl, farväl!“ vinkade gossarna på stranden, och till och med den gravitetiske betjenten, som med största omsorg praktiserat studentens kappsäck ombord, lyfte vördsamt sin galonerade hatt. Hvar fanns nu hans ståtliga öfverlägsenhet gentemot den anspråkslösa informatorn? Alla de öfriga tjenarne hade skockat sig kring vagnen, när han reste. De flesta hade tårar i ögonen, och gamla Kristine bad om himlens välsignelse för hans kommande dagar.

„De goda människorna!“ tänkte Bertel rörd.

„Hvad har jag gjort dem för att förtjena ett så vänligt farväl?“

Snart lade ångbåten ett bredt band blått vatten mellan honom och kajen, ännu hörde han för sista gången Ottos löftesrika „auf Wiedersehen“, och sedan försvann småningom stranden med de församlade människoskarorna och de hviftande näsdukarna i afståndets blå dimma.

„Lifvet är som en resa“, tänkte Bertel, där han satt på däck och följde vågornas gång. Dunkelt och obekant låg det tillkommande senaste höst

framför honom. Nu var alltsammans uppenbaradt och likasom återspegladt i Junimorgonens klara solsken. Han hade passerat en station under vägen; den låg nu bakom honom med många rika minnen. Frågande sträckte han sig mot framtiden, men utan oro eller misströstan, ty hans hopp hade en osviklig grund: „Allt härintill har Herren hjälpt mig“.

Af den kända författarinnan AINA hafva nedanstående arbeten tidigare utkommit på *Söderström & C:o*s förlag:

Vid Aftonlampan II

innehåller:

«Gumman».
Utan ansvar.

Från Karhumäki by.
Pliktens väg.

«Det var en gång».
På landet.

Pris 3 mark.

Vid Aftonlampan III

innehåller:

Hem!
En minnesruna.

För kärleks skull.
Gamla Maja.

Ur kampen för tillvaran.
Farmors balskor.

Ovälkommen
För framtiden.

Pris 2 mk 50 p.

Vid Aftonlampan IV

innehåller:

I höga norden.
Vårsädd.

En gammal historia.
Mod.

Sommarlof.
Nemesis Divina.

För sent.
Goda makter.

Pris 3 mk.

Vid Aftonlampan V

innehåller:

Jul ombord.
Nyår i bolaget.

Bara mamma.
Gulnade blad.

En syster.
Från en resetur.

Dödens skugga.
Kampen för lyckan.

Pris 3 mk.

Vid Aftonlampan VI

innehåller:

På Östanmo gård.

En lifsgärning.

En präst på modet.

I doktors hem.

Pris 3 mk 50 p.

Vid Aftonlampan VII

innehåller:

Ensam.

En prinsessa.

Vedergällning.

I minnenas gårdar.

Fädernearf.

Pris 3 mk 50 p.

Vid Aftonlampan VIII

innehåller:

En julafton.

«Corban».

Arftagaren till Lindnäs.

Gengäld.

Pris 3 mk 50 p.